

9. Önkormányzati
szabadegyetem

4 - 16. oldal

Ipolyvisk
a példamutató falu

44 - 49. oldal

Mennyire terheli
az önkormányzatot
az ingyen ebéd?

29. oldal

www.onkormanyzas.sk

IX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM, 2019. DECEMBER

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

**A nemzeti régiók
gazdasági megerősítéséért!**

59 - 62. oldal

Tartalom

Beszámoló a IX. Önkormányzati Szabadegyetemről	4
Konferencia az oktatási struktúra helyzetéről	17
Bemutatkozik a Diószegi Magán Szakközépiskola	23
A muzslai Endrődy János Alapiskola	27
Mennyire terheli az önkormányzatokat az ingyen ebéd?	29
eGovernment állapotjelentés	30
Buszközlekedés	34
A Rozsnyói-medence legészakibb községe Hárskút	39
Ipolyvisk a példamutató falu	44
A munkaerőpiac nehézségei Rozsnyó környékén	50
Szépül II. Rákóczi Ferenc szülőhelye Borsiban	53
Felhívás volt polgármesterekhez!	57
A nemzeti régiók gazdasági egerősítéséért!	58

Őszintén megmondom, nem valószínű, hogy a polgárok tömege ismerné az önkormányzatok (fálvaink és városaink) állami bevételeinek szerkezetét. Hogy miről van szó? Nagyon leegyszerűsítve az állam az adott település lakosainak száma szerint adja az alanyi jogon járó forrást. Konkrétan: az állami bevétel 1,9 milliárd euróját, ami az ország lakosainak számát véve polgáronként egyenlő évi 340 euróval. Ez a statisztikai átlag, a források odaítélésében persze „amolyan szlovákiai egyenlőség” van, de erre majd máskor térek ki. Jelen esetben a lényeg, hogy a falu vagy város bevétele 340 euró szorozva a lakosok számával, azaz egy 1500 lakosú falu éves alanyi jogon járó állami bevétele 510 ezer euró.

Azok, akik egy adott településen laknak, de nem ott van az állandó lakhelyük, gyakorlatilag nullás bevételt jelentenek a településnek. Ezzel a jelenséggel minden, nagyobb város vonzáskörzetében lévő település szembesül, néhol nem kis mértékben. A felsőcsallóközi „nagy fejlesztési” hullám következményét már az autók rendszámabláin is jól látjuk. A rendőrség becslései szerint csak a Dunaszerdahelyi járás Pozsonyhoz közeli részében 8-10 ezer fő a lakhellyel nem itt rendelkező „új hullám” lakos. Igaz, ezek a lakosok sokszor nagy hangon követelnek az önkormányzatoktól különböző fejlesztéseket, ezekkel kiáltják világgá jogaikat, csupán arról feledkeznek meg, hogy ők bizony jogilag pozsonyi, eperjesi, privígyei stb. lakosok. Szépségtapaszt, amikor egy négytagú családból egyetlen személy azért „beiratkozik” az adott település lakosai közé, mert az hozhat némi előnyt is. A helyzetrajz vagy anomáliák rövid felsorolását követően térjünk rá az aktuális csavarra az ügyben!

Még októberben levelet kaptunk a Szlovák Köztársaság Fővárosától, Bratislavától, melyben a főpolgármester helyettese, bizonyos Stasselová asszony egy új kezdeményezésről tájékoztatja községünket. A levélben jelzik, hogy a közeljövőben radikálisan megváltoztatják a parkolási rendszert a fővárosban, s ennek értelmében a bratislavai (állandó lakhelyű) lakosok tudnak csak olcsóbban parkolni. A többiek esetében drasztikusan emelik a parkolási díjakat. Arra figyelmezteti községünket (véltetően másokat is), hogy intézkedésüknek köszönhetően jelentősen csökkenhet településünk nyilvántartott állandó lakosainak száma; igaz, ettől még majd itt laknak, itt kéri a szemét elvitelét, a közvilágítást, az ovit, az iskolát stb. S előre jelzik: ők bizony semmit sem tehetnek ez ellen. Mi viszont igen! Javasolják: engedjük el nekik a helyi adót, a szemétszállítás díját vagy az ebadót! (SIC!!!) Ez a javaslat/ötlet a szlovák törvények ismeretének hiányát mutatja, hiszen egy önkormányzat nem cselekedhet a helyi adókról és illetékekről szóló törvénnyel ellentétesen! Az pedig a helyettes asszony és a fővárosi önkormányzat szégyene, hogy a törvény nem ismerete mellett annak megsértésére is buzdítja a városkörnyéki települések vezetőit. Ajánlom neki(k) a Tt. 582/2004-es törvényének elolvasását.

Csak halkan jegyzem meg, hogy a hatályos adóelosztási rendszer értelmében Bratislava önkormányzata egy sajátos szorzónak köszönhetően kiugró, 521 euró/lakos adóbevételt kap azért, mert főváros. Ezt a pénzt az ország összes többi településétől „veszi el”. Azon kívül tehát, hogy a „szlovákiai egyenlőségnek” megfelelően elcsenik a kisebb települések bevételeit, most azon dolgoznak, hogy a lakosaink egy részét is „elrabolják”. Teszik ezt az állami szervek csendes segédletével, melyek azt sem veszik észre, hogy üzletág lett egy-egy pozsonyi lakásba több ezer embert bejelenteni (havi 7-8 eurós illetékért), mert a parkolási díj mégiscsak többet ér, mint a törvények ismerete, betartása, vagy egy rossz rendszer megváltoztatása. Tíz éve már elkészítettem egy megoldást jelentő törvénymódosító javaslatot, talán az elkövetkező években sikerül is átültetnünk, mert az egyenlőség és egyenrangúság alapvető elvi iránytű, ettől jogállamban nem szabad eltérni!

Őry Péter

Beszámoló a IX. Önkormányzati Szabadegyetemről

Magyar önkormányzati képviselők és polgármesterek találkozási helye

Kilencedik alkalommal találkoztak felvidéki magyar polgármesterek, önkormányzati képviselők, és az önkormányzati munka iránt érdeklődők Nagymegyeren, október közepén az Önkormányzati Szabadegyetemen, amelyet a Pro Civis polgári társulás szervezett.

A szabadegyetemet **Óry Péter**, a Pro Civis polgári társulás elnöke nyitotta meg. Mint mondta: a legelső alkalommal megszervezett szabadegyetemkor nem is remélte, hogy kilencedik alkalommal is meg tudják majd szervezni a rendezvényt, de nagy öröm számára, hogy sok olyan helyi politikus vesz részt a találkozón, akik évek óta visszajárnak.

Márvány Miklós, Magyarország pozsonyi nagykövetségének tanácsosa is köszöntötte a résztvevőket, kifejtette: a felvidéki magyarságnak két bázisa van, az egyik a Csemadok, ami szinte minden településen jelen van. A felvidéki magyarságnak másik erős alapja az önkormányzatok, ebben van szerepe a szabadegyetem résztvevőinek, hiszen

a jelenlévők szívvel és lélekkel dolgoznak a magyarságért és a megmaradásért.

A tanácsos szerint: a határ mentén fekvő régiók aktívan keresik a kapcsolódási

pontokat, hiszen korábban egységes gazdasági és természeti régióként éltek az itteniek. Ezeknek a területeknek a gazdasági újraegyesítés az egyik fő célja. Ezen a téren szerencsére a kormányok között is megindult az együttműködés. Az adottságokat ki kellene használni, hiszen az Európai Uniónak köszönhetően a határok átjárhatók.

Hiánypótló tevékenység

Menyhárt József, a Magyar Közösség Pártjának elnöke megnyitójában a Pro Cívus eredményeit méltatta. Kiemelte a szabadegyetemet, az Önkormányzati Szemlét, a torvenytar.sk-t. Menyhárt szerint ez mind hiánypótló tevékenység, de ezeket a feladatokat nem egy polgári társulásnak kellett volna elvégeznie, hanem az államnak. Mint mondta: ezért fontos a civil szféra, az ugyanis gyakran helyettesíti az állam által elhanyagolt feladatokat.

Dabis Attila a polgári bizottság vezetőjének helyettese a Nemzeti régiós kezdeményezés tétje az önkormányzatok számára címmel adott elő a szabadegyetemen. Dabis Attila, a Székely Nemzeti Tanács külügyi megbízottja, emlékeztetett: 2013-ban benyújtották a polgári kezdeményezést a nemzeti régióért, az európai bíróságon előbb a kezdeményezés ellenzői sikerrel jártak, nem indulhatott el az aláírásgyűjtés, de másodfokon a bíróság helyt adott a fellebbezésnek, és bejegyezték a kezdeményezést, egy millió aláírást kell begyűjteniük 2020. májusáig.

A nemzeti régiókat kezeljék kiemelten. Miért lenne ez jó az önkormányzatoknak, ha létre jönnének a nemzeti régiók? – tehetjük fel a kérdést.

Az a cél, hogy az EU fejlesztés politikája kezelje kiemelt figyelemmel azokat a régiókat, amelyeket nemzeti, etnikai, kulturális, vallási, nyelvi sajátosságok különböztetnek meg az őket körülvevő régióktól. Ebbe beletartozik a Felvidék több régiója is.

Azt szeretnék elérni az aláírásgyűjtés kezdeményezői, ha az EU fejlesztés politikáján belül létre jönne egy külön finanszírozási mechanizmus, ami közvetlenül és kizárólag ezeknek a régióknak lenne elérhető. Az Európai Unió alapszerződésében foglaltakat csak így lehet biztosítani, és csak ezzel biztosít-

ható, hogy szülőföldünk kulturális színessége megmaradjon

Dabis Attila szerint a nemzeti régiók kialakítása előnnyel járna a magyarság számára, segítene identitásunk megőrzésében, elismerést és fejlődést hozna az általunk lakott régióknak.

Cél, hogy az őshonos közösségek megőrizték saját nyelvüket, kultúrájukat a szülőföldjükön.

Elismerést hozna: Európa sokszínű

A magyar használható hivatalos nyelvként, de pl. a baszkok, vagy a katalánok ezt nem mondhatják el magukról. Az államhatalmak viszont sokszor levegőnek nézik ezeket a közösségeket. A hagyományos nemzeti közösségek pedig igenis léteznek, csak tudomást kell er-

ről venni – mondta Dabis. Ténylegesen foglalkozni kell a kérdéssel, hogy a közösségek megőrizhessék identitásukat, és kellene egy jogszabály, amelynek melléklete felsorolná a nemzeti régiókat.

Fejlődést is hozna a jogszabály. Sajnos több olyan állam van, pl. Románia és Szlovákia is, amelyik tudatosan sorvasztja el ezeket a régiókat, Bulgáriában és Görögországban is látunk erre példát. Romániában és Szlovákiában diszkriminatív módon osztják el az adókat a központi költségvetésből. Dabis Attila szerint az EU-ból származó fejlesztési pénzt is diszkriminatívan osztják el a tagállamok, pedig ezeket éppen az régióbeli különbségek csökkentése érdekében kellene felhasználni.

A kezdeményezésen keresztül többlet forráshoz jutnának a nemzeti közösségek, ezzel az államok is nyernének, hi-

szen többletforrás érkezne az országba. Az EU-s apparátusnak is jó lenne, mivel az alapidokumentum szerint az Európai Unió vállalja, hogy megtartja a kulturálisan színes Európát. Dabis Attila ezért kérte a résztvevőket, támogassák a kezdeményezést, hiszen a finanszírozási mechanizmust nem a fővárosban kezelnék, hanem a régiókban, ehhez azonban az kell, hogy az aláírásgyűjtés sikeres legyen.

Átrendeződő politikai térkép

Rákóczi Krisztián, a Nemzetpolitikai Kutatóintézet munkatársa az önkormányzati választásokat értékelte ki. Elemzés szempontjából a legnehezebb ezeket a választásokat értékelni – mondta Rákóczi Krisztián. A tavalyi év politikailag nagyon aktív volt, a Kuciak-gyilkosság után Fico és Kaliňák lemondása jelezte, hogy a politikai térkép át fog rendeződni.

A térségben az egyik legkevésbé stabil országról van szó – véli a politikai elemző. Instabil a párt rendszer. Rákóczi Krisztián a Siet' példáját említette, a párt a megalakulás után gyors népszerűsége telt szert, de a parlamenti választások után, szinte azonnal meg is szűnt, annak következtében, hogy a tagság és a választók akaratának ellenére kormánykoalícióra léptek a Smerrel és az SNS-szel.

A falvak lakói aktívabbak

Az állandó alakulás és változás rányomta a bélyegét az önkormányzati választásra is, már korábban is megfi-

gyelhető volt a függetlenek erősödése a regionális politikában, de a 2018-as választásokon ez még tovább erősödött. A választási részvételi arány hasonló volt az előző önkormányzati választások részvételi arányával. 4,5 millió választópolgárból 2,2 millió élt szavazati jogával, nagyjából ilyen volt a részvételi arány az előzőekben is. Az országos arány 48, 67 százalék volt. A legaktívabbak az Eperjesi és a Zsolnai kerület lakói voltak, míg Kassa és Pozsony lakossága alulmaradt. A járások közül a legmagasabb részvételi arány a Szobránciban volt, 64,3 százalék, míg a Vágsellyei járás szavazóinak csak a 40,7 százaléka járult az urnák elé. A városokban alacsonyabb volt a választási kedv, 65:35 volt az arány a falvak javára.

A magyar régiókban alacsony a választási kedv

Ami a felvidéki magyarság szempontjából nem jó, hogy 2014-hez viszonyítva 2018-ra alacsonyabb volt a választási hajlandóság a magyar régiókban. A Komáromi, a Losonci és a Vágsellyei járás lakossága is passzív maradt, csak Kassa és Pozsony szerepelt gyengébben.

Minél nagyobb a település, annál kisebb a választási kedv, vannak kivételek: Bős és Dunaszerdahely városa. A déli járások közül csak a Szenciben és a Dunaszerdahelyiben nem csökkent a választási kedv a 2014-es választás óta. A Nyitrai járás mutatott még pozitív képet, de sajnos a magyarság részaránya itt és Szenc környékén is nagyon alacsony. A Komáromi járás sajnos nagyon rosszul teljesített – mondta Rákóczi Krisztián.

Függetlenek előretörése

A 2018-as önkormányzati választások után 42,42 százalék a független polgármesterek aránya, ez nem azt jelenti, hogy ők valóban függetlenek, inkább azt, hogy terhessé vált a párt logó, illetve sokan indultak párt támogatással, és külső párttámogatással, de hivatalosan független jelöltként. Jelenleg az országban 1232 függetlenként induló polgármester van.

A legtöbb polgármestert adó párt a Smer, de nagyon nagy a visszaesés, a 2010-es szintre esett vissza a számuk. 2014-ben 847 polgármesterük volt, jelenleg 592

polgármester politizál a Smer-SD színeiben.

A Szlovák Nemzeti Párt erősödött az önkormányzatok szintjén: 175 polgármesterük van. A KDH-nak 157 település vezetője van, korábban 161 volt. A Hídnak – az északi területekkel együtt 127 polgármestere van, míg a Magyar Közösség Pártjának 115. A többi párt összesen tíz százaléknyi polgármesterei székét sem szerzett meg. Az ellenzék viszont ezt is próbálta sikerként értékelni, hiszen a SMER sok helyet veszített, de ez nem hozott valódi eredményeket az ellenzéknek. Kollárénak 22, a Novának és az SAS-nek 7-7, míg Matovičnak 1 és Kotleba pártjának 1 polgármesterei hely jutott.

Rajtuk kívül a Progresszív Szlovákia (PS) és a Spolu (Együtt) volt még sikeres, a PS 3, a Spolu 16 polgármesterei helyet szerzett.

Igazán sikeres koalíciót csak a SMER, a nemzeti párt, a Most-Híd és az MKP tudott kötni. A SMER és a nemzeti koalíciója 142, a SMER, SNS és a Híd koalíciója 45, a Smer és a Híd együttműködése 41, míg az MKP és a Híd koalíciója 31 esetben volt sikeres.

Rákóczi Krisztián kitért arra is, ugyan sokan mondták 2014 után, hogy az MKP és a Most-Híd nem tud sikeres koalíciót kötni, hiszen Komáromban nem vitték győzelemre az együttműködést, de más településeken a két párt együtt tudott működni és sikerre vitték a koalíciót.

Az MKP-nak 2014-ben 107 polgármestere volt (349 indulóból), most 115 van, 309 indulóból, nem mindegyik jelölt indult csak a Magyar Közösség Pártja színeiben, volt köztük olyan, aki koalíciós jelölt volt. Ebből a 115-ből 64 olyan polgármester, aki korábban is az MKP színeiben volt település vezető. Húsz olyan polgármester van, aki korábban függetlenként vezette települését és 2018-ban az MKP színeiben nyert mandátumot.

A képviselők között is divat a függetlenség

Az önkormányzati képviselői helyzetében is elmondható, hogy a függetlenek törtek előre, a megválasztott helyi képviselők 35,36 százaléka, azaz 7301 független, előtte 6000 független

képviselő volt az országban. A Smer-SD veszítette a legtöbb helyi önkormányzati képviselőt, ezeröttszázalal kevesebb most a helyi képviselője, mint 4 éve, jelenleg 3692-en politizálnak helyi szinten a legnagyobb kormánypart nevében. A Kereszténydemokrata Mozgalom 2350, a Szlovák Nemzeti Párt 1678, a Magyar Közösség Pártja 1248, a Most-Híd 915 önkormányzati képviselőt tudhat magáénak.

Rákóczi Krisztián előadása végén kitért a parlamenti választásokra is. A 2016-os parlamenti választásokon az MKP-nak 105 ezer szavazója volt, míg a Hídnak 75 ezer magyar nemzetiségű szavazója volt. Valószínűleg a magyar választók 15 százaléka más pártra szavazott. Az MKP szerény veszteséget szenvedett el, a Híd a 2010-hez képest sokkal nagyobbat bukott, legalábbis a déli járásokban. A Most-Híd ezzel szemben a szlovák régiókban erősödni tudott, mégis kevesebb választót hozott összességében. A legnagyobb gond az, hogy az elveszített magyar szavazók nem az MKP-ra szavaztak, hanem valamelyik szlovák pártra. Az etnikai politizálásnak korábban nem volt alternatívája, a Most-Híd létrehozásával a szlovák pártoktól való ódzkodás egyre kevésbé nyom a latban, hiszen azt sugallta a Most-Híd, hogy a szlovákokkal együtt lehet politizálni. Ezt kihasználva épít déli bázist most a Progresszív Szlovákia.

Kerek évfordulók

Szili Katalin miniszterelnöki megbízott előadása elején emlékeztetett: a kerek évfordulók időszakát éljük, jövőre emlékezünk a trianoni békediktátum aláírásának századik évfordulójára, hetvenéves a Csemadok, harminc éve volt a rendszerváltás, 25 éves lesz a Komáromi Nyilatkozat, 15 éve csatlakoztunk az Európai Unióhoz. Ezek az évfordulók nagyon fontosak, ezek mind mérföldkövek.

A miniszterelnöki megbízott szerint fontos lenne, hogy a közösség maga dönthessen a saját kultúrájáról, oktatásáról és a saját médiájáról is.

Ott kell lenni, ahol a döntéseket hozzák

Szili Katalin kifejtette: ott kell lenni, ahol a döntéseket hozzák, ezért reméli, hogy a Magyar Közösség Pártja

végre most megtalálja az utat ahhoz, hogy végre ott lehessen, ahol a döntések megszületnek. Az MKP regionális pártként is nagyon fontos, de mégis szükséges lenne, hogy a felső döntéshozatalban is részt vegyen. A felvidéki magyarság sorsa nagyon fontos, ezért is támogatja anyagilag a közösséget az anyaország, ugyanakkor nem Budapest akarja megmondani, hogy itt mit csináljon a magyarság, ezt az itt élőknek kell eldönteni, milyen céljai vannak, mi lenne a felvidékieknek a jó.

A küllhoni magyarság és a nemzeti kohézió érték. Ha megnézzük a támogatásokat, amiket Magyarország biztosít a felvidéki magyarságnak, láthatjuk, hogy az anyaország gondoskodik a küllhoni magyarokról. Közel 160 óvoda került felújításra, vagy felépítésre, amiből többet egyházak üzemeltetnek. A nemzeti kohézió is fontos, ez az alaptörvényben megfogalmazott célok mellett gazdasági és társadalmi támogatásokban, valamint kulturális támogatásokban is megnyilvánul – mondta Szili Katalin.

Fontos a gazdasági biztonság kialakítása, mivel Magyarország jó gazdaságpolitikát folytat, ezért képes arra, hogy a gazdasági támogatásokat nyújtson, és családtámogatási rendszereket úgy alakítsa, hogy a határon túli családok is támogatni tudja. Fontos a fenntarthatóság, ezért elengedhetetlen, a jó gazdaságpolitika az egész Kárpát-medencében.

Hamarosan népszámlálás

2021-ben népszámlálást tartanak majd, ez érinti a magyarok által lakott országokat is. Jelenleg 443 ezerre becsülik a szlovákiai magyarság létszámát, Erdélyben 1,09 millió magyar él, Szili Katalin szerint előfordulhat, hogy ott jobb eredmény születik majd, de nagyon bízik benne, hogy az erdélyi magyarság lélekszáma nem csökken egymillió alá. A Muravidéken háromezerre, a Drávaszögben nyolcezerre teszik a magyarság számát, ami megdöbbentő.

„A komáromi nagygyűlés egyik alaptézise az volt, hogy a polgári jogegyenlőség elvéből kiindulva a Szlovák Köztársaságot a szlovák nemzettel egyenrangú közösségként kívánja építeni a magyarság.”

Érdeemes visszatekinteni az elmúlt huszonöt évre. Ki kell emelni a komáromi nagygyűlés fontosságát. Megvalósul-e valami abból, ami 25 évvel ezelőtt megfogalmaztak. A komáromi nagygyűlés egyik alaptézise az volt, hogy a

polgári jogegyenlőség elvéből kiindulva a Szlovák Köztársaságot a szlovák nemzettel egyenrangú közösségként kívánja építeni a magyarság.

A magyarságot nem kezelik egyenrangú polgárként

Költői kérdés: megvalósul-e ez egyáltalán. Nem egyenrangú közösség a magyarság saját szülőföldjén, és amíg ez az alkotmányba nem kerül be, valószínűleg nem is lesz. Pedig ezt az igényt már 1994-ben megfogalmazták az itt élő magyarok: „Politikai alanyiségát demokratikus választás útján létrehozott saját képviselői testületei révén a magyar koalíció képviselői által megfogalmazott alkotmánytervezet szerint kívánja kifejezni.” A komáromi nagygyűlés állásfoglalásában kifejtették azt is: identitása védelmének érdekében az általa jelentős számban lakott régióknak különleges jogállást igényel. Ez utóbbi pont sem valósult meg az elmúlt negyedszázadban.

Szili Katalin felhívta a figyelmet arra is, számos olyan nemzetközi dokumentum van, amely garantálja a nyelvi és

kisebbségi jogokat, de ezek betartását sajnos senki nem ellenőrzi, nem kéri számon.

Kisebbségek jogai az ENSZ dokumentumokban

Az ENSZ Közgyűlése 1514-es (XV. számú nyilatkozat a gyarmati országok és népek függetlenségéről) számmal elfogadott dokumentuma 1690-ből az önrendelkezést biztosítaná.

A Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezet 1960-ban fogadta el az Egyezmény az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemlről elnevezésű dokumentumot. Ez garantálja, a saját oktatási tevékenység folytatását, iskolák fenntartását, az anyanyelv használatát és az anyanyelvű oktatást.

Az 1969-es Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Nyilatkozata tiltja a diszkriminációt és garantálja a saját kultúra gyakorlását, vallásgyakorlást és nyelvhasználatot.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 1989. évi 169. számú egyezménye a

független államokban élő őslakosok és törzsi népek jogát írja elő: azaz részvételt az őket közvetlenül érintő területfejlesztési politikák előkészítésében, illetve azokon a területeken, ahol hagyományosan élnek, rendelkezhetnek a természeti erőforrások és a föld tulajdonosa felett.

Az 1992-ben elfogadott Nyilatkozat a nemzeti vagy etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogáról előírja: a nemzeti, nyelvi, kulturális, vallási identitás elismerését és védelmét, és a nemzeti regionális szintű döntésekben való részvételt jogát. A dokumentum szerint a nemzeti kisebbségeknek joguk van a kapcsolattartásra a határon kívül élő, más állam polgáraival, akikhez nemzeti, vagy etnikai, vallási vagy nyelvi szálak kötik. A nyilatkozat előírja a nyelvi és kulturális jogokat is.

A kisebbségek jogai az EBESZ Kisebbségek főbiztosa ajánlásában

A Nemzeti kisebbségek oktatási jogairól szóló hágai ajánlásokat még 1996-

ban fogadták el. Ez az alábbi kisebbségi jogokat biztosítja: anyanyelvű oktatáshoz való jog, egyenlőség és diszkrimináció mentesség, kisebbségi oktatás.

Az 1998-as nemzeti kisebbségek nyelvi jogairól szóló oslói ajánlások előírják

az anyanyelvű névhasználatot. Ez mellett az alábbi nevesített kisebbségi jogokat fogalmazta meg: a vallásgyakorlás, intézmények alapítása és működtetése, médiához való jog, gazdasági élet, közigazgatási hatóságok és közszolgáltatás, független országos intézmények, igazságszolgáltatási hatóságok.

Lundi ajánlások a nemzeti kisebbségeknek a közéletben való tényleges részvételéről című dokumentum 1999-ben elfogadott ajánlás, mely az alábbi jogokat tartalmazza: identitás szabad megválasztása, egyenlőség, diszkriminációmentesség, részvétel a döntéshozatalban, önkormányzás.

A 2003-as útmutató a kisebbségi nyelvek használatához az elektronikus médiában a véleménynyilvánítási szabadságot, kulturális és nyelvi sokféleség védelmét, az identitás védelmét és a megkülönböztetés tilalmát írja elő.

A Bizánói ajánlások a nemzeti kisebbségekről az államközi kapcsolatokban dokumentumot 2008-ban fogadták el. Ez szerint: az államok joga, hogy támogassa más államokban élő nemzeti kisebbségeikhez tartozó személyeket, törvény előtti egyenlőség és az egyenlő elbánáshoz való jog, szabad véleménynyilvánítás és a kulturális, nyelvi és vallási identitás megőrzése. A nemzeti kisebbségek joga, hogy kapcsolatot tartsanak a velük azonos nemzeti, illetve etnikai, kulturális, nyelvi, vallási identitású, közös kulturális örökségű

személyekkel, akik törvényesen más államban élnek.

A 2012-es Ijubjanai irányelvek a sokszínű társadalmak integrációjáról a következő nevesített kisebbségi jogokat tartalmazza: hátrányos megkülönböztetés tilalma, egyenlőség, sokszínűség és a többes identitás elismerése, önkéntes identitásválasztás, részvétel a közügyekben, részvétel a kulturális életben és a hitéletben, anyanyelvhasználat, anyanyelvű oktatás.

A Nemzeti kisebbségek jogai az Európa Tanács keretein belül

Szili Katalin előadásában felhívta a figyelmet arra, hogy az Európa Tanács több jelentést és ajánlást is megfogalmazott. Ezeket ismertette a jelenlévőkkel.

1201/1993. számú ajánlás az Emberi Jogok Európai Egyezménye Kiegészítő Jegyzőkönyvére a nemzeti kisebbségek jogairól című dokumentumot a Wormsjelentés előzte meg, ez az autonómiára és az önrendelkezés jogára hívja fel a figyelmet.

A Strassburgban 1995-ben elfogadott Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről, ETS, 157. számú szerződés az önazonosság megőrzéséhez fűződő individuális és kollektív jogokat fogalmazza meg. Egyenlőség, a kulturális, a társadalmi és a gazdasági

életben, valamint a közügyekben való részvétél jogát írja elő.

Az autonómiához való jogot a Föderalizmus, regionalizmus, helyi autonómia és kisebbségek című 52-es határozat fogalmazza meg. Az egy évvel később, 1998-ban elfogadott területi autonómiáról és a nemzeti kisebbségekről szóló 43-as ajánlás szerint: joga van a kisebbségnek helyi vagy regionális önkormányzásra, autonómiára, amely a szubszidiaritás egy lehetséges megvalósítási formája.

A Gross jelentésnek köszönhetően fogadták el 2003-ban az 1334-es ajánlást Az autonóm régiók pozitív tapasztalata, mint konfliktusmegoldást sugalmazó ihletforrás Európában címmel. Az ajánlás a következőket tartalmazza: a nemzeti közösségek államon belüli önrendelkezési joga. Autonómia, mint államon belüli megoldás, mely lehetővé teszi a kisebbségek számára, hogy gyakorolja jogait és megőrizze kulturális önazonosságát, miközben bizonyos garanciákat nyújt az állam egységére, szuverenitásra és területi integritásra nézve.

Az 1735. számú 2006-ban elfogadott jelentés: A nemzet fogalma, ennek előzménye a Frunda-jelentés volt. A dokumentumban az alábbi nevesített kisebbségi jogokat találjuk: kulturális és nemzeti közösségek a természetes

személyekhez meghatározott jogai. Nemzeti kisebbségek, mint államalkotó és társalapító tényezők, alanyi jog a nemzeti identitás megőrzése, kifejezésére és ápolására, kollektív védelem. A hagyományos nemzeti kisebbségek elismerésére és pozitív diszkrimináció, különösen, ami a központi és decentralizált intézményekben való arányos képviseletet illeti, kulturális nemzethez való tartozás. Az államok joga, hogy egyoldalú intézkedéseket hozzanak a határaikon túl élő kisebbségeik védelmében, függetlenül attól, hogy ezek a kisebbségek a szomszédos vagy más országokban élnek.

A De Puig-jelentés után fogadták el az 1811-es számú ajánlást 2007-ben: Régiósítás Európában címmel. A jelentés a következő nevesített kisebbségi jogokat ajánlja: kulturális, politikai és történelmi identitás, kollektív önazonosság, új területi entitások létesítése, az államok kötelezettsége a nemzetiségek kulturális, nyelvi, vallási és politikai jogainak fenntartására.

Az emberi méltóság, egyenlőség, diszkriminációmentesség, önrendelkezés, területi vonatkozású önkormányzati megoldások, kollektív dimenziójú jogok asszimilációs tilalma, kisebbségek joga saját intézményeik megőrzésére és továbbfejlesztésére, kollektív védelem jogát tartalmazza a 361 (2013) számú

határozat a Különleges státuszú régiók és területek Európában című ajánlás, melynek előzménye a 2007-ben elfogadott 1811-es számú Régiósítás Európában elnevezésű ajánlás volt.

A Kalmár-jelentés volt az előzménye az 1985 (2014) számú határozatnak, amely A nemzeti kisebbségek helyzete és jogai Európában címmel jelent meg. Ez előírja a kisebbségi jogok védelmét, önrendelkezést, a területi önkormányzati megoldások lehetőségét, nyelvi és kulturális autonómiát, a diszkrimináció különböző formáinak tilalmát.

A Regionális kisebbségi nyelvek léte Európában – Régiók Kamarája elnevezésű 2017-es dokumentum előzménye Magyar Anna jelentése, amely a nemzeti kisebbségek anyanyelvüktől való megfosztásáról is szól. Kéri a demokrácia és a sokszínűség betartását, a Chartába foglalt betartását, források biztosítását a nyelvi oktatáshoz és a kisebbségi nyelvek megőrzésének kötelezettségét is előírja.

Hoffman Rózsa jelentésére reagál a Regionális vagy kisebbségi nyelvek védelméről elnevezésű 2018-ban kiadott határozat, mely felszólítja a tagállamokat, hogy biztosítsák a kisebbségek nyelvi jogait, az anyanyelven való tanulást az iskoláztatás teljes idejére, ratifikálják a chartát. Felszólítják továbbá a tagállamokat, hogy monitoring eljárás reformja keretében, ahol nincsen országjelentés, ott elindulhasson a monitoring eljárás.

Az ajánlásokat nem tartják be

Szili Katalin felhívta a figyelmet arra, hogy annak ellenére, hogy megfogalmazták a nemzetközi szervezetek ezeket az ajánlásokat, senki nem tartatja be azokat, nem követik nyomon, melyik országban, melyik jog sérül.

A miniszterelnöki megbízott sajnálatosnak nevezte, hogy Szlovákiában a Beneš-dekrétumok a mai napig életben vannak. Kiemelte: míg a dekrétumok alapján a kollektív bűnösség elvét a szlovák hatalom elfogadja, a kollektív jogokat nem. Problémásnak nevezte azt is, hogy az Európai Unió szerint nin-

csen gond a Beneš-dekrétumokkal, mert Szlovákia megalakulásának az alapja.

Az Európai Unió nem foglalkozik a kisebbségi problémák kérdéskörével, azt a véleményt fogalmazták meg, hogy az az Európa Tanács feladatköre, de a Tanács által megfogalmazott ajánlások nem kötelező érvényűek, így azok betartását nem lehet kikényszeríteni.

Szili Katalin megemlítette Csáky Pál és Nagy József Európai Parlamenti jelentését is, amely szintén az őshonos kisebbségek jogaira hívta fel a figyelmet. Csáky Pál megfogalmazta az őshonos kisebbségek jogainak védelmét. Csáky Pál jelentése szerint az EU-nak felelőssége az őshonos kisebbségek védelme, javítani kell ehhez a jogi kereteket is. Nagy József jelentésében a kisebbségekre vonatkozó minimum keretet fogalmazta meg, amelyben szerepel jogalkotói javaslatként a szankciók bevezetésének lehetősége is.

Míg az őshonos kisebbségek jogaival az Unió nem, vagy alig foglalkozik, addig az afrikai bevándorlók kollektív jogaival igen – mondta Szili Katalin. A miniszterelnöki megbízott ezzel kapcsolatosan elmondta: 50-60 millió az őshonos kisebbségben élők száma Európában, míg az afrikai bevándorlók 15 millióan vannak. A bevándorlók jogait garantáló határozatban szerepel, hogy a történelem valós tanítására is joguk van, miközben nekünk még erre sincsen jogunk saját szülőföldünkön.

A nemrégiben sikeresen lezárult aláírásgyűjtési kezdeményezés, a Minority

SafePack jelentőségéről is szólt Szili Katalin az előadásában. Emlékeztetett az Európai Bizottság a következő kilenc javaslat mellett engedélyezte az aláírásgyűjtést:

1. Egy új EU-s ajánlás megfogalmazása a kulturális és nyelvi sokféleség védelméért és előmozdításáért az EU-ban
2. Az EU-s támogatási programok módosítása úgy, hogy azok a kis régiókban élő és kisebbségi nyelvet beszélő közösségek számára is elérhetőek legyenek
3. Nyelvi Sokféleségi Központ létrehozása
4. A regionális alapok megtervezésekor vegyék figyelembe a nemzeti kisebbségek helyzetét, illetve a kulturális és nyelvi sokféleség szerepét
5. A Horizont 2020 program terjedjen ki a nemzeti kisebbségek és a kulturális és nyelvi sokféleség vizsgálatára
6. Egységes európai szerzői jog létrehozása
7. Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok kiterjesztése az olyan állam nélküli személyekre és családtagjaikra, akik egész életüket a születésük helyének megfelelő országban élték le
8. Az audiovizuális médiaszolgáltatásról szóló EU-s irányelv módosítása úgy, hogy a nemzeti kisebbségek által lakott régiókban biztosítsa a más tagállamból sugárzott tartalmak szabad vételét
9. A kisebbségi közösségeket és kultúrájukat támogató tevékenységek tömbösített felmentése az Európai Bizottság felé történő ama értesítési kötelezettség alól, ami a regionális vagy

tagállami segély és a segélyekre vonatkozó tagállami szabályzat összeférhetőségéről szól.

Nemzetek Európája

Nemrégiben elindult a polgári kezdeményezés Nemzeti régiók kialakítása érdekében, ami a nemzetiregiok.eu címen elektronikusan is aláírható. A kezdeményezés lényege, hogy az Unió kohéziós politikája kezelje kiemelt figyelemmel azokat a régiókat, amelyeket nemzeti, etnikai, kulturális, vallási, nyelvi sajátosságok különböztetnek meg az őket körülvevő régióktól.

(A témáról az 59. oldalunkon bővebben olvashatnak.)

Szili Katalin a két kezdeményezés kapcsán kifejtette: ha az Európai Unió valóban a nemzetek Európája akar lenni, akkor el kell fogadniuk ezeket a kezdeményezéseket. Nem nemzetállamok Európáját kell építeni, hanem a nemzetek Európáját, mert a nemzetállam kirekesztő, ilyen például Franciaország, ahol nem ismerik a nemzeti kisebbségeket.

A nemzeti kisebbségek ügye nem lehet belügy. Az állampolgárság nem azonos a nemzeti identitással. Az identitáshoz való jog – alapvető jog, ehhez szükséges az egyéni és a kollektív jogok biztosítása. A nemzeti kisebbségek alkotói

az államnak, azaz államalkotó nemzetiség, ma Szlovákiában ez nem így van – emelte ki előadása végén Szili Katalin. Aki szerint a fent elsorolt pontokat, amelyek a Kalmár-Szili jelentés pontjai, el kellene fogadni, ezeket megadnák azt a keretet, aminek köszönhetően a magyar közösségek elismert tényezővé válnának.

Szinte minden magyar településen van Csemadok

Bárdos Gyula, a Csemadok elnöke a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség megalakulásának hetvenedik évfordulója kapcsán tartott előadást a Szabadegyetemen.

A Csemadoknak majdnem 500 alapszervezete van, tehát szinte az összes magyarok által lakott településen van alapszervezete a Szövetségnek. Ötvenháromezer taggal a legnagyobb ilyen szervezet a Kárpát-medencében, éves szinten a Csemadok és alapszervezetei nagyjából 5000 rendezvényt valósítanak meg.

Bárdos Gyula kitért arra, a Csemadokot a hatalom hozta létre, azt a célt szolgálta volna, hogy a kommunista párt meghosszabbított kezeként a szlovákiai magyarságot soraiba rendezze. A Csemadok tagsága azonban a vezetéssel szemben a szervezetet közösségi tér-

ként használta, ahol szabadon beszélhettek magyarul, szervezték a kultúrát, és a különféle csoportokat.

Segítség kérés: anyanyelven

A Szövetség a Közös Célokért ügyvezetője, Hideghéthy Andrea is szólt a szabadegyetem résztvevőikhez, felhívta a figyelmet a Felvidéki Lelki Elsősegély Telefonszolgálatra, amely 24 órában anyanyelven rendelkezésre álló telefonszolgálat, segélyhívó szám. Az ügyvezető kérte a jelenlévők segítségét, hogy az emberekhez eljusson az infor-

máció arról, van ilyen szolgáltatás és anyanyelven mondhatják el gondjaikat telefonon az önkénteseknek.

Egészséges városok

De Blasio Antonio, az Egészséges Városok Kárpát-medencei Egyesületének főtitkára az egészséges városok programról adott elő. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) indította el ezt a programot, mivel a lakosok nagy része városokba koncentrálódik.

Talán kevesen tudatosítják, hogy az egészségügyi szektor az emberek egészségében csak 15 százalékot tesz ki, az összes többi életmód, genetika, külső hatások eredménye. Ez azt jelenti, hogy az életmódra jobban oda kell figyelni. Magyarország az Egészséges Városok program 1987-es elindulása óta aktív résztvevője a WHO Európai Regionális Irodája által indított kezdeményezésnek. Elsőként Pécs csatlakozott a pályázathoz.

Öt éves megvalósulási ciklusokban szervezik meg a pályázatokat, ehhez csatlakozhatnak a települések. A programnak vannak alapelvei, a városi döntéshozóknak határozatba kell foglalniuk csatlakozási szándékukat. Alapelv az esélyegyenlőség is, amelynek mindenütt megjelenő feltételnek kell lennie. A program fontos része, hogy a helyi társadalomban megjelenjen a program, a közösségeket bevonják. Más szektorokat is be kell vonni, a helyi vállalkozókat, egyházakat, civileket, de a program az önkormányzatokra hárul, hiszen ők

tudják befolyásolni a település életét a legjobban, gondoljunk pl. az úthálózat megépítésére. A program szempontjából fontos a fenntartható fejlődés is.

Szlovákiában nincsen projektváros

104 település volt tagja a projektvárosi körnek a hatodik ciklusban, köztük három magyar város: Győr, Pécs, Székesfehérvár. Szlovákiából jelenleg nincsen partnere a programnak, korábban Kassa volt projektváros. Ezeknek a településeknek feladataik is vannak: a városok kezdeményezik a nemzeti hálózatok, szervezetek létrehozását. Jelenleg 28 nemzeti hálózat van Európában, ami 1300 várost jelent, és nagyjából 165 millió embert érint. Mivel nincsen projektváros Szlovákiából, ezért itt hálózat sem működik. De Blasio Antonio szerint jó lenne, ha a Szlovákiából egy magyar város látná el a projektvárosi fe-

ladatot, és ők kezdenék meg a nemzeti hálózat kialakítását is.

Most indul a hetedik ciklusa a projektnek. A program konkrét célokkal és feladatokkal működik országszerte, amit az Egészségügyi Világszervezet határozott meg.

1988-ban Pécs csatlakozott először, mint alapító volt jelen, annyira népszerű lett a program, hogy emelkedett a városok száma, a hatodik ciklusra már több mint 100 ilyen város volt. 1992-ben a hálózat Magyarországon szövetségé alakult. 2014-ben lehetővé tették a Kárpát-medence településeinek a csatlakozást, hogy egy magyar nyelvű hálózat jöjjön létre, ezt sokan nem nézték jó szemmel, holott francia nyelvű hálózat már létezett. Hogy a problémát megoldják, Kárpát-medencei hálózatát nevezték át magukat, a programhoz civil szervezet is beadhat jelentkezést az önkormányzat támogatásával. A

Székelyföldről, Délvidékről és Szlovéniából már vannak tagjaik. Eddig 8 határon túli és 24 magyarországi város csatlakozott a szövetséghez.

A programba nemcsak városok, hanem kisebb települések, falvak is bekapcsolódhatnak.

Diszkriminatív pénzosztás

Az önkormányzatok az állam által viszszaosztott adóhányadból kapják bevételeik nagy részét. Az önkormányzatoknak küldött pénz elosztása azonban diszkriminatív, hiszen az egyik meghatározó szorzója a tengerszint feletti magasság. Tudvalevő, hogy a magyarok által lakott községek a síkságon vannak. A pénz elosztásának ilyen mechanizmusa több magyarok által lakott településnek éves szinten több tízezer euró mínusz jelent – mondta **Mészáros András**, a Pro Civis munkatársa.

Az adóhányad 30 százaléka a megyei önkormányzatok, míg a 70 százaléka a helyi önkormányzatok költségvetését szaporítja. A település adóhányadát az alábbiak szerint számolják ki: öt százalék arányban veszik figyelembe a 62 év feletti lakosok számát, 10 százalékot tesz ki a lakosság aránya, a magassági szorzó 13 százalékos, a település nagyságrendi szorzója a pénzügyi összeg 32 százaléka, míg a beiskolázott diákok száma negyven százalékos tesz ki a szorzóból, amely alapján kiszámolják a településre jutott adóhányad nagyságát. Az adatokat a statisztikai hivatal és

a pénzügyminisztérium határozza meg a hányad kiszámolásához.

Az adóhányad kiszámolásánál a nagyságrendi szorzó az ötvézezer feletti lakos számnál pozitív, ez összesen tíz várost érint. A tengerszint feletti magassági szorzó csupán 17 magyar települést érint pozitívan. A fennálló rendszer a Pro Civis számításai alapján 245 településnek kedvez, a többi 2642-től elvesznek, a 2018-as évben ezek javára 74 millió euró került átcsoportosításra. A 2018-as évben az adóhányad átlaga

368 euró volt, a magyar települések többsége jóval alacsonyabb összeget kapott a lakosai után.

A Pro Civis polgári társulás munkatársa szerint: a települések összefogása és egységes fellépése lehetne a megoldás a probléma kezelésére.

Változások a nemzetpolitikában

Potápi Árpád János nemzetpolitikai államtitkár is előadott a 9. Önkormány-

zati Szabadegyetemen. Mint mondta: Magyarország esetében nemzetpolitikáról régen beszélhetünk, hiszen a nemzetársakkal szemben kötelessége van az országnak, 2010-től radikális változások álltak be a nemzetpolitikában. 2014-től elsősorban a szülőföldön való boldogulást támogatják.

Az anyaország célja az identitás erősítése, családpolitika, melyen keresztül a magyar családok támogatásban részesülnek. Magyarország kiemelt partnerként kezel 83 intézményt, ebből 20 felvidéki szervezet.

Az államtitkár több olyan programot is kiemelt, amivel segítik a külföldi magyarok boldogulását. A Felvidékre érkező anyaországi támogatásokból intézmények újultak meg és épültek fel. Óvodák, bölcsődék épültek, szakiskolák újultak meg és többet felszereltek, hogy a huszonegyedik század követelményeinek megfelelő szaktantermekben oktathassanak. A Kőrösi Csoma Sándor és a Petőfi Sándor Programnak köszönhetően magyar fiatalok segítik a diaszpóra és a szórvány magyarság közösségeit. Az ösztöndíjasok elsősorban kulturális programok szervezéséből veszik ki a részüket, jelenleg 225 ösztöndíjas dolgozik, 250 közösségben. A Határtalanul Program is nagyon népszerű, az idei évben százegyezer diák utazott.

Egységes gazdasági tér kialakítása

A magyar állam célja a gazdasági szempontból egységes kárpát-medencei tér kialakítása. Száz éven keresztül hátrány volt magyarnak lenni, az a cél, hogy ez megforduljon, ezért is indítottak magyar vállalkozóknak támogatási rendszert. Vállalkozás fejlesztésben elsősorban kis- és közepes vállalkozásokat támogattak. Ez nem kidobott pénz – véli Potápi Árpád János. Egy forinttal két forintot mozgatnak – mondta az államtitkár. A néhány éve indított testvértelepítési programban 1200 magyarországi település nyert, 180 felvidéki település érintett a pályázatokban.

Rákóczi Szövetség a nemzeti öntudat erősítéséért

Tárnok Balázs, a Rákóczi Szövetség alelnöke a Szövetség munkásságát ismertette, amelyeknek célja szintén az identitás megerősítése. Több mint 26 ezer taggal, közel 700 helyi és iskola szervezettel működik a Rákóczi Szövetség, több mint 70 programot szerveznek évente, elsősorban fiataloknak. 2004-ben indult az iskolaválasztási program. A Felvidéken indult programot mára kiterjesztették, igyekeznek minél szélesebb körbe eljutni. A golyahír programban baba naplók átadásával szőlítják meg az újszülöttek szüleit.

Tízezer babanaplót osztottak szét, igyekeznek elérni minden újszülöttet. Az óvodásokat is megajándékozzák, tavaly 22 ezer csomagot osztottak szét, levélben szólítják meg a szülőket, idén már iskolatáskát is kaptak a magyar iskolába indulók. Az iskolatáska programot folytatni kívánják. Most zajlik az iskolakezdők köszöntése, 9000 elsős kap ösztöndíjat.

Esterházy János példakép

Gubík László az Esterházy Akadémia elnöke is szólt a szabadegyetem résztvevőikhez. Elmondta: három gondolatból indult az akadémia: Esterhá-

zy János tisztelete, a fiatalok bevonása és felkészítése a közéletbe, a közéleti utánpótlás nevelés volt a harmadik gondolat az alapításhoz.

2017. Esterházy emlékévé volt, nyáron volt a felvételi az akadémiára, szeptemberben hazahozták hamvait. Szimbolikus volt a felvételi időpontja, május 15-e, amikor Esterházy János nemmel szavazott a zsidó törvényekre. Jelképes lett az akadémia megnyitója is, a temetés előestéjén 2017. szeptember 14-én indult az első tanév.

Az Esterházy Akadémia céljai: felnőttképzés felvidéki egyetemistáknak, doktoranduszoknak és frissdiplomá-

soknak. Tehetséggondozás és közéleti utánpótlás nevelés. Felkészítés a közéleti pályára Esterházy János öröksége nyomán. Az élet minden területén használható ismeretek és képesítés nyújtása. Munkatapasztalat és kapcsolati tőke átadása.

„Nincsen fórum, ahol a felvidéki magyar polgármesterek, önkormányzati képviselők, és az önkormányzatok működése iránt érdeklődő magyarok találkozhatnak, megbeszélhetnék gondjaikat, tapasztalatot cserélnének.”

A szabadegyetem hiánypótló, mind a mai napig. Nincsen hasonló fórum, ahol a felvidéki magyar polgármesterek, önkormányzati képviselők, és az önkormányzatok működése iránt érdeklődő magyarok találkozhatnak, megbeszélhetnék gondjaikat, tapasztalatot cserélnének. Minden évben azzal térnek haza a résztvevők, hogy tapasztaltak, új és hasznosítható ismereteket szereztek.

Neszméri Tünde

Konferencia az oktatási struktúra helyzetéről

A Szövetség a Közös Célokért (SZAKC) civil szervezet november 9-én és 10-én szervezte meg az oktatási tematikájú két napos konferenciáját. Az oktatási struktúrák helyzete Kárpát-medencei összehasonlításban című szakmai találkozónak Párkány adott otthont.

A rendezvényen magyarországi és felvidéki szakemberek adtak elő. A közönség soraiban önkormányzati képviselők, pedagógusok, iskolavezetők, polgármesterek, civil szervezetek képviselői valamint egyéb

intézmények szakemberei voltak. Duray Miklós, a Szövetség a Közös Célokért társulás elnöke köszöntőjében kifejtette: „Szlovákiában, Magyarországon és az egész Kárpát-medencében komoly hiány van jó szakemberekből,

nagy igény mutatkozik a gazdaság részéről a szakképzett munkaerő iránt. Ennek felismerése és a benne rejlő lehetőségek kiaknázása komoly segítséget jelenthet a határon túli magyar közösségek részére, hiszen a fiatalok szakképzési programja által lehetőséget teremtenek arra, hogy felnőttként megmaradjanak a szülőföldjükön.”

A szakképzés fejlesztése a magyar nemzetpolitikai stratégia egyik kulcseleme

Hozzátette, a szlovákiai magyar nyelvű szakképzés fejlesztése a magyar nemzetpolitikai stratégia egyik kulcseleme. Ennek értelmében a társulás 2015-ben kezdeményezőként Dunaszerdahelyen létre hozta a szlovákiai magyar szakképzéssel foglalkozó intézmények és szakemberek hálózatát. A hálózat a magyar kormány által meghirdetett tematikus év, „2015 – a külhoni magyar szakképzés éve” program tapasztalatait szakmai és társadalmi eredményeit fel-

használva jött létre. Az elmúlt időszakban, Komáromban szerveztek konferenciát (2016. október 24.), és részben ennek folytatásaként következett a párkányi találkozó.

A magyar identitás erősítéséhez elengedhetetlen a magyar közösségek gazdasági területen történő támogatása a szülőföldjükön. A magyar fiatalok lehetőségeinek bővítése, megélhetésük feltételeinek biztosítása terén a szlovákiai magyar szakképző intézményeknek stratégiai jelentőségük van – hangsúlyozták a megnyitón.

Farkas Iván, a Magyar Közösség Pártjának gazdasági alelnöke, Nyitra Megyei Önkormányzat képviselője rövid köszöntőjében a magyar iskolahálózat fontosságáról szól. Mint jelezte: Muzsla község polgármestereként tudatában van az iskolák működtetésének nehézségeivel, mindamelllett igenis meg kell tartani az iskoláinkat. A muzslai tanintézmény is művészeti szakosítással

igyekszik a tágabb régióból is megszólítani a leendő tanulókat, ezzel erősíti a létszámát – fejtette ki.

Kóros a közoktatásunk helyzete?

A plenáris előadások sorát **Albert Sándor**, a Selye János Egyetem alapító rektora követte, a jelenlegi szlovákiai magyar közoktatás helyzetére hívta fel a figyelmet. Mint kifejtette: az óvodák, alap- és középiskolák alkotta közoktatási hálózatunk igen fejlett. Magyarországgal szemben a legátfogóbb oktatással rendelkezünk – hangzott el a szakmai találkozón. Továbbiakban megjegyezte: hogy az alapiskoláink több mint negyven százaléka, vidéki alsó tagozatos kisiskolaként működik. Több esetben kis létszámú és összevont osztályokban folyik az oktatói-nevelői munka. Emellett sajnos országszerte egyre kevesebb a nagy létszámú alapiskoláink száma.

Mint kifejtette: a rendszerváltozás óta

szinte azonos számú intézményt tartunk fel, ugyanakkor a benne tanuló gyermekek száma fokozatosan csökken.

Míg 2002/2003 iskolaévben több mint 65 000 magyar tanuló járt magyar iskolába, addig 2018/2019-es iskolaévre 50 000 alá esett a számuk.

Elmondta: a másfél évtizede bevezetett normatív támogatásnak köszönhetően a kis létszámú iskolák nehezen tarthatók fenn. A rendszer mellett gazdaságosan minimum 250 fővel kellene rendelkezniük az oktatási intézményeknek. Sajnos a szlovákiai magyar alapiskolák csupán elenyésző száma haladja meg ezt a létszámot – szögezte le a szakember.

Fontos a magyar óvoda

Az előadásában tovább részletezte az óvodai- alapiskolai és a középiskolai hálózatunkat. Mint elmondta, fontos szerep jut az óvodai nevelésnek, amely előkészítője az iskolai beiratkozásnak. Fontos, hogy a magyar gyermek magyar nyelvű, vagy magyarul is nevelő óvodai osztályba járjon. Az óvodai nevelésben részesülő magyar gyermekek száma meghaladja a kilenczetet

Szlovákiában jelenleg 224 magyar tanítási nyelvű alapiskola működik. Eből 108 az alsó tagozatos iskola. Ezen intézmények esetében a legnagyobb problémát a nagyon alacsony diáklétszám okozza. A normatív támogatási rendszernek köszönhetően akadozik az alapellátás, illetve a fenntartónak más forrásokból kell kiegészíteni az intézmény működtetését. Mindez többlet ter-

het jelent az amúgy is gyenge gazdasági lábakon álló önkormányzatainknak.

A teljes szervezettségű iskoláink száma nem éri el a százötvenet. Mint Albert Sándor elmondta, e kategóriában is a diáklétszám negatív változásai okozzák a legégetőbb problémákat.

Jó középiskolai hálózat kell

A középiskolákat vizsgálva a szakember kifejtette: a felvidéki magyar kö-

zösség érdeke, hogy jó középiskolai hálózattal rendelkezzen, mely biztosítja a legkülönbözőbb szakirányú képzéseket.

A jó színvonalú szakközépiskolák vonzóvá tehetik az adott régiót a befektetők számára, ezzel segítve elő a régió gazdasági fejlődését – fogalmazott. Ugyanakkor hiányos a szakközépiskolai hálózatunk. Egyes szakirányú képzés nem érhető el magyar nyelven, illetve jelentős távolságra kell utaznia a diáknak a magyar nyelvű képzés eléréséhez. Emellett a gimnáziumok száma igen magas. Valamelyest ezen is változtatni kellene.

A felsorolt problémák orvoslátát az iskolahálózat optimalizációjában látja a Selye János Egyetem alapító rektora. Hangsúlyozta: nem iskolabezárásokról van szó, hanem az iskola hálózatunk észszerű működtetéséről, melynek egyik alapja az iskolaközpontok létrehozása.

Szociális gazdaság – emberarcú gazdaság

A szociális gazdaság modellezéséről szólt **Pongrácz Éva**, a Pozsonyi Közgazdaságtudományi Egyetem oktatója. Mint elhangzott: ez a gazdaságszemlélet segítheti a települések megerősítését. Az innovatív gazdasági modell támogatja a közösség fejlődését, hozzájárul

Az oktatási struktúrák helyzete Kárpát-medencei összehasonlításban

KONFERENCIA
PÁRKÁNY, 2019. NOVEMBER 9-10.

az iskolák megerősítéséhez is.

A szociális gazdaság újszerű gazdasági modell, mely a helyi problémákra fókuszál - fogalmazott. A modell a 20. század kilencvenes éveiben jelent meg Franciaországban. A rendszer-váltást követően a gazdasági folyamatok változása társadalmi problémákat vont maguk után, ezen tud enyhíteni a szociális gazdaság alternatív útként. Pongrácz Éva kifejtette: a felsőfokú gazdaságtudományi képzés részévé kellene válnia ennek az alternatív modellnek. Szlovákiában már megtörténtek az első lépések. Mint mondta, a saját egyetemükön bekerült a tantárgyak közé. Ám be kellene építeni a közoktatásunkba is.

Szociális – emberközpontú gazdaságot kellene létrehozni, ahol az ember nem csupán profittermelő, hanem támogatja annak fejlődését – véli a szakember. Hozzátette: cél az, hogy a profitot alárendeljük a társadalmi fejlődésnek.

Szlovákiában már megjelentek az első ilyen szociális társadalmi vállalkozások. Ide tartozik a munkahelyteremtés a hátrányos helyzetűek részére, valamint a specifikus szolgáltatások egyes szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára.

A szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira

A következő előadó a magyarországi közoktatás szakképzési rendszerének

tervezett változásairól szolt a párkányi közönségnek.

A folytonosan változó világunk részeként változóban van a gazdaság, a munkaerő piac, valamint a technológia is. Erre kell gyorsabban reflektálnia a közoktatásnak – kezdte **Tomorné Vujkov Krisztina** az Innovációs és Technológiai Minisztérium nemzetközi referense. Fontos, hogy az iskolarendszerből olyan magyar fiatalok kerüljenek ki, akik az alapkompenciákön kívül olyan készségekkel is rendelkezzenek, amellyel megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.

Új szakirányú stratégia

A magyar kormány ennek mentén fogadta el a Szakképzés 4.0 stratégiát. Ez

a szakirányú stratégia három alappilléren nyugszik:

Vonzó karrier lehetősége a tanulók számára. A diákok részére versenyképes végzettséget kell nyújtani.

Naprakész tudású oktatók biztosítása. A pedagógusoknak követni kell az adott ágazat technológiai változásait, az ágazat fejlődését.

Vonzó környezet kialakítása. A szakképzésben résztvevő tanulókat korszerű eszközökkel és naprakész technológia elérésével kell oktatni. Így szerezhetik meg a megfelelő tudást.

A magyar kormány most dolgozza ki ennek a háttérét. Változnak a szakoktatást biztosító oktatási intézmények is. Technikum és szakképző iskolák hálózatát építik ki, ahol a technikum a szak-

képzés mellett nem kötelező jelleggel két éves felépítmény által érettségit is nyújt a diákoknak.

Az erkölcs és erénytan megjelenése a gazdaságban

A konferencia negyedik előadója némi képp a Pongrácz Éva által felvázolt témát folytatta. **Ph. D. Baritz Sarolta Laura** OP, közgazdász, domonkos nővér kezdte, aki a háromdimenziós gazdaság modelljét ismertette. Mint elhangzott: a modell új paradigmaként oktatja a gazdaságtant, mely során a profit helyett az embert állítja középpontba, így jön létre az emberközpontú gazdaság.

A domonkos nővér elmondta: ebben a modellben az ember nem csupán eszközként jelenik meg, köszönhetően az erkölcsi és erényetikai alapelveknek. „A gazdaság egy szolgáló szféra, amely segíti az ember erkölcsi kiteljesedését” – hangsúlyozta. A magántulajdont a közjót szolgáló eszközként határozta meg. Keresztény filozófiából merítve az emberközpontú gazdaság háromdimenziós modelljének összetevői: hasznos (anyagi) jók, gyönyörködtető jó, erkölcsi jó. Cél az erkölcsi jó elérése a hasznos (anyagi) javak által - fogalmazott a közgazdász domonkos nővér.

Ezt a fajta gazdasági modellt már oktatják a magyarországi egyetemeken, sőt kísérleti jelleggel középiskolába is beviszik ezt a paradigmamodellt. A szakmai találkozón pár szóval ismertette a kísérleti jellegű közgazdaságtan oktatás eredményességét.

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet felmérései

A Nemzetstratégiai Kutató Intézet (NSKI) három előadója is részt vett a párkányi konferencián. Az előadók javarészt az intézmény által az elmúlt időszakban elvégzett különféle felmérések, közvélemény-kutatások eredményeivel ismertették meg a hallgatóságot.

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet 2019 első felében Kárpát-medencei szintű kutatást végzett a felsőoktatás, és részben a köznevelés és felnőttképzés munkaerőpiaci kapcsolódása témakörben **Ginter Gábor**, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet (NSKI) munkatársa a munkaerőpiac és a felvidéki magyar

felsőoktatás kapcsolódásának helyzetéről tartotta meg előadását Kárpát-medencei összehasonlításban.

A kutatás célja annak vizsgálata, hogy miként lehetne a magyarországi konvergencia-régiókban fejleszteni a munkaerőpiac, valamint a köznevelési, felsőoktatási és felnőttképzési intézmények kapcsolatrendszerét a környező országok tapasztalataira támaszkodva.

A kutatásba szlovákiai, ukrainai, romániai és szerbiai magyar nyelvű főiskolák kapcsolódtak be, valamint az ezekkel szorosan összefüggő vállalkozások.

A kutatás eredményei alapján a kapcsolatokat leginkább befolyásoló tényezők

közt találjuk: a felsőoktatási intézmény képzési szerkezete, kínálata, a szervezeti bizonytalanság, döntésképtelenség, az oktatás, képzés jogi háttere, rugalmatlansága, az intézményvezetés menedzsmentszemlélete, a térség társadalmi, gazdasági, (politikai) helyzete, az intézmény infrastrukturális ellátottsága, az informális kapcsolatok, valamint a bizalom és a hitelesség.

Duális képzés

Faragó Judit, ugyancsak a Nemzetstratégiai Kutatóintézet munkatársa

a felsőoktatási duális képzésről szóló kutatás eredményeit ismertette. Elsőként végig vezette a duális képzés magyarországi elindításának sarkalatos pontjait. A versenyképes munkaerő beindítását célozza meg a program. Mint elmondta: főleg a műszaki, számítástechnikai és gazdaságtudományi felsőfokú intézmények és szakok kapcsolódtak be 2015-ben létrehozott duális képzésbe. Gyakorlatorientált képzésnek köszönhetően gyorsabban és eredményesebben találhatnak munkát fiatalok.

A kutatás kitért a duális képzés előnyeire

és hátrányaira is. Előnyként fogalmazta meg Faragó Judit a hallgatók kereseti lehetőségét, az innovációt, a munkaerőverseny jobb helyezését. Ugyanakkor hátrányként jelentkezett a kutatás szerint, hogy csupán jelentősebb vállalatok és cégek tudnak bekapcsolódni a képzésbe, csak az állami finanszírozásban részesülő hallgatók jelentkezhetnek be. Jellemző a létszámcsökkenés

Dr. Molnár Gergely, az NSKI osztályvezetője a felvidéki magyar közoktatási helyzetet hasonlította össze a Kárpát-medenceivel. Közel két éves kutatást összegzett előadásában.

A felvidéki oktatási tér, régió specifikus – állapította meg a kutatás. Jellemző a diáklétszám csökkenése, ez a déli térséget sújtó negatív demográfiai folyamatoknak köszönhető. Ismertette továbbá az iskolahálózat összetételét és helyzetét.

A kutatás kitért továbbá az ingázók számára. Mint Molnár Gergely elmondta, mint a tanulók, mint a pedagógusok között érzékelhető az ingázás Magyarország irányába. Ez főleg a felsőfokú iskolákat látogató hallgatók esetében érvényes. Majd hozzátette: A mobilitás növekedése egyúttal a közös oktatási tér kialakítását jelenti.

A konferencia kőtetlen beszélgetéssel, vitával ért véget.

A szakmai találkozó a Pallas Athéné Domus Educationis Alapítvány támogatásával jött létre.

Gyakorlati képzést biztosít a Diószegi Magán Szakközépiskola

Diószeg, a mátyusföldi város Pozsonytól ötven kilométerre a Galántai járásban, a járási székhely árnyékában éli mindennapjait. A város lakói a huszadik század elején zömében magyarok voltak, a világháborúk, az országhatárok változásai, a kitelepítések és deportációk megtizedelték Diószeg magyarságát is. A 2011-es népszámláláskor a lakosság 32 százaléka vallotta magát magyarnak, az előrejelzések a két év múlva esedékes népszámlálás utánra – sajnos - rosszabb arányt jósolnak.

2003-tól működik az iskola

A városban van magyar alapiskola, de magyar tanítási nyelvű középiskola a kétezres évek elejéig nem volt. 2003 szeptemberében indult meg a Diószegi

Magán Szakközépiskolában az oktatás gépészeti szakon számítógépes grafikai rendszereket oktattak, jelenleg Digitális média grafikus szakon folyik az oktatás. Az iskola a város centrumában, de nyugodt környezetben található.

Az iskolát Takács Attila alapító igazgató és helyettese Takács Katalin mutatták be.

A tanulmányi szak megnevezése azt sejteti az olvasóval, hogy aki ezt az irányt választja, az valószínűleg alapvető számítógépes ismeretekkel rendelkezik, és jó érzékkel rendelkezik a grafika és képzőművészet iránt. Ennél azonban sokkal többről van szó: a tanulmányi szak végzőse egy széles szakmai arculattal rendelkező, minősített szakember, aki képesítést szerez a nyomdai munkálatok során, reprodukciós stúdiókban, kiadóvállalatoknál, reklám- és marketing stúdiókban végzett önálló munka elvégzésére, valamint kellő tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy bármely – a nyomtatott és digitális médiák kialakításával, gyártásával ill. publikálásával foglalkozó vállalat, intézmény sikeres munkatársa legyen. Mindez megköveteli a tanulók széleskörű szakmai profilját, a kellő általános ismeretek elsajátítása mellett.

Mit takar a digitális média grafikus képzés?

De vajon melyek azok az ismeretek, konkrét tevékenységek, amelyek a végzős tanulót méltán digitális média grafikus szakemberré teszik? Következzék egy kis felsorolás azokról az ismeretekről és készségekről, amelyekkel egy kö-

zépiskolás tanuló az iskolában eltöltött négy év során találkozhat, és kellő érdeklődés mellett megtanulja azokat magasabb szinten művelni.

A tanuló elsajátítja: a nyomtatott és digitális médiák gyártási folyamatát. Megtanulja a tipográfiai szabályokat és képzőművészeti grafikai technikákat, valamint a nyomtatott és digitális médiák felhasználási lehetőségeit. Elsajátítja a grafikai előkészítés folyamatát illetve a digitális médiák előkészítését weboldal, prezentáció vagy e-publikáció formájában, az adatok

átvitelét és publikálását a számítógépes hálózatokon keresztül. Képes lesz elvégezni a modern társadalom szükségleteinek megfelelő információs szolgáltatások ismeretét a kommunikációtól a multimediális dokumentumokig. Ismerni fogja a szöveg-, kép- és szekvencia feldolgozáshoz szükséges applikációs programok, valamint a szöveg és kép közzétételéhez szükséges programok kezelését. Megtanulja a globális információs hálózatban való tájékozottságot és a számítógép hálózatok által biztosított adatokkal való munka folyamatát, valamint különbö-

zó digitális médiumokhoz szükséges grafikai felület kialakításának módját, ez mellett pedig a vállalkozáshoz szükséges alapismereteket is ismereni fogják az itt érettségizett tanulók.

Röviden összefoglalva a tanulók fényképeznek, videózna, honlapot szerkesztenek, valamint megfelelő grafikai és animációs program segítségével marketing anyagokat – szórólap, névjegykártya, plakát, naptár, prezentáció stb. – készítenek.

Széles profillal rendelkező szakemberek lesznek

Ha leegyszerűsítve akarnánk mondani, akkor a tanulmányi szak végzőse egy széles profillal rendelkező szak-

ember, aki képes egyedül ellátni a nyomdaiparban, a reprodukciós stúdiókban, a kiadó vállalatoknál, valamint a reklám- és marketing ügynökségekben folyó munkákat. Képes ellátni mindazokat a munkákat, amelyek a nyomtatványok kiadásával, megszerkesztésével és publikálásával összefüggnek – vallják az iskolavezetők. Azoknál a szakoknál, amelyek nemcsak általános képesítést adnak, hanem szakmai tudást is, fontos a gyakorlati oktatás is. A diószegi intézmény ezért szakmai gyakorlatot biztosít a diákok számára, fontos ez a gyakorlati tapasztalatok megszerzése mellett azért is, hogy a fiatalok megszeressék az érdekes, alkotómunkával járó feladatkört.

Van iskolai stúdió, de a „nagyok” is besegítenek

Ahogy az iskolavezetők mondják: „ha iskolai oktatásról beszélünk, megjelenik szemünk előtt a jól ismert tanterem – a mai generáció számára már nemcsak táblával, iskolai padokkal és székekkel, hanem szerencsés esetben interaktív táblával, vetítővel, vetítővászonnal, hangfalakkal felszerelve. Vagy eszünkbe jutnak a szaktantermek, amelyek jellege a tanulmányi szak függvényében változó. Lehet egy kémiai laboratórium, egy szerelőcsarnok vagy éppen egy nyelvi osztályterem. Nálunk, a Diószegi Magán Szakközépiskolában leginkább számítógépes termek jelentik a szakoktatást, de van iskolai stúdió is, ahol a diákok a televíziózás stúdiómunkálatait gyakorolják, köszönhetően mediális partnere-

inknek, a Patria rádióknak, a Lux TV-nek és a Markiza TV-nek.”

A tanulás azonban nemcsak az osztálytermekben történik. A fényképezés, a mozgóképek felvétele, az élő közvetítések mind-mind új ismereteket adnak a tanulóknak, amelyekhez ki kell mozdulnunk a falak közül. Jó lehetőséget nyújtanak ehhez a különböző tanulmányi kirándulások és szakmai gyakorlatok.

A tanulmányi kirándulások során a diákok ellátogathatnak a Patria rádió stúdiójába, a Markiza TV stúdiójában megnézhetik, hogyan zajlik egy élő adás, filmforgatáson vehetnek részt vagy betekintheznek egy-egy mozifilm vetítésbe, amelyet a vetítő oldaláról élhetnek át.

Szakmai gyakorlatok

A szakmai gyakorlatok közül legnépszerűbbek az Erasmus+ program keretében szervezett külföldi gyakorlatok, amelyek 3-4 hétig tartanak, helyszínük ezidáig Budapest volt. Az idei évben Budapest mellett Eger és Prága a célpont, de az iskola legújabb szakmai kapcsolata révén szervezés alatt áll egy Grúziában megrendezésre kerülő szakmai verseny, amely a kísérő programjával együtt óriási tapasztalatokat biztosíthat a résztvevőknek.

„Egy-egy ilyen külföldi szakmai gyakorlat előnyei közé sorolható, hogy a gyerekek számára a munka inkább ki-

kapcsolódásnak tűnik, hiszen a valós munkahelyen töltött idő élményt, új emberek megismerését, újfajta grafikai technikák kipróbálását jelenti, emellett a tanulók szabadidős (kulturális vagy tudományos) programokon vesznek részt. Kicsit mintha kirándulás lenne egy ilyen szakmai út. Pedig ez is a tanulási folyamat része – csak úgy mint amikor az iskolai padban ülünk a füzet és tankönyv felett, és hallgatjuk tanáraink magyarázatát“ – mondta Takács Attila.

Az alapiskolákat és a középiskolákat is gyakran azok felszereltsége szerint is megítélik. Ahhoz, hogy a tanulók megfelelő szakmai gyakorlattal végezzék el a középiskolát, a jól felszerelt tantermek és a külső szakmai gyakorlatok biztosítása mellett az iskola tulajdonát képezi egy közvetítőkocsi is. Mivel az igazgató vallja: „vannak rendezvények, amelyekre szívesen elmennénk, de nem áll módunkban időhiány vagy egyéb elfoglaltság miatt. Vannak rendezvények, amelyeken ott voltunk, de nagyon szívesen megtekintenénk őket még egyszer. Talán azért, mert nagyon jól éreztük magunkat, vagy mert nem tudtunk kellőképpen figyelni a zaj, a sok résztvevő vagy a meghatottság miatt. Vagy csak egyszerűen részesei szeretnénk lenni a programnak a külső szemlélő szemszögéből is.“

Élőben közvetítenek az interneten

Mivel a felvidéki médiatér szűkös, de az internet adta lehetőségek bráki számára elérhetőek, az iskola tanulói élőben közvetítenek. Takács Katalin elmondta: „az iskola szakoktatói és kiválasztott tanulói a megfelelő műszaki eszközökkel és az iskola tulajdonában levő közvetítőkocsival megjelennek egy-egy eseményen, hogy élőben közvetíthessék a történéseket az iskola youtube-csatornáján (Ssoš Sládkovičovo). A közelmúltban történt események utólagosan is megtekinthetőek az említett internetes oldalon, így az érdeklődők ismét átélhetik például a Diószegen megrendezett egyházmegegyi kórustalálkozót, a nagymácsédi és a vágsellyei papszentelést, a diószegi kulturális napok hangulatát vagy az alapiskolában megrendezett sportnap izgalmait.“

dmsz

Az illusztrációs képek az iskola diákjainak munkái

Változatlan maradt a muzslai Endrődy János Alapiskola diákjainak száma

Az utóbbi tíz esztendő figyelembe véve, a muzslai Endrődy János Alapiskolának a tavalyi tanévkezdéskor volt a legtöbb diákja. Szeptembertől az iskola diákjainak száma nem változott meg, tanévkezdéskor idén is 160 diák lépte át az iskola küszöbét. Mindenek ellenére! Sőt mi több, az első évfolyamban 21 diák kezdte el a tanulmányokat. Nagy köszönet minden szülőnek, aki hozzánk, a muzslai alapiskolába íratta be gyermekét. Nem fogják megbánni.

Új tanítók, fiatal pedagógiai asszisztensek érkeztek az iskolába. A korárbbitól kiegyensúlyozottabb tantestülete lesz az iskolának, immár szoros együttműködés jelle-

mezheti munkájukat. Szeptembertől a szakmai tevékenység színvonalának növelésére kell helyezni a hangsúlyt. Az iskola fenntartójának, Muzsla községnek és a diákok szüleinek az elvárásai magasak. Mindehhez az iskola fenntartója igyekszik megteremteni a lehető legjobb feltételeket, hiszen a nyári szünetben felújította az iskola történelmi épületének megkopott külső homlokzatát. Rendbe rakta, újjáépítette, biztonságossá tette az iskola udvarán található többcélú műfüves sportpálya környékét. Az iskola dolgozóival együtt felújította az iskola parkjában található pihenő sétányt, a gesztenyefa és diófa árnyékába padokat szerelt. Az intézményhez vezető járdát, az iskola épületét, valamint az iskola szomszédságában található parkot utcai közvilá-

gítással látta el. Egyszeriben megvilágosodott az iskola, kivirult a környéke.

Voltak olyan szülők, akik más iskolába írárták át gyermeküket. Nem zárható majd ki a közeljövőben, hogy néhányan közülük rádöbbennek: rossz döntést hoztak. Ugyanennyien voltak azok a szülők, akik a muzslai alapiskolába írárták be gyermeküket vagy más iskolából a muzslai iskolába írárták át gyermeküket. Hiszen az oktatás és a nevelés színvonalát számos vonzó körülménnyel hatványozza a muzslai Endrődy János Alapiskola. Huszadik éve saját iskolabusszal szállítja ide a

környékbeli településekről beutazó diákokat, iskolai étkezdével és napközi otthonnal, korszerű sportcsarnokkal és többcélú, műfüves sportpályával rendelkezik. A diákok sítanfolyamra és természetiskolába járnak. A szlovák nyelv mellett további két idegen nyelvet oktatnak: az angolt és a németet. Szakkörökből bő választékot kínál. Az iskola épületében tartja óráit és gyakorlatait a Papp Katalin Magán Művészeti Alapiskola, melynek székhelye is itt található. A diákok gyermekszínházi látogatásra járnak a helyi kultúrházba és a komáromi Jókai Színházba. Tanulói szervezeten látogatják a gazdag

könyvtárral rendelkező, korszerű községi könyvtárat: közös olvasásra, író-olvasó találkozóra, filmek vagy a papírszínház előadásának megtekintésére, személyiségfejlesztő gyakorlatokra, élménybeszámolókra, közös foglalkozásra, a kollektív csapatszellem elmélyítésére. Diák focicsapata van az iskolának, amely rangos nemzetközi tornán szokott megmérkőzni. Idén a balatonszárszói KID-kupán a 4. helyen végzett. E tornán már megmérkőzött a Ferencváros, a Honvéd, a Vasas és a Kaposvár korosztályos csapataival. 2017-ben itt legyőzte a Telki Fociakadémia gárdáját. A diákok egy része az AC Muzsla korosztályos csapataiban, versenyszerűen focizik. Fontos az összetartozás, a közösségi szellem; az öregdiákok visszajárnak alma materükbe, 5 évente találkoznak egy közös ünnepségen, majd az osztálytalálkozón. Az iskola fenntartója, Muzsla Község az alapiskola minden végzős diákja számára bőkezű, akár 1.200 € anyagi támogatást nyújt az Endrődy János Esélyteremtő Alapból. Alapiskolánkat hamarosan, még ebben a tanulmányi évben szakosítani szeretnénk, mégpedig néptánc szakra. Minden adottságunk megvan hozzá. Erre kell építenünk és a fegyelem, a minőség, valamint az oktatás és a nevelés szakmai színvonalának fokozatos megnövelésével kell építkeznünk. Igazi, minőségi, falusi gyűjtőiskolát szeretnénk.

Farkas Iván,

az EJ Alapiskola fenntartója, Muzsla község polgármestere

Mennyire terheli az önkormányzatokat az ingyen ebéd bevezetése?

A 2018-ban elfogadott „ingyen ebéd” bevezetését célzó törvénymódosítás (544/2010 számú törvény módosítása) értelmében 2019 január 1-től az óvoda utolsó évfolyamai, szeptember 1-től pedig az alapiskola minden évfolyama ingyen járhatnak ebédre. Az alapiskolák esetében a Szlovákiai Városok és Falvak Társulása (ZMOS) kérésére az intézkedést szeptember 1-re halasztották azért, hogy a települések és az oktatási intézmények fel tudjanak készülni az étkezők várhatóan megnövekedő létszámára, valamint a szükséges felszerelések megvásárlását és esetlegesen a személyzet bővítését biztosítani tudják.

Az intézkedés, amely körülbelül 516 000 alapiskolást és óvodást érint, azzal a céllal történt, hogy a lehető legtöbb gyerek étkezzon egészségesen a menzákon, és levegyék a szülők válláról a terhet.

Az állam minden gyerek étkeztetésére 1,20 eurót biztosít naponta. Ezt az összeget a fenntartók rendelkezésére bocsátja azzal az elképzeléssel, hogy ebből az összegből fedezhető a gyerek napi étkezése / ebédje.

Aszülőkahirhatalatánügygondolták, hogy az ebédért sem az óvodában sem az iskolai étkezdében nem kell majd fizetniük.

A gyakorlatban azonban ez a legtöbb helyen nem így van. Ennek számos oka van: az alapanyag árak folyamatosan emelkednek, törvény írja elő, hogy mi szerepelhet az iskola étlapján, az állam nem téríti meg a megnövekedett rezsi, esetleges bővítés, felújítás költségét.

Tehát a szülők a legtöbb helyen továbbra is hozzájárulást fizetnek az étkezési költségekhez, mert 1,20 euróból a fenntartók nem tudják kigazdálkodni a költségeket.

A Munka- Szociális és Családügyi Minisztérium nem csak az ingyenes ebédek árát téríti, hanem a konyhákra felvett

vettek fel új munkaerőt az étkezdék. Az egy évet követően azonban előreláthatólag ez a költség is az önkormányzatok költségvetését fogja terhelni.

Több polgármester felhívta a figyelmet arra, hogy az állami költségtérítés ellenére az ingyenes ebédek bevezetése nem kevés pénzt fog elvonni az önkormányzatok költségvetéséből, hiszen a városoknak és a községeknek fel kell készülniük arra, hogy elméletileg akár a gyerekek 100 százaléka is igényelhet iskolai étkezést (az óvodások eddig is mindannyian étkeztek).

Bodrogi közösi polgármestereket arról kérdeztünk, hogyan alakul az egyes településeken az „ingyen ebéd“ biztosítása?

Mento Zoltán, Bodrogszerdahely polgármestere elmondta, hogy teljesen ingyenesen nem tudják biztosítani az ebédet az óvodában és az iskolában, de csak minimális összegű hozzájárulást fizetnek a szülők, amely nem érinti a szociálisan hátrányos helyzetűeket. Az étkezők száma az iskolai étkezdében 60 fővel nőtt, így egy segédmunkaerőt vettek fel, igénybe véve a minisztérium által ígért bértámogatást.

Furik Csaba, Kisgéres polgármestere elmondta, hogy számottevően nem nőtt az étkezők száma, mert korábban is a legtöbb gyerek az iskolakonyhán étkezett, így új munkaerőt nem igényeltek. Két alkalmazott dolgozik továbbra is az iskolakonyhán. A szülők szintén fizetnek minimális hozzájárulást az ebédhez, de ennek ellenére a községnek is hozzá

kell járulnia az étkeзде üzemeltetéséhez, hiszen az 1,20 eurós támogatásból alig-alig lehet kigazdálkodni az ebéd értékét, és emellett még számos egyéb költsége van a konyha üzemeltetésének. A falu költségvetéséből igyekeznek kigazdálkodni az étkeztetéssel kapcsolatos minden egyéb költséget.

Varga Anna Tünde, Borsi község polgármestere úgy nyilatkozott, hogy új munkaerőt nem vettek fel a konyhára, de a felszerelés bővítésére szükség volt. Saját forrásból 5000 eurót fordítottak erre a célra. Az ebéd nem teljesen ingyenes, itt is minimális hozzájárulást fizetnek a szülők, természetesen figyelembe véve a család szociális helyzetét.

Bohács Attila, Boly község polgármestere úgy véli, hogy az állam nem számolt azzal, hogy a fenntartók, vagyis a települések nincsenek felkészülve az ingyen ebéd bevezetésének következményeire, elsősorban a megnövekedett kiadásokra gondol. Bolyban az iskolai étkeзде olyan állapotban van, hogy bármikor napokra leállhat az étkeztetés, ha valamilyen berendezés a konyhán meghibásodik. A jelenleg üzemben lévő berendezések már nem korszerűek, üzemeltetésük nem gazdaságos, valójában az iskolakonyha teljes felújításra lenne szükség, de ezt önerőből nem tudják megvalósítani. Saját forrásból 8000 eurót fordítottak a konyha felszerelésének korszerűsítésére, de ez csak egyetlen a legszükségesebb eszköz cseréjére volt elég. Az étkezők száma az intézkedés bevezetése óta mintegy 70 fővel nőtt, és szintén minimális hozzájárulást fizetnek a szülők az étkezési költségekhez. A település önkormányzata igyekszik forrásokat keresni az étkeзде felújítására, korszerűsítésére, de eddig nem jártak sikerrel.

Újabb teher az önkormányzatoknak

Tehát az ingyen ebéd a Bodrogi közben sem teljesen ingyen ebéd, és úgy érzékelik az önkormányzatok, hogy újabb teher szakadt a nyakukba, mert az étkezdék megnövekedett kiadásait a saját költségvetésükből kell állniuk. Elsősorban a kapacitásbővítés vagy modernizálás céljából szükséges konyhai berendezések, eszközök vásárlása okozhat gondot, hiszen azt önerőből nem minden település tudja finanszírozni.

Tököllyi Angéla

új alkalmazottak egy évi bérét (pontosan annak 95 %-át) is, hogy megfelelő nagyságúra tudják növelni az iskolai étkezdék kapacitását. Az új alkalmazottak száma 1300-1500 fő körül mozog. Az esetek többségében szakképzettséget nem igénylő, konyhai kisegítő munkára

eGovernment állapotjelentés

A legnagyobb problémát a lakosok érdektelensége és a hiányzó pénzeszközök jelentik

Az információs kommunikációs technológiák nagymértékű fejlődése áthatja életünk minden területét. A kor kívánalma és napjainkra elengedhetetlen része az informatika és az internet használata a közigazgatásban is. Az Európai Uniót alapító országok tapasztalata és gyakorlata igazolja, hogy az elektronikus kormányzás (eGovernment) teszi igazán hatékonyá, gyorsá és olcsóvá az államigazgatási és önkormányzati szervek által nyújtott közszolgáltatásokat, amely egyszerre könnyíti a hivatalok-hivatalnokok munkáját és elégíti ki a polgárok igényeit a minőségi ügyintézés által.

Az utóbbi évtizedben megannyi országban a közszféra legnagyobb újítása az elektronikus közigazgatás bevezetése volt. Szlovákia európai uniós csatlakozása óta minden kormány kiemelt célként határozta meg az elektronikus kormányzás kiépítését, meghonosítását országunkban. A közszféra legnagyobb mértékű technológiai innovációja, tehát a befogadó e-közigazgatás megteremtése, egyben a digitális szakadék leküzdése kisebb-nagyobb sikerekkel, avagy nehézségekkel, ill. folyamatos változtatásokkal zajlik napjainkban is.

eGovernment a közigazgatás elektronikus formája

Az eGovernment az információs és kommunikációs technológiákon keresztül történő elektronikus formája a közigazgatásnak. Alkalmazása a polgárok, vállalkozások, tehát az egész társadalom számára használatos közszolgáltatások javítása érdekében történik. Fontos része, hogy ne csak a modern technológiai eszközök kapjanak teret, hanem a szervezetek, a munka- és irányítófolyamatok teljes átgondolkodása, a hozzáállás is változzon a közigazgatás területén úgy, hogy annak

legnagyobb hozadéka a polgárok, vállalkozók s egyéb szervezetek számára legyen kiemelkedően pozitív.

Az elektronikus kormányzás kérdése a közigazgatás mindegyik szintjére vonatkozik. A helyitől egészen a nemzetköziig. A kommunikáló felek szerint felosztható:

G2C (Government to Citizens) – közigazgatás és polgár

G2B (Government to Businesses) – közigazgatási és vállalkozói szféra

G2E (Government to Employees) – közigazgatás és alkalmazottai

G2G (Government to Governments) – a közigazgatási intézmények közt

C2G (Citizens to Governments) – polgár és közigazgatás

A közigazgatási ügyintézés elektronizálásának célja az ügyintézással töltött

idő csökkentése, a közben elkövetett lehetséges hibák minimalizálása, és az azonos jellegű eljárási folyamatok ismétlődésének kiszűrése. Az elektronikus közigazgatás a polgár és a vállalkozó is - mivel az e-közigazgatás tartalmazza az államigazgatás és az állampolgárok közötti interaktív kommunikáció lehetőségét-, valamint az állam és a vállalkozások közötti kapcsolatteremtést is megváltoztathatja. A jövőben remélhetőleg akár az otthonából vagy az irodájából technológiai eszközeinek segítségével intézhetik a szereplők majd minden ilyen jellegű ügyeiket.

Mindezek mellett, mint az a felosztásból is világosan látható, megújulást jelent az állami szervek egymás közötti, állami szférán belüli kommunikációjában is. Ezen lehetőségek hatására a közigazgatás működése ügyfélközpontúbbá, átláthatóbbá és kevésbé költségessé válhat. Az e-ügyintézés az ENSZ 2002-es tanulmánya alapján az egy szervezeten belül zajló interakciókat jelöli (UN 2002). Tehát azt a folyamatot, amikor az egyes

szervezeteken belül zajló papíralapú ügyintézés (pl.: építésügy) elektronikusává válik. Ennek alapvetően két célja van: egyrészt az adminisztrációs terhek csökkentése a közigazgatási intézményeken belül, másrészt ezeknek az adminisztratív folyamatoknak hatékonyabbá, eredményesebbé tétele. Az elektronikus ügyintézés (e-administration) jellegéből kifolyólag az elektronikus közigazgatás részhalmaza.

Szlovákia immár több mint tíz éve próbálja átültetni a gyakorlatba az elektronikus önkormányzást

A gyorsan fejlődő digitális társadalomhoz alkalmazkodva Európa országainak közigazgatási rendszere átalakul. Fejlesztésekkel és innovatív megoldásokkal támogatják az Európai Unió egyik prioritását, azaz, az európai egységes digitális piacot, és technológiák bevezetésével optimalizálják és egyesítik az európai országok közt a közigazgatást. Az úgynevezett eGovernment Benchmark évről évre kiértékeli a digitális átalakulást az európai közigazgatás terén. Az elemzés kulcsfontosságú információkat tartalmaz az EU akciótervével, és a 2016 – 2020-as olaszországi nyilatkozattal kapcsolatosan az elektronikus kormányzás terén.

Szlovákia az elektronikus ügyintézését 2007-től próbálja átültetni a gyakorlatba. Ez idő alatt a lakosság nem egész 0,5 % volt rá vevő, tehát van mit javítani. Különböző törvényekben kötelezik rá lassan, lassan mindegyik szférát, hogy használja a modern kor követelményét. Az állami intézmények egymás közt elektronikus dokumentumok küldözgetésével kommunikálhatnak egymással, a vállalkozói szférának is a különböző határozatokat az úgynevezett e-postaládákba küldik, akik, mint akár a polgármesterek is, személyazonossági igazolványuk segítségével férnek hozzá a slovensko.sk oldalon. Ez egy speciális software és egy olvasókészülék segítségével működtethető.

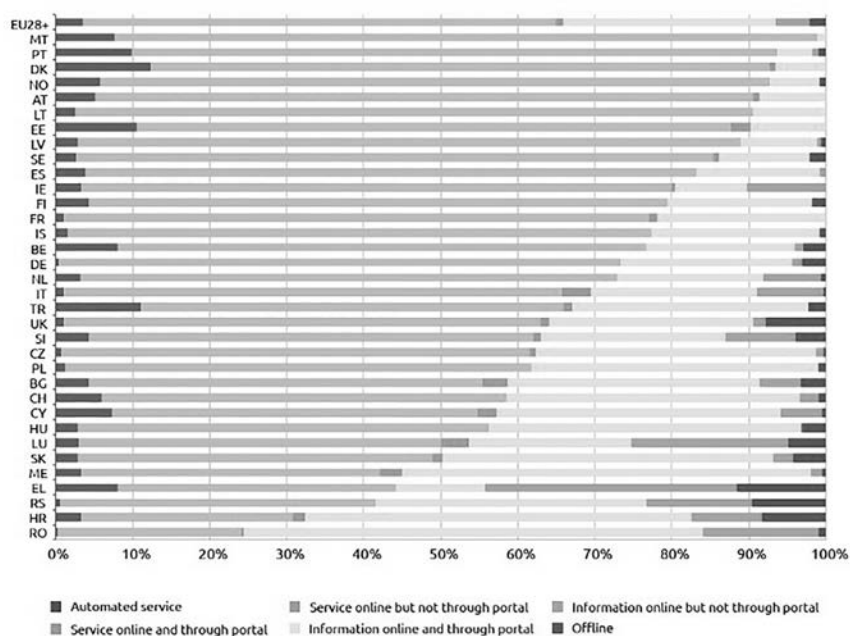
Tíz év elteltével, 2017-ben a feljebb említett elemzés alapján Szlovákiát az Európai Bizottság az elektronikus gazdaság területén a leggyorsabban fejlődő országok közé sorolta. Az European Data portál pedig Szlovákiát egyenesen a kilencedik helyre sorolta be, így azon kategóriába került, mint Norvégia vagy akár Luxemburg.

A Szlovák Köztársaság Legfelsőbb Ellenőrzési Hivatala az önkormányzatok elektronizálására való felkészültségét rendszeresen kontrolálja. Értékelései merőben ellentétesek voltak már 2017-ben is az európai meglátásokkal. A hivatal ellenőrzései során több hiányosság volt felfedve a helyi önkormányzatoknál, amelyek leginkább a belső elektronikus kommunikációval és a községi rendeletekkel (általános rendeletek és útmutatók) függtek össze. Pedig a rendeletek jóváhagyása kifejezetten az adott önkormányzat feladata.

A szóban forgó hivatal 2017-ben 70 községet ellenőrzött az eGovernment

törvény betartásával kapcsolatosan, amikor is a felkészültségüket és az elektronikus kormányzásra költött pénzeszközök felhasználását figyelte. Fontos szerepet játszik a történetben a DCOM - tárcafeletti információs rendszer, amelyet a Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériuma és a Szlovákia Falvai és Városai Társaság létrehozásával a DEUS érdekegyesület irányít. Az intézmény feladata, hogy a kisebb önkormányzatoknak technikai segítséget nyújtson. Az ellenőrzés ugyanis megerősítette, hogy a nagyobb települések sokkal felkészültebbek, és jobb eredményeket érnek el az elektronikus közigazgatásban, mint kisebb „testvéreik”.

A legújabb, 2018-as Benchmark felmérés sem szolgált, meglepetésekkel

Kép: EGovernment Benchmark 2018: Online availability of public services, zdroj: EK

A területek, amelyeket 2018-ban vizsgáltak az adminisztrációs átláthatóság, az adatok határon átnyúló áramlása, a digitális ismeretek, digitális technológiák, az elektronikus beazonosítás, az elektronikus szolgáltatásnyújtás és azok mértéke az önkormányzatok esetében. Ezen kívül az elemzés kiterjed a személyes adatok védelmére, és a fejlődés lehetőségeinek feltárására is.

Richard Raši, a beruházásokért és digitalizálásért felelős miniszterelnök-helyettes az idei, novemberi ITAPA 2019 nemzetközi kongresszuson célként a modern, digitális ország kiépítését nevezte meg, amelyben már egyes hivatalok egymás közt elektronikusan cserélnék adatokat, így tehermentesítve a polgárokat, akiknek nem kell

„postáskodni” az egyes hivatali ablakok között. Éppen ellenkezőleg, otthoni kényelműkből kommunikálhatnak a hivatalokkal ügyeik intézésekor.

„Harcolunk a bürokrácia ellen. Sikerült a papíralapú kivonatot megszüntetni az üzleti és vállalkozói nyilvántartásból, az ingatlan tulajdonlapja és a büntetés nyilvántartás is elérhető elektronikusan. Szeptember 1-től bevezettük az iskolalátogatási igazolások elektronikus elérését. Megszűntek az alapítványok, polgári társulások, nem befektetési alapítványok, nonprofit szervezetek papíralapú kivonatait is – fejtette ki Raši. Elmondása szerint december 1-től az adó, szociális és egészségügyi tartozások igazolásait sem kell már papíralapon kikérni, amelyeket évente 320 ez-

res nagyságrendben adtak ki fizikailag a hivatalok. 2020 januárjától a felsoroltakhoz társulnak a nonprofit szervezetek és a megbízottak, ill. nyugdíj-jogosultságról szóló igazolások. Azt is elmondta, hogy az OverSi és a DCOM rendszereken keresztül 473 651 kivonatot húztak le ez idáig, és a Központi Adatkezelési Felügyelőség (Centrálna správa referenčných údajov - CSRÚ) több százezer kivonatot hitelesített már. A 13 hónap alatt így mintegy 7,3 millió eurót és 473 651 órát spóroltak meg a polgárok és vállalkozók számára – állította a miniszterelnök-helyettes.

November 1-től a potvrdeniaonavsteveskoly.sk portálon a bankok, vagy akár a személyszállító közlekedési egységek könnyen megbizonyosodhatnak az adott diák státuszáról. Az első alig három hétben 7 ezer diák státuszát nézték meg. További nyolc papíralapú kivonat megszüntetését is tervezik. A harmadik bürokrácia ellenes csomag leginkább a vállalkozókat segíti majd, ill. a közbeszerzési eljárásokra irányul. Ezen kívül terbe van véve a házasságlevelek, születési anyakönyvi kivonatok, halotti levelek papíralapú megszüntetése, amelyekből a lakosok 2018-ban 1,77 millió másolatot adtak le különböző hivatalokba, és a kiállításukért pedig 133 170 eurót fizettek ki.

Az eGovernment legfőbb problémája a lakosok érdektelensége és a hiányzó pénzeszközök

A Szlovák Köztársaság Legfelsőbb Ellenőrzési Hivatala az önkormányzatok elektronizálására való felkészültségét 2018-ban is leellenőrizte. Összességében 428 intézkedést, ill. rendelkezést vizsgáltak meg a 2017-ben elvégzett ellenőrzésük zárásának függvényében. Megállapításuk értelmében a bevezetett intézkedések mintegy 80 %-a hasznosnak bizonyult, de a modernkori információáramlásban továbbra is fennállnak az előzőekben megállapított problémák. Pozitívan értékelték, hogy a hivatalok egymásközi kommunikációjának aránya háromszorosára nőtt. Az eGovernment legfőbb problémájának a lakosok érdektelenségét és bizalmatlanságát nevezték meg. Rámutattak arra is, hogy a települések az információs technológiák miatt megnövekedett kiadásokkal, a területen gyakori jogszabály változtatásokkal és az alkalmazottak irányába egyre nagyobb elvárások teljesítésével küszködnek.

Az ellenőrzést követően egyértelműen a legnagyobb nehézségnek az elektronikus közigazgatás gyakorlatba való átültetését illetően a hiányzó pénzeszközök

közöket nevezte meg a Szlovák Köztársaság Legfelsőbb Ellenőrzési Hivatala. A legnagyobb külső negatív tényezőnek pedig azt látják, hogy az ellenőrzött települések 148 493 lakosából 2018. december 31-vel mindössze 0,45%-a rendelkezett e-postaláddal.

2016. november eleje óta valamilyen állami hatósági szervet - ideértve a területi önkormányzati szerveket is -, kötelezték az elektronikus ügyintézésre. Közben teljesen világos, hogy az elektronikus szolgáltatásnyújtással sok felhasználó csak küszködik. Ezek a problémák legtöbb esetben ráadásul alapszintű területeket érintenek, mint például a ratalálni a kívánt szolgáltatás elektronikus megfelelőjére, megérteni mit is kér a rendszer, vagy kinyitni, ill. elolvasni vagy akár aláírni egy dokumentumot.

Az egyik legszembetűnőbb probléma például az elektronikus kiállított dokumentum egy másik hivatalnál való felhasználása, mivel a felhasználók a különböző vizuális megjelenés, a szolgáltatás szóhasználata és felhasználás logikájának összeegyeztethetlenségével kénytelenek szembesülni. Az elektronikus közigazgatást szabályozó törvény gyakorlatba való átültetése több mint tíz éves folyamata alatt azt látjuk,

hogy számtalan esetben nem működik, hatástalanul kidobott pénzekbe kerül, és ami a legrosszabb, hogy frusztrált felhasználókat eredményez. Az önkormányzati szférában dolgozóknak sajnos ez az állapot további problémákat, nehézségeket eredményez a mindennapjaikban.

Az állami hatósági szervek hatáskörének elektronikus formáját meghatározó törvény (eGovernment) a 305/2013-as jogszabály és későbbi módosításai, egy általános jogi előírás, amely az állami hatósági szervek mindegyikének, tehát ideértve a helyi önkormányzati szerveket is, tartalmazza az elektronikus közigazgatás jogi normáit.

A törvény célja, hogy az elektronikus kommunikációnak köszönhetően mindenki számára egyszerűsödjön, gyorsuljon, átláthatóbbá és áttekinthetőbbé váljon az ügyintézés az állami hatósági szervekkel, ill. azok egymásközi kommunikációjának biztonsága fokozottabbá váljon. Az eGovernmentet érintő jogszabály nem helyettesít más jogszabályokat, hanem meghatározza azok elektronikus formáját a hagyományos papírforma helyett.

A törvényt több alkalommal is módosították. Legutoljára 2017-ben, és jelenleg a 2017. szeptember 3-án életbelépett kiegészítésekkel egyetemben érvényes, amelyben különböző időpontokban lépnek hatályra újabb és újabb módosítások.

Az elektronikus kommunikáció tehát mindenkit érint. Fokozatosan aktivált e-postaládával fog rendelkezni minden egyes polgár, ahová az elektronikus hivatalos dokumentumokat kapja majd. Mindegyik intézmény, de akár a vállalati nyilvántartás alanyai is e-postaládával rendelkeznek napjainkban. 2020 júniusától a harmadik szféra, a civil szervezetek sem kerülhetik el ezt a kötelezettséget. A fizikai személyek, amikor betöltötték 18-ik életévüket, máris aktivált e-postaládával rendelkeznek. Mindegyik e-postaláda a slovensko.sk portálon van kialakítva. Ez egyfajta védett, virtuális tárolóhely, ahová a hivatalok eljuttathatják a lakosok számára hivatalos dokumentumaikat. Nagy előnye, hogy egy fél órán belül meg van a kézbesítési visszaigazolás. Természetesen ez fordítottan is igaz. Amennyiben a polgár elektronikus úton intézi ügyeit, sok helyen megspórolhatja a sorban

állást. Lépést tartani a digitális világgal kikerülhetetlen. Egész vállalkozói réteg épült rá. A beszállítók olyan termékeket kínálnak a településeknek, amelyek segíthetnek az elektronikus közigazgatás kivitelezésében, azonban körültekintően kell a szerződéseket aláírni, és belefoglalni olyan pontokat, amelyek védelmet nyújtanak. Ilyen lehet például, hogy az adott szolgáltató köteles a törvény változtatását bedolgozni és aktualizálni a rendszerbe, ne kelljen ezt az adott településnek külön figyelni és kérvényezni, hiszen egyre több a teher, az ellátandó feladat, és sem külön pénzforrás, sem külön alkalmazott nem áll rendelkezésükre, aki permanensen eGovernmenttel és változásaival foglalkozna.

A városi és községi hivatalok határozataikat 2018 áprilisától elektronikus formában kell, hogy kiadják, mégpedig hitelesített formában. Ezt követően kézbesíthetik azt ki a címzettnek. Ez annyit jelent, hogy a teljes eljárás elektronikus formában kell, hogy megvalósuljon. Amennyiben a címzett nem rendelkezik aktív e-postaládával, ebben az esetben a község az elektronikus, eredeti dokumentumról papíralapú másolatot készít. A lakos tehát papíron kapja meg a határozatot (pl. adó), azonban már nem a megszokott formában. Ez annyit jelent, hogy a tollal és pecséttel végzett hitelesítést az elektronikus pecsét és aláírás váltja fel, így a határozat mellé egy speciális hitelesítési forma, az úgynevezett toldalék, záradék (doložka) kerül, ami bizonyítja a dokumentum hitelességét. A záradékkal kapcsolatos részleteket és kiállításának formáját a Szlovák Köztársaság Befektetési és Informatikai Miniszterelnök-helyettes Hivatala által kibocsátott 85/2018-as számú rendelete tartalmazza.

A városi, ill. községi hivatal kétféleképpen hitelesítheti az elektronikus dokumentumot: minősített elektronikus

aláírással (mandátny certifikát) és/vagy elektronikus pecséttel (elektroniká pečať). Az első azt jelenti, hogy konkrét személy írta alá elektronikusan a dokumentumot, például a diák felvételéről a határozatot az iskola igazgatója, az 596/2003-as, az oktatásügyi államigazgatásról és az iskolai önkormányzatokról szóló törvény alapján, amely azt mondja, hogy a tanuló felvételéről az igazgató dönt, tehát ő írja alá a határozatot is. Az eGovernmentet érintő jogszabály tehát nem helyettesíti adott esetben az 596-os törvényt, de meghatározza annak elektronikus formáját a hagyományos papírforma helyett. Némely iskolák már az osztálykönyveket is elektronikus formában vezetnek és írják alá. Fokozatosan minden hivatalos dokumentummal ide fogunk eljutni. A települések vezetőinek is tudatosítaniuk kell ezt, hogy előbb, vagy utóbb különböző hivatalos dokumentumokat elektronikus formában kell kiadniuk és kézbesíteniük. A többségük napjainkban csak a határozatokat adja ki ily módon, mivel erre már a törvényből adódóan köteleességük.

Az információs technika életünk mind egyik területén jelen van. Napjainkra természetes, hogy azok a dolgok, amelyeket évekkkel ezelőtt fizikailag intéztünk (pl. aláírás a bankban, elektronikus villanyszámla) és először idegenkedtünk az elektronikus formától, mostanra annyira részévé vált életünknek, hogy fel sem tűnik. Gyermekünk a technikai készülékeket hamarabb megtanulják használni, mint írni és olvasni. Egyszerűen az IT- és telekommunikáció megváltoztatta világunkat, életünket, és így van, ill. lesz még nagyobb mértékben a községi szférában is.

Felhasznált források. Digital.sk, nku.gov.sk, ortal.gov.sk, real.mtak.hu

Beke Beáta

Mikor lehet normálisan közlekedni a Csallóközből Pozsonyba?

A fenti kérdést sokan, egyre többen teszik fel maguknak. Mert van ugyan viszonylag sűrű járatú vasúti közlekedés Komárom és Pozsony között, de ez a régió lakosságának többsége számára nem elérhető. Amióta létezik tömegközlekedés, a csallóköziek inkább autóbusszokkal utaznak a fővárosba. Még mindig sokan keresik ott a kenyerüket, ráviszi őket a kényszer a fásasztó és sokszor idegtépő buszozásra. A buszokról azonban egyre többen szállnak át autóba, ami csak ront az amúgy is drámai közlekedési helyzeten. Tömve vannak az utak. Az R7-es úttól és a pozsonyi D4-es körgyűrűtől várják sokan a megoldást, a csodát, hogy a forgalom ettől elviselhetőbbé válik és végre emberibb módon lehet közlekedni. Ha csökkenne a menetidő, talán nem kellene sokaknak hajnalban, 3-4 óra tájban kelniük, hogy a reggeli 6-7 órai munkakezdésre beérjenek munkahelyükre.

Nem volt ez mindig így. A rendszerváltásig, sőt még utána is pár évig, gyakorlatilag akadálytalanul, nyugodt tempóban

lehetett közlekedni Pozsony irányába a déli régióból. Addigra a buszhálózat is szépen kibővült, viszonylag kényelmes közlekedést biztosítva. Attól kezdve viszont, hogy a Pozsony vonzáskörzetébe tartozó falvakba nagy tömegben kezdtek beözönlenni új lakók a fővárosból és Szlovákia más vidékéről – miközben csak házak tömkelege, új falurészek épültek, de új utak nem – a helyzet kezdett nehezebbé válni. Az új lakók autóval közlekedtek és közlekednek pozsonyi munkahelyeikre, ami fokozatosan torlódásokhoz vezetett. Jó pár éve pedig már-már kezelhetetlenné, tarthatatlanná vált helyzet. Sokszor órákat kell dugókban tölteni.

Minden alternatívára nyitottak

Az új helyzetet minden itt élő ember és település megszenvedi. Somorja városa is, ahonnan a régi szép időkben 20-25 perc alatt fel lehetett érni Pozsony belvárosába, most pedig sokszor másfél óra sem elég hozzá, pedig a távolság alig 20 kilométer.

Orosz Csaba, a város polgármestere szerint ez a tarthatatlan, idegőrlő helyzet nagyjából öt éve tart, akkorra érték el az építkezések a csúcsot környező településeken. De már előtte sem volt rózsás a helyzet.

– Nagyon megnehezítette és lelassította a forgalmat, hogy Dénesdorcsmisérden (Dunajská Lužná) kettő, Csöllén (Rovinka) pedig három szemaforrt szereltek fel. Ez valahol érhető, hiszen a falukat átszeli a 63-as főút, meg kell védeni a lakókat, és biztosítani kell a biztonságos átkelést az út két oldalára. Szármunkra az R7-es megépülése nem hoz igazán megváltást, de a teherforgalmat elviszi, nagyjából 30 százalékos forgalomcsökkenésre számítunk – tájékoztat lapunkat Somorja polgármestere.

Hozzátette azt is, a somorjaiaknak nem lesz érdemes elmenni az R7-es útig, mert az már majdnem félúton van Pozsony felé. Továbbra is Somorján fognak keresztülhaladni a menetrend szerinti autóbusszjáratok is.

Arról is beszélt, hogy találkozóra készülnek a vasút vezetésével, mert tervben van egy vasúti pálya telepítése Somorjára, hogy a város össze legyen kötve Úszorral, ahol majd át lehetne szállni a Pozsonyba vezető vonatokra.

– Nagyjából öt kilométeres vasúti pálya épülne, ami annyiban könnyítené meg az utazást, hogy autók helyett – amelyekkel Úszoron manapság már nincs hova parkolni – vonat vinné az utasokat Úszorra, és onnan tovább lehet utazni a fővárosba. Valamikor régen is így volt ez megoldva, de az eredeti nyomvonalon már nem lehetne visszaépíteni a síneket – mondta Orosz Csaba, hozzátéve, minden utazást könnyítő alternatívára nyitottak. Ilyen a Dunabusz projekt is, ami körül még sok a megválaszolatlan kérdés.

Pirosak helyett jönnek a fehér buszok

A Bős-Pozsony és Sárosfa-Pozsony autóbuszvonalon közlekedők kedélyeit pedig hónapok óta a borzolta, hogy olyan hírek kaptak szárnyra, miszerint ez a két vonal megszűnik, és a jövőben már csak somorjai átszállással lehet továbbutazni a fővárosba. Ez óriási visszalépés lett volna és még többeket ültetett volna

autóba, mint eddig, holott a cél pont az, hogy minél többen válasszák a tömegközlekedést – az autózás helyett.

Valójában az történt, hogy a pozsonyi Slovak Lines már nem vállalta tovább a vonalak működtetését. Szerencsére Nagyszombat megye meg tudott egyezni a Dunaszerdahelyi Autóbuszközlekedési Vállalattal (SAD), amely december 15-től fogja szállítani az utasokat a felsorolt vonalakon. Persze, ez változtatásokkal és változásokkal jár. A legszembetűnőbb az lesz, hogy az eddig megszokott piros autóbuszok helyett decembertől fehérek fogják szállítani az utasokat.

A Bős-Pozsony egyenes vonal megmarad, de némelyik járat csak Somorjáig közlekedik majd és beiktatták a nagyszarvai és keszölcési megállókat is. A Sárosfa-Pozsony vonal pedig megszűnik, jobban mondva beleolvad a Dunaszerdahely-Pozsony vonalba.

Kompromisszumos megoldás született mondta lapunknak Fenes Iván, Bős polgármestere és Nagyszombat megye képviselője, nem felejtve kiemelni, hogy a térség polgármestereinek és a megyének egyaránt az volt az érdekük, hogy a vonal és járatok megmaradjanak. Az új menetrend kialakításánál több szem-

pontot is figyelembe kellett venni, mint amilyen a járatsűrűség, és legfőképpen az, hogy melyik járaton hányan utaznak. – Mivel az online pénztárak pontosan rögzítik, hogy egyes járatokon mennyien utaznak, szembesülnünk kellett a vonalak kihasználtságával is. Volt olyan esti járat is, ahol néha csak 5 ember utazott, amit nem igazán nevezhetünk közösségi közlekedésnek – tudtuk meg tőle. Az új menetrend kialakításánál fontos szempont volt a gazdaságosság, a megye nem kevés pénzt áldoz az autóbusz közlekedés dotálására.

Rövidebb menetidő, olcsóbb jegy

Némi komfortvesztésre kell számítaniuk a Sárosfán és vonzáskörzetében lakóknak, akik busszal közlekednek Pozsony irányába. December közepétől az eddiginél kevesebb busz áll meg a falu központjában lévő buszmegállóban.

– A járatok nagy részére a 63-as főút melletti megállóban lehet majd fel- és leszállni. Viszont az új vonal már nem fogja érinteni a Pozsony közeli falvakat, vagyis Gútorra és Szemetre nem fognak bejárni a fehér buszok, ezért olcsóbb lesz a menetjegy. Ha nincs dugó, Sárosfáról Pozsonyba, az egye-

nes vonalon, nagyjából egy óra alatt fel lehet érni. Ez pedig rövidebb menetidő, mint ami eddig volt a Pozsony-Sárosfa vonalon – konstataulta a sárosfai polgármester, Földváry Terézia. Tisztában van azzal is, hogy nem mindenkinek lesz a szája ízére az új menetrend, de olyat egyszerűen nem is lehetne összeállítani, hogy az mindenkinek megfeleljen. A Pozsonyba utazóknak meg kell szokniuk az új módot, vagyis az új menetrendet. Ennek módosítására annak függvényében fog sor kerülni, mennyire lesznek kihasználva a járatok. Ez az, amin jó lenne változtatni, mivel a buszok kihasználtsága igencsak gyenge, mindenki, aki csak teheti, autóval utazik. Ez pedig állandó dugókhoz vezet az utakon.

Autó vagy busz?

Ahogy az cikkünk elején említettük egyre többen szállnak át a buszokról személyautókba, mert attól remélik, hogy gyorsabban és időben beérnek Pozsonyba. Bősről a kis-csallóközi falvakon – Vajka, Bodak, Doborgaz – keresztül is el lehet jutni a fővárosba. Ezen az útvonalon leginkább akkor érdemes utazni, ha valaki, mondjuk, Ligetfaluban dolgozik. A legtöbben még mindig a Bős-Somorja-Pozsony útvonalon, ami nagyrészt a 63-as főúton vezet, ingáznak. Ezen az úton a menetidő, a teljes szakaszon valaha személyautóval bő egy óra volt, busszal nagyjából 1 óra 25 perc. Manapság erős idegzetre és türelemre van szüksége annak, aki a reggeli vagy délutáni csúcsforgalomban autózik vagy buszozik ezen az úton.

Saját tapasztalatból mondhatjuk, hogy Somorjára a menetrendhez képest szinte rendszeresen nagyjából 15-20 perces késéssel érkeznek meg a buszok Pozsony irányából, de a „csúszás” ennél lehet jóval több is. Bár a sofőrök a Bősig tartó szakaszon némileg be tudják hozni a lemaradást, késés nélkül gyakorlatilag nem lehet már közlekedni a szakaszon. Reggel pedig a Somorjától Pozsonyig vezető út dugul be annyira, hogy nem egyszer még fél óránál is többet kell araszolgatni. Ne adj Isten, hogy leessen a hó, vagy baleset történjen, mert akkor a késés órákra rúghat. Félő, hogy az R7-es gyorsforgalmi út megépülése sem hozza el az annyira óhajtott normális utazást a Csallóközben élők jó része számára.

B. Vida Júlia

Fotó: TASR

Ingyenes lesz a tömegközlekedés Komáromban – Szlovákiában elsőként

Ingyenes lesz a tömegközlekedés Komáromban – Szlovákiában elsőként

Akár már 2019. január 1-től ingyenessé válhat a tömegközlekedés Komáromban, október végén ugyanis a városi képviselő-testület elfogadta azt a javaslatot, amely minden komáromi számára teljesen díjmentessé teszi a városi buszozást. Azt azonban, hogy ez pontosan mikortól léphet érvénybe, egyelőre nem tudni, ugyanis még le kell folytatni a városi tömegközle-

kedés üzemeltetésére kiírt közbeszerzést. Ha ez megtörténik, Szlovákiában Komárom lesz az első település, ahol díjmentesen lehet majd közlekedni a városi buszokon.

Az elmúlt években nem először kerül terítékre a tömegközlekedés kérdése Komáromban. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy nem véletlenül: az utasok száma ugyanis az évek alatt jelentősen csökkent, a tömegközlekedésre fordított városi kiadások ugyanakkor megnövekedtek. 2014-ben például még több mint 280 ezren vették igénybe a

számolt. Egy kérdőív segítségével a lakosok véleményét és igényeit is felmérték. S noha voltak elképzelések, melyek a gyakorlatban is megvalósultak (lettek például új buszok, a megállóba, valamint Komárom két buszpályaudvarára pedig hamarosan digitális okospaneleket helyeznek ki), komoly áttörést ezek az intézkedések nem hoztak.

Csak az Arriva jelentkezett, de túl sokat kért

Komáromban a rendszeres helyi buszközlekedés üzemeltetését 2013 óta az Arriva társaság végzi. Az érsekújvári társaság jelenleg négy járatot tart fenn. Eredetileg 2016-ig szerződött a várossal, akkor azonban a szerződést 2018. december 31-ig meghosszabbították, majd ezt később ismét megtoldták, ami azt jelenti, hogy a szerződés érvényben marad egészen az új közbeszerzés lefolytatásáig, de legkésőbb ez év végéig, vagyis december 31-ig.

A versenytárgyalást 2018 októberében ki is írták, nyertest azonban annak ellenére sem hirdettek, hogy egyedül csak az Arriva jelentkezett. Mégpedig azért nem, mert a vállalat – öt éves időtartamra – évi 454 624 euróért vállalta

volna a komáromi buszközlekedés biztosítását, azaz egy megtett kilométerért 2,05 eurót kértek volna, a város vezetése azonban ezt túl drágának tartotta, a közbeszerzést pedig leállította. Ami nem is csoda, Komárom ugyanis korábban ugyanezért kilométerenként 1,197 eurót fizetett. A különbség különösen akkor tűnik jelentősnek, ha tudjuk, hogy 2018-ban még „csak” 256 ezret fizetett a város a buszközlekedés fenntartásáért, miközben – a jegyeladásokból – mindössze alig 40 ezer (egészen pontosan: 39 371) euró bevétel folyt be. (Érdeemes megjegyezni, hogy négy évvel ezelőtt, 2014-ben a bevételi oldalon még csaknem 51 ezer euró szerepelt.)

Részben vagy teljesen? Két javaslat közül választottak

Mivel az Arriva vállalat Komáromi városával kötött szerződése hamarosan lejár, a városi tömegközlekedés jövőjének kérdését a képviselő-testületnek újra napirendjére kellett tűznie. Októberben ez meg is történt: két javaslat került a komáromi képviselők elé.

Az egyik azzal számolt, hogy tovább bővítik az ingyenes utazásra jogosultak táborát. Ebbe a csoportba tartoztak vol-

városi buszokat, 2018-ban azonban már csak alig 220 ezren: ez négy éve alatt több mint 60 ezres csökkenést mutat. Vélhetően a viszonylag magas jegyárak (kedvezmények nélkül ma 44 centet kell fizetni egy útért) és a ritka járatszámok miatt a komáromiak a buszközlekedés helyett inkább ültek – már, akik megtehetik – saját autóba vagy taxiba. Ez utóbbi Komáromhoz hasonló városokkal összehasonlítva – az elmúlt években mindenképpen, de még ma is – olcsónak számít.

Koncepció - részsikerekkel

Már az előző városvezetés is érezte, hogy tenni kell valamit Komáromban annak érdekében, hogy az utasok számának csökkenését megállítsák, és hogy népszerűbbé váljon a tömegközlekedés az emberek körében. Ki is dolgoztak másfél évvel ezelőtt egy ún. tömegközlekedési koncepciót, amely korszerűbb autóbuszokkal, új buszjáratokkal, wifi-szolgáltatással, bekamerázott járművekkel és az alapiskolások számára teljesen díjmentes utazással

na a hat év alatti és az alapiskolás korú gyermekek, a középiskolások és azok az egyetemi hallgatók, akik még nem töltötték be 26. életévüket, valamint a nyugdíjasok, rokkantnyugdíjasok. A másik javaslatban pedig az az elképzelés fogalmazódott meg, hogy – tekintet nélkül – minden komáromi lakos számára teljesen díjmentessé váljon a komáromi buszközlekedés.

A városi költségvetésnek nem lesz megterhelő

Noha a közlekedésügyi szakbizottság inkább az első elképzelést szorgalmazta, a városi képviselő-testület október 30-i ülésén Keszegh Béla, Komárom polgármestere az ingyenes tömegközlekedés mellett érvelt.

Mint mondta, erre Magyarországon és Hollandiában van már példa, Szlovákiában azonban Komárom lenne az első város, amely ingyenes tömegközlekedést biztosít lakosainak. Hangsúlyozta

azt is, hogy a jegyeladásokból származó bevétel a komáromi tömegközlekedésre fordított összegnek mindössze a 10 százalékát fedezi, így a városi költségvetés szempontjából nem jelentene jelentős kiesést a teljesen ingyenes buszközlekedés bevezetése.

Véleménye szerint az ingyenes tömegközlekedést környezetvédelmi szempontok is magyarázzák, nem beszélve arról, hogy ezáltal csökkenteni lehetne a közlekedési dugókat a reggeli és délutáni órákban. „Elérhetjük, hogy végre ne csökkenjen az utasok száma, jóval többen járjanak busszal, és hagyják otthon az autójukat, ami az életkörülmény javítását jelentheti. Ráadásul ezzel a szociálisan hátrányosabb rétegeknek is segítünk” – jelentette ki Keszegh Béla, aki bízik abban is, hogy az újra kiírt közbeszerzés már „jobban sül el”, és olyan ajánlat érkezik, amely a város számára is kedvező lesz.

Az ingyenes buszközlekedést végül a képviselők jelentős része elfogadhatónak találta, így a 25 tagú képviselő-testület 19 igen szavazattal ezt a javaslatot szavazta meg. Az elfogadott határozatban szerepel az is, hogy a leendő üzemeletetőknek, akivel az eddigi 5 év helyett 10 évre kötne szerződést a város, a komáromi tömegközlekedéshez egy kisebb és nagyobb autóbust kell biztosítani, ráadásul ezek egyike sem lehet 16 évnél öregebb.

Az ugyanakkor, hogy pontosan mikortól válik majd ténylegesen ingyenessé a komáromi tömegközlekedés, attól függ, mikor zárul le a közbeszerzés, és hogy a felek mikor írják alá az új szerződéseket. Ezt egyelőre senki nem tudja megmondani, a városnak nincs sok ideje, év végén ugyanis megszűnik az Arrivával való megállapodása. Keszegh Béla polgármester mindenesetre bízik abban, hogy 2020. január 1-jétől már mindenki ingyen buszozhat Komáromban.

Pontosan mikor? Még nem tudni

Langschadl Máttyás

A Rozsnyói – medence legészakibb községe Hárskút

A Rozsnyói-medence a Sajó völgyében fekszik. Északról a Szepes-Gömöri-érchegység, nyugatról és dél-délkeletről a Gömör-Tornai-karszt határolja. Hárskút, a 364 méter tengerszint feletti magasságával és több mint 500, túlnyomórészt magyar ajkú lakosával, a Szoroskői-nyereg alatt, a Csermosnyapatak völgyében, a Rozsnyói - medence legészakibb községe.

A Szoroskő leginkább a „rongyosra” emlegetett R2-es gyorsforgalmi út miatt lehet a kedves olvasó számára ismert, pedig a táj természeti és kultúrtörténeti kincsek rejtkehelyéül is szolgál. A Szoroskő nyergen halad át a piros jelzésű turista útvonal, valamint a nyeregre kiérve nem mindennapi kilátásban gyönyörködhetnek.

A Rozsnyói-medence növényvilága a kárpáti és pannon flóarendszerhez tartozik. A folyók mentén éger, fűz, a szárazabb területeken a tölgy jellemző, melyhez nyár, nyír, szil, gyertyán, kőris, juhar, hárs társul. Ezt követi a bükkösök öve, majd magasabb szinten lucfenyő-

övezet jelenik meg. Az erdőkben gyakori a szarvas, őz, vaddisznó, de nem ritka a hiúz, vadmacska, borz, róka és a muflon sem. A madarak közt az ölyv, héja, csóka, réti sas, fenyőrigó, szalonka, fácán, fogoly és császármadár él. A kisebb növények közül az apró nőszirm, a Boldogasszony papucs, a kakasmandikó és a bíboros kosbor érdemel említést. Ebben a fenséges környezetben magaslik ki Krasznahorka büszke vára, amelynek árnyékában terül el többek közt Hárskút község is.

Annak ellenére, hogy a falu benépesítése már a 12. században folyamatban volt, magát a falut csak a 14. században említik. A legkorábbi írásos bejegyzés Károly Róbert (1308-1342) uralkodásának idejében lelhető fel, azonban az okirat kiadásának pontos napja nincs feltüntetve. A falut 1364-ben „Korna Lypa” néven említik először.

„Községünk legendája szerint egy fiatal fiút jogtalanul elfogtak és várboritonba zártak. Halálra lett ítélve és a kivégzése napján egy pap látogatta meg, aki észrevett a fiú kezében egy kifaragott Szűz

Mária képet, amelyet a fiú bebörtönzésének ideje alatt faragott ki. A pap kérésére a fiút felszabadították büntetése alól. A faragott képet egy dombra vitte, ahol egy hársfára akasztotta fel. A kép elhelyezése után a fa törzéből egy forrás tört ki. Ennek a legendának az alapján alakult ki falunk neve: Hárskút – ismereti községünk legendáját Emödi Róbert polgármester.

A királyi adománylevél alapján, amelyet I. Lajos 1364. szeptember 27-én adott ki, Haskut formában szerepel a falu neve. A király jelentős birtokokat ajándékozott Cudar Péternek Ónódról, aki többek közt Hárskútot is megkapta. A falu földesurai, a Cudar család nem sokáig birtokolhatta a területet, mivel a király azt odaajándékozta a Bebek családnak. 1402-ben már a falu úgy van említve, mint a Bebek család vagyona, akik kisorosz, rutén pásztorokat is telepítettek ide – amint arról számos család- és dülönév is tanúskodik: Demárka, Dusa, Orosz-telke. A falu később az Andrásyak krasznahorkai uradalmá-

hoz tartozott.

1430-ban 34 portát számoltak itt össze. 1570-ben 38 lakóház és 3 zsellérház állt a faluban. 1828-ban pedig 109 házában 876 lakos élt Hárskúton, akik mezőgazdasággal, állattartással foglalkoztak.

Borovszky Samu monográfiatorozatának Gömör-Kishont vármegyét tárgyaló része szerint: „Hárskút, a Csermosnya patak mellett fekvő magyar kisközség, 135 házzal és 550 róm. kath. vallású lakossal. Hajdan Krasznahorka vár tartozéka volt és ezzel együtt került az Andrásyok birtokába. A XVIII. század közepén a Melczer család is birtokos volt itt. A község azelőtt Torna vármegyéhez tartozott. Ide tartozik Szoroskő puszta is. A róm. kath. templomot 1721-ben építették. A község postája Dernő, távirója Krasznahorkaváralja, vasúti átlomása pedig Rozsnyó.”

Mint ismeretes a falu Mátyás koráig Torna vármegye része, majd 1920-ig Gömör-Kishont vármegye Rozsnyói járásához tartozott. 1938 és 1945 között ismét Magyarországhoz csatolják.

A mai közigazgatási beosztás szerint is a Rozsnyói járáshoz tartozik, amely a kaszai kerület része.

1910-ben 540 magyar lakja. 1921-ben 558 ember él itt. Ebből 557 (99,8%) magyar. 2001-ben 540 lakosából hivatalosan 462 magyar és 73 szlovák. 2011-ben 511 lakosából 381 magyar és 117 szlovák.

A község lakosainak nemzeti hovatartozásáról érdeklődve megtudtuk, hogy nagyon alacsony a romalagoság aránya a faluban. Azok a roma lakosok, akik itt élnek, a község mindennapjainak részévé váltak. Gyakran ők is segítik a falu életének a zökkenőmentes működését, részt vesznek a közszolgálati munkálataokban, a kaszálásban és a falu takarításában is. Továbbá a falu első emberétől azt is megtudtuk, hogy egyre gyarapodik a szlovák nyelvű lakosok száma.

„Az utóbbi években, falunkban gyarapodott a szlovák nyelvű lakosok száma, ugyanis nagyon sok fiatal községünkben vásárolt régi házakat és lakóházaknak, vagy hétvégi házaknak újítja fel. A faluban mindenhol, a község-hivataltól az üzletkig mindenki szlovákul és magyarul is el tudja rendezni dolgait. Nagyon jó a kapcsolat a lakosok között és az

esedékes problémákat nem a kétnyelvűség okozza. Ami problémát jelent és megoldásra vár, az a szennyvíz-csatornahálózat kiépítése, és az útburkolatok felújítása. Ezek nagy beruházások, de bízok benne, hogy a közeljövőben ezt is sikeresen megoldjuk – mutat rá a tényállásra Emődi Róbert.

Nőtt az újszülöttek száma – szükség lenne óvodára

A falu korösszetétele felől érdeklődve kiderül, hogy az utóbbi években javulás állt be ezen a téren: „A demokrácia sok változást hozott a község életébe. A fiatalok külföldön találtak megélhetési lehetőséget, és a gyermekvállalás a család-alapítás sajnos a fiatalok körében egyre ritkább lett. Ennek ellenére a falunkban pozitív tendenciát lehet megfigyelni a szaporulattal kapcsolatban. Korösszetétele a jövő szempontjából nézve javult az utolsó években. Ez azoknak

köszönhető, akik ideköltöztek. Nőtt az újszülöttek száma is a korábbi évekhez képest. Az alapiskola alsó tagozatát a hetvenes évek végén megszüntették, az óvoda pedig 2006-ban alacsony létszám miatt bezárt. Pillanatnyilag a fiatalok (18 éves korig) a lakosság 1/5-ét teszik ki. Hat éves korig pedig 38 gyerek van a faluban, ami arra enged utalni, hogy az óvodára ismét nagy szükség lenne. A közeljövőben egyik prioritásunk, hogy ezt megvalósítsuk. Tehát elmondható, hogy a lakosok korösszetételének terén a helyzet községünkben változott, és az óvoda épülete befejezésre vár. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy az időseket mellőzzük. Ők sincsenek kihagyva a falu mindennapi életéből. Több rendezvény megszervezésében vesznek részt, valamint rendelkezésükre áll a nyugdíjas klub szabadidejük kitöltésére – ecseteli a polgármester.

A faluban évente több esemény kerül megrendezésre. Az Új évet hagyomá-

„A falunap a mi esetünkben egy gasztronómiai fesztivál, ahol a községben működő összes szervezet megmutathatja, mire képes fakanállal a kezében. Az őszi búcsúztatója a Katalin-bál, majd a nyugdíjasok részére adventi vacsora és a Mikulás est következik a sorban. Tudni kell, hogy aktív szerepet tölt be a falu kulturális életében a CSEMADOK Hárskúti Alapszervezete. Anyák napi rendezvényt, mikulás napi ünnepséget rendeznek, amivel színesítik a falu kulturális életét. Idén pedig megszervezték a Rozmaringok Országos Találkozóját Hárskúton, amelyen tíz néptánc, ill. hagyományőrző csoportból több mint 170 „rozmaringos” vendégeskedett a községben – ismerteti a szeptemberi rendezvényük kapcsán Emődi Róbert, majd kitér a falu sportéletére, és elmondja, hogy szeretnék újra fellendíteni a Hárskút – Bogács sportkapcsolatot, amely az utóbbi években a háttérbe szorult.

A találkozó szervezőinek célja a rendezvénnyel nemcsak a tánc és az éneklés köré csoportosult, ugyanis honismereti tevékenységekkel is összekötik látogatóit. Így a vendéglátó Rozmaring csoport bemutatja a vendégszolgálatnak a környék természeti és kulturális kincseit, magyar szokásait, hagyományait, gasztronómiáját, ezzel segítve az adott település idegenforgalmát is, ugyanis a csoportok mindegyike valamilyen kisebb településen működik. Így történt ez idén szeptemberben Hárskúton is. A kétnapos rendezvény szentmisével vette kezdetét a templomban, majd a rozmaring virág elültetése következett és a találkozó résztvevői a kultúrházba énekelve vonultak át a falu utcáján, hogy bemutatkozzanak és kötetlen formában újra beszélgessenek és erőt merítsenek

nyosan az új évi bállal nyitják meg, amelyet az utóbbi években a Margaréta Női Szervezet rendezett. Az új év második hétvégéjén pedig a lakosok a Hubertus vadászház felé veszik az irányt egy újévi túra keretében. A tél búcsúztatója a vadászbál, amelyet a Bukovec Vadásztársulat rendez.

mányosan a locsoló bulira is Hárskúton. Az önkormányzat májusban sportnapot rendez magyarországi vendégek részvételével, amit összekötnek a táborút begyűjtésével. Júniusban a gyereknapot rendezik meg gazdag programmal, és a nyár csúcspontja pedig a falunap.

„Már hagyománnyá vált, hogy az év első hetének szombatján gyalogtúra indul a Hubertusz vadászhoz, ahol meleg étel és frissítő várja a résztvevőket. A vadászlat mintegy öt kilométerre van a falu központjától, és elég nagy tengerszint feletti magasságot kell leküzdeni a résztvevőknek. 120 -150 túrázó szokott részt venni az eseményen – mondja Emődi Róbert.

A tavasz megjöttével a falu vezetése igyekszik a gyerekeket jobban bevonni a község életébe. Húsvéti és tavaszi kézműves-köröket szerveznek számukra, valamint ilyenkor kerül sor hagyományos

az évek alatt köttetett barátságokból.
**A falu ismert szülöttje Barczy Géza
Kassán működő festő**

Barczy Géza 1950-ben látta meg a napvilágot Hárskúton. A Pozsonyi Képzőművészeti Főiskolán végzett, majd 1978-tól a kassai Iparművészeti Középiskolán tanított. 1982-ben elismerő oklevelet kapott a kassai Nemzetközi Festészeti Biennálén. Műveiben, festészetében az emberrel és problémáival foglalkozik. Korábbi, figurális alkotásain érzékenyen ragadta meg a mindennapok pillanatait. Későbbi képeivel a festészet kereteit feszíti tágasabbra: indulatokat, automatizmusnak tűnő folyamatokat fejez ki merész kolorittal. Informel képeit meglepő társítások és kombinációk teszik szuggesztívvé. Sokoldalú és nagyon termékeny művész. 1974-től állít ki. Számos szlovákiai városban és többek közt Magyarországon, Lengyelországon, de

Franciaországban és Oroszországban is megcsodálhatták alkotásait. Köztéri művei közt találjuk az 1979-ben a hárskúti kultúrház falára – fára és vászonra - festett képeit, Fali kompozíciók címmel.

Van, hogy a világ jön Hárskútra és nem a szülöttjei mennek a világba

Idén az Európa a polgárokért program keretén belül nyert támogatást a „Testvértelepülési találkozó az esélyegyenlőség jegyében” című pályázata Hárskút községnek. A találkozóra május 9. és 12. között került sor Hárskúton. A pályázat elsődleges célja a testvértelepülési kapcsolatok ápolása és fejlesztése volt oly módon, hogy a projekttevékenységekbe aktívan bekapcsolódjanak a polgárok is, teret kapva így eszmecserékre, vitákra az aktuális uniós politikával kapcsolatban. A pályázatba

a magyarországi Bogács, a csehországi Lipník, a romániai Gyergyóújfalu és a németországi Misikverein „Eintracht” Göttelfingen e.V. kulturális intézmény kapcsolódott be.

“A tapasztalat azt mutatja, hogy a kis település lakói is érdeklődnek az Európai Unió és működése iránt. Úgy érzem sokat tudtunk a külföldi vendégeinknek bemutatni a térség nevezetességeiből. Volt kirándulás az Ochtinai aragonit barlanghoz, meglátogattuk a betléri kastélyt, a krasznahorkai várnál is látogatást tettünk, továbbá a mauzóleumot is megtekintettük. A falu nevezetességei sem maradtak ki, mint a templom vagy a tájházunk. A rendezvény utolsó napján le lehetett olvasni a projekt partnerek arcán az elégedettséget, ami a legnagyobb jutalom volt számunkra. Hozzátenném, hogy sok önkéntes, képviselő és barát, sőt a nyugdíjasok is bekapcsolódtak segítettek megrendezni az eseményt. Igazi csapatmunka zajlott Hárskúton” – meséli a rendezvény kapcsán a polgármester. Hárskútnak jó tapasztalatai vannak az európai uniós pályázatokkal. EU-s projekt keretén belül lett finanszírozva egy parasztház rekonstrukciója is, amelyre szalmatető került. A tájház a kultúrház tőszomszédságában, a falu központjában van, berendezve a régmúlt idők használati tárgyaival, szövöszékekkel és emléktárgyakkal áll, és a község egykori életéről regél. Az épület 2010-ben lett átadva. Szintén EU-s forrásokból lett 2017-ben a közvilágítás felújítva.

Van azonban olyan eredményük is, amelyet önerőből hoztak létre. A rendszerváltozás után 1990-ben „z” “akció keretében elkezdődött a halottasház építése, amit 1992 novemberében ünnepélyes keretek között adtak át. A falu lakosai nagymértékben kétkező munkájukkal járultak hozzá, hogy rekordidő alatt elkészüljön az épület. Ezt követte a sportpálya felújítása. Az öltöző épülete és a lelátó készült el, ami már nagyon hiányzott a focistáknak és a szurkolóknak is. A faluban a gázvezeték építését 2000-ben fejezték be az SPP támogatásával. 2011-ben egy komplett utca volt új útburkolattal bevonva, amit saját költségvetéséből fedezett a község.

2016-ban 200 ezer eurós támogatás érkezett a kultúrház felújítására a Környezetvédelmi Alaptól. A támogatásból az épület hőszigetelése a tetőszerkezet izolálása és a nyílászárók cseréje lett elvégezve.

„Az óvoda épületét is a Környezetvé-

delmi Alap által támogatott projekten keresztül sikerült részben hőszigetelni és a tetőszerkezet felét kicserélni 2018-ban. A projekt második felét sajnos nem támogatták, így az épület rekonstrukciója várat magára. De akad tennivaló még bőven. Az úthálózat felújítása, az óvoda épületének befejezése, az óvoda újraindítása és van még néhány projekt, amely megvalósításra vár” – ismerteti terveiket a falu első embere.

Tovább feszegetve az idegenforgalom kérdését, elmondja: „A falu legjelentősebb kulturális, történelmi és építészeti emléke a római katolikus Keresztelő Szent János - templom, amely eredetileg gótikus stílusban épült a 15. század elején. Mai, Keresztelő Szent János tiszteletére szentelt, római katolikus temploma a régi, román stílusú templom felhasználásával épült gótikus stílusban. 1721-ben és 1856-ban alakították át, és 1894-ben bővítették. Búcsújáráhely ünnepe a Rózsafüzér királynője. Plébániánk az egykori kolostor alapjain 1787-ben épült, amelyet szintén 1894-ben alakítottak át. A templom nemzeti örökség. 2004 – 2006 között amerikai adományokból komoly felújításon ment keresztül. A falu lakosságának nagy része római katolikusnak vallja magát. A 2011-es adatok szerint 412 római katolikus, 27 református, 11 evangélikus és 9 görögkatolikus élt a községben. A vallásosság inkább az idősebbeknél mutatkozik meg. A fiatalok körében visszaesett a templomlátogatás.

Kulturális életünk a rendezvények hagyományos megszervezésére épül

Visszakanyarodva az eredeti kérdéshez, azt tudom mondani, hogy nagyon sok látogatója van a Szlovák Karszt Nemzeti Parknak, amely határain belül terül el falunk is. Magas látogatottságnak örvend minden hagyományos kulturális eseményünk, amelyekkel a falu nemcsak a közeli környékére hívja fel a figyelmet, de a külföldi testvérközségeinkre is. Kulturális életünk a rendezvények hagyományos megszervezésére épül, célunk pedig ezeket a rendezvényeket fenntartani, bővíteni és érdekessé tenni, hogy továbbra is érdeklődést keltsen a falusiak és a látogatók számára is. Meggyőződésem, hogy községünk megbirkózik a kor kihívásaival és dinamikus fejlődő település válik belőle. “– zárja beszélge-

Ipolyvisk a példamutató falu

Ipolyvisk közel hétszáz lelket számláló település a Lévai járás déli régiójában Ipolyságtól mintegy tíz kilométerre helyezkedik el.

A nemzetiségi összetétel alapján elmondható, hogy túlnyomóan magyar többségű falu. A községben pár szlovák család lakik, ugyanakkor a községben élő romák nagyrészt szlováknak vallják magukat.

A faluban az elmúlt években dinamikus fejlődés tapasztalható. Ennek hátterében a közösség iránt érdeklődő fiatalok állnak. A szervezkedésük eredményeként pár évvel ezelőtt újjáalakult a Csevadok helyi szervezete, felpezsdült az ipolyviski közösségi lét. Új helyén feléledt és megszépült a községi könyvtár. A hagyományápolás és múlt tisztelete jeléül a nemrégiben adták át a tájházat. A lendületes új vezetés alatt stratégiaváltásra készül a helyi kisiskola is. Mindezen tevékenységek a közösség erősödését, a magyar identitás elmélyítését szolgálják. Az alábbiakban áttekintjük mi és

hogyan változott meg az utóbbi esztendőkből a palóc kis faluban. Antal Nyustin Ágnes 2018 nyarán a polgármester helyetteseként vette át a község irányítását, majd a novemberi önkormányzati választásokat fölényesen megnyerve választották meg a falu első emberének.

„A választások előtti pár hónap elegendő volt ahhoz, hogy felmérjem a falunk helyzetét, s egyúttal meghatároztuk a további lépéseket is” – kezdte az Önkormányzati Szemle tájékoztatását Antal Nyustin Ágnes. Hozzátette: az elsődleges feladat az előkészített célok végig vitele volt.

Ilyen volt többek között a megítélt, de még nem kivitelezett kanalizáció kiépítése. A projekt összköltségvetése meghaladta 120 ezer eurót. Az idén

a második szakaszát építik ki mintegy 189 ezer eurós összköltséggel. Hátra van a belső rendszer kiépítése. Mint annyi más felvidéki településen, így Ipolyvisken is szinte csakis pályázati forrásból valósulhatnak meg fejlesztések.

Jelenleg az egyik legnagyobb volumenű beruházás a közösségi ház kiépítése. A romaprogramon keresztül megítélt 320 ezer euróból épül fel a közösségi ház. Legfőbb célja a közösség felzárkóztatása. A romák által lakott falurészben épül meg a létesítmény, melyben a tervek szerint műhelyt, konyhát, irodahelyiséget, előadótermet, valamint szociális helyiségeket alakítanak ki. A társadalomba való beilleszkedést célzó foglalkozásoknak ad majd otthont. Mosogépet, fürdőhelyiségeket is elhelyeznek az épületbe. A jelen projekt az épü-

az Egy folyóban evezünk elnevezésű Interreg – Szlovákia –Magyarország Együttműködési Program keretében megvalósuló pályázatba. A projekt célja a vízi turizmus erősítése az Ipolyon. A pályázatnak köszönhetően Bussán, Nagycsalomján, Ipolyhídvégen, Ipoly-ságon valamint Ipolyvisken mobil kikötőket, stégeket létesítettek a folyó partján. Emellett kajak és kenu csónakokat vásároltak, ennek tárolására szükséges tárolókkal. Továbbá kölcsönözhető kérempárok beszerzésére is sor került.

Az elmúlt évben vízi turizmust népszerűsítő programokat szerveztek a településeken. Így Ipolyvisk is otthont adott a családi programnak. A projekt részeként feltérképezték az egyes állomások és azok környékének épített, történelmi valamint kulturális és természeti örökségét, illetve kincseit. A község tovább gondolkodik a turizmus fejlesztésén és kihasználásán.

Oktatás stratégiai váltása

A faluban működik egy magyar nevelési nyelvű óvoda továbbá egy alsó tagozatos szintén magyar tanítási nyelvű alapiskola. Nagy múltra tekint vissza mindkét intézmény.

Az önkormányzat sikeresen bekapcsolódott a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Programba. Ennek köszönhetően megújult a hetvenes években épült létesítmény. Összesen mintegy tizenöt millió forintnyi támogatásban

részesültek. Ebből a belső felújítást végezték el. Az óvoda udvara megszüpült, új elemekkel bővült a játszótér. Az épület összes nyílászáróját lecserélték. Ugyancsak megújult a fűtőrendszer, a padlózatot is kicserélték. Megújultak a játszópark elemei, a konyha bútorzatát és eszközeit is bővítették.

A 2019 áprilisában átadott felújított óvodában az elmúlt fél évben tovább folytatódtak a munkálatok. Mint a polgármester elmondta: kicserélték az étkeзде bútorzatát, lecserélték az öltözőszekrényeket, játszósarkakat alakítottak ki a Szlovákiai Magyar Szülők Szövetsége helyi alapszervezetének segítségével. A pedagógusgárdát kiváló szakember vezeti, így az oktatás minőségére sincs panasz. Az óvodát, több mint egy tucatnyi gyermek látogatja.

A 2019/2020-as tanév változást hozott a kisiskola életében is. Szabó Balázs Szabina személyében fiatal és lendületes igazgatót vezet az intézményt.

Az iskola épületére ráfér a felújítás, ez is szükséges ahhoz, hogy versenyképes legyen a közeli Ipolyság tanintézményeivel – véli a polgármester. Az épületet a hetvenes években építették, lényegében azóta nem hajtottak végre nagyobb felújítást rajta. Ehhez jelentősebb anyagi források kellene – mondta a polgármester.

Az iskola stratégiája változóban van, cél a tanintézmény szakosítása. „Annak érdekében történik a stratégiaváltás,

let felépítését támogatja. A tartalommal való betöltését a következő időszakban készítik elő.

A település egyike azon öt felvidéki településeknek, melyek bekapcsolódott

hogy növelni tudjuk az ide íratott gyermekek létszámát” – hangsúlyozta.

Jelenleg az iskolát tizenötven látogatják, többségük romaszármazású. Az oktatási intézmény harminc fő ellátását tudja biztosítani. Mint Antal Nyustin Ágnes elmondta: az iskolát meg is töltенék az ipolyviski tanulók, azonban sajnos számos szülő inkább az ipolysági intézményekbe járattja gyermekét.

Hasonló jelenség már az óvodában is érzékelhető volt, ezt részben sikerült megállítani a hathatós magyarországi támogatásból megszüpült óvoda által.

Újjászerveződött Csemadok alapszervezet

A faluban régebben már működött a közművelődési szervezetnek alapszervezete, ám idővel fokozatosan elhagyott a tevékenységével. Egy kis időre újjáéledt, amely egy helyi fiatalokból álló formáció vezetését célozta meg. Ám más tevékenységet nem igazán fejtett ki.

„2014 végén jött az ötlet az alapszervezet felélesztésére. Alapcélunk a népi hagyományok ápolása, a népi hagyományok átörökítése volt a felvidéki magyar kultúra őrzése és ápolása érdekében” – kezdte Antal Nyustin Ágnes,

a felélesztett alapszervezet első elnöke. Hozzátette: mindezt átfogóan helyi szinten a Csemadok égisze alatt tudták elképzelni.

Az újjáalakuló ülést követően a Lévai Területi Választmány sok mindenben segítette a helyi szervezetet. Az évek elteltével a járás egyik legtevékenyebb alapszervezete lettünk, gazdag tevékenységi körrel – fogalmazott az egykori elnök.

A tagok nagy részét a fiatalabb generáció alkotja, természetesen az idősebb és tapasztaltabb generáció is jelen van a tagságban. Fokozatosan a köztudatba hozták a nemzeti ünnepeinkről való megemlékezést. Mint megtudtuk, ezeknek korábban nem voltak hagyományai a községben. Az első években nehézségekbe is ütköztek az egyes megemlékezések szervezésekor. Mára már mindez megváltozott, az ipolyviski közösség elfogadta, s napjainkban már természetesen veszi a megemlékezéseken való részvételt.

Idővel a községi hivatal és a római katolikus templom által közrezárt parkban kopjafát állítottak. Hőseink tiszteletére emelték pár évvel ezelőtt. E emlékhelyen tisztelegnek március 15-ei, meg az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóin. Mint a polgármester elmondta: kellett egy közösségi hely,

ahol méltón tudunk ünnepelni és tisztelgni a múltunk hősei előtt.

Bálokat, színházlátogatásokat, könyvbemutatókat és egyéb rendezvényeket szerveztek. Mint a programokkal kapcsolatban a polgármester kifejtette: „igyekszünk olyan programokat összeállítani, melyen minél szélesebb közönségnek szólnak. Szerveztünk olyan programokat, amelyek egy bizonyos korosztálynak szólnak. Mindenki találhat magának való programot.”

Az első időszakban helyproblémával küszködtek, nem rendelkeztek állandó helyszínnel a rendezvények lebonyolítására. Sok esetben a községi hivatal tanácsterme, vagy a kultúrház helyiségei adtak otthont a Csemadok rendezvényeknek.

A falun belül és azon kívül az alapszervezet a kitűnő kapcsolatokra helyezte a hangsúlyt a többi szervezetekkel, az intézményekkel, valamint az önkormányzattal és az egyházi községgel is. Így bekapcsolódott a helyi katolikus plébánia által szervezett plébániatábor lebonyolításába.

Az elmúlt öt év alatt a Csemadok égisze alatt több művészeti formáció is szárnyat bontott, illetve a szervezet irányításával működik. Az egyik ilyen a Csórésok asszonykórus. A helyi asz-

szonyokból álló formáció egy falunap alkalmából alakult helyi szerveződés-ként. Mára betagoledott a Csemadokba. Napjainkban a helyi események mellett a tágabb környéken is megfordultak már. A formáció fiatalabb és középkorú hölgyekből áll. Főleg népdalokat énekelnek, a repertoárjukon szerepel több Ipolyvisken gyűjtött nóta is. Legutóbb az október elején a tájház ünnepélyes átadásán léptek fel.

A Garabonciások fiatalokból álló drámacsoport, gyermekelőadásokat, dramatizált előadásokat adnak elő. Elsőként tavaly a Csillagszemű juhász című mesét mutatták be. Mintegy tizenöt-tizenhét taggal működik. Tagjai mind ipolyviski fiatalok. A megfelelő szakmai vezetés mellett nyári táborban s egyéb foglalkozásokon sajátítják el a megfelelő színpadi készségeket. A Crazy Dancers is több helyen fellépett már, ők is bemutatták tehetségüket a tájház átadón.

Az alapszervezet jelentősebb rendezvényei közé tartozik a Honti Hangok irodalmi pályázat. Idén szeptemberben második ízben rendezték meg. A pályázatra a Honti és Barsi régió fiatal írópályázatainak pályaműveit várták.

„Az irodalomkedvelők, az amatőr köl-

tők és prózáírók számára hirdettük meg a versenyt. Két évvel ezelőtt nagy sikere volt az első ilyen jellegű megmérettetésnek. Részben ebből is kiindulva hirdettük meg most, immár második alkalommal” – mondta Setény Jakuš Annamária, a Csemadok Ipolyviski Alapszervezetének jelenlegi elnöke. Mint jelezte, lehetőséget akarnak teremteni a környéken élő és munkálkodó amatőr alkotóknak. A beérkezett pályaműveket háromfős szakmai zsűri bírálta el.

Az ünnepélyes eredményhirdetést kis műsorral színesítették. A programmal kapcsolatban Setény Jakuš Annamária kifejtette: igyekeznek olyan fellépőket keresni, akik a környékről származnak s bizonyos sikereket értek el, számukra lehetőséget adnak a bemutatkozásra. Ezáltal is támogatják a helyi és környékbeli tehetséges fiatalok fellépésének lehetőségét.

A könyvtár felélesztése

Az egyik plébániatábor lebonyolításakor került előtérbe a községi könyvtár sanyarú helyzete. A kultúrház felső szintjén elhelyezett intézmény szebb napokat is megélt. Ugyan az intézménynek volt könyvtárosa, ám valószínűleg nem kapta meg a megfelelő mo-

tívációt és támogatást. Részben ennek is köszönhetően alakult ki az áldatlan állapot.

A mostoha körülmények a könyvtárlományon is láthatóak voltak. A nem megfelelő gondoskodás miatt a könyvek egy része tönkre ment. A könyvtár bútorzata szintúgy alkalmatlanná vált a tárolásra. Ezen mindenképpen változtatni szerettek volna, hiszen községi könyvtárként a közösséget kell szolgálnia – jegyezte meg Antal Nyustin Ágnes.

Három évvel ezelőtt jött a fordulat, a könyvtár átköltöztetése. Az önkormányzat beleegyezésével kapták meg a helyi alapiskola emeletén lévő egykori tanári lakást. A Csemadok tagjai vállalták az átköltöztetést. Az új helyszínen a karbantartást és rendtartást, valamint az üzemeltetést. Cserében az önkormányzattól kérték, hogy a könyvtár helyiségei lehessenek a Csemadok alapszervezetének székhelye.

2016-os átköltöztetés után fokozatosan elkezdődött a könyvtár fejlesztése, és a kezdetektől a Csemadok tagjai vezetik a könyvtárat. Az infrastruktúrát azóta is az anyagiak függvényében folyamatosan fejlesztik. Mára már lecserélték a könyvespolcok nagy részét, új bútoro-

kat szereztek be, mely által otthonossá vált az intézmény. Az önkormányzat hathatósan támogatta a fejlesztést. Éves szinten kapnak anyagi támogatást a könyvállomány bővítésére. Az önkormányzat a lehetőségeik szerint támogatja az intézményt.

A megszépülést követően a könyvtár helyet ad a Csemadok rendezvényeinek, így vált a község közösségi színterévé. Élettel teltek meg a könyvtár helyiségei – emelte ki a polgármester.

Számos író-olvasó találkozóknak adott otthont a megszépült könyvtár. Emellett külön odafigyelnek a gyermek olvasókra. Különböző programokkal, kézműves foglalkozásokkal csábítják be a helyi gyerekeket. Így szoktatva a könyvtár hangulatához, ezáltal nevelve olvasókká őket.

A könyvtárállomány fokozatosan bővül. Az helyi önkormányzat éves szinten mintegy 1000 euróval támogatja a könyvállomány gyarapítását. Emellett nagyobb könyvtárak, intézmények és magánszemélyek adományaikkal gazdagítják a könyvtárat.

Az intézményt Baka Anita személyében egy fiatal pedagógus vezeti. Mint elmondta: a könyvtárnak jelenleg mintegy ötven bejegyzett olvasója van. Gyerekek, fiatalok és az idősebb korosztály is megfordul a könyvtárban. „A könyvállomány több ezerre tehető és fokozatosan növekszik a számuk” – mondta az Önkormányzati Szemlének a könyvtár fiatal vezetője.

Az intézmény jelenleg heti egy napon, hétfő délután van nyitva, volt olyan nap, amikor mintegy kéttucatnyi olvasó ke-reste fel.

Külön gyereksarkot alakítottak ki, ahol a kötelező gyermekirodalmi kötetek mellett természetesen helyet kaptak a népszerű kiadványok is. A gyermekirodalom mellett a szépirodalmi kötetek teszik ki a könyvállomány jelentős részét. Természetesen tudományos munkák, könnyedebb műfajú könyvek, különféle hobbi-könyvek is megtalálhatóak a polcokon.

Igyekszik megfelelni a modern kor követelményeinek, így elérhető az internethálózat, nyomtató és számítógép áll az olvasók rendelkezésére. Ezek mind új fejlesztésként kerültek elhe-

lyezésre az intézményben. Mint Baka Anita fejlesztésekkel kapcsolatban kifejtette: az olvasói igények figyelembevételével bővítik a kínálatot.

Az új és kedvezőbb helyre költöztetett intézményt nem csupán az olvasás és a könyvkölcsönzésért keresik fel az ipolyviskiek. Mára kellemes közösségi téré alakult a falu közepén lévő intézmény. Főleg az idősebb lakosok állnak meg pár kedves szóért – tudtuk meg a könyvtár vezetőjétől.

Még van mit csinálni a könyvtárban. A tervek közt szerepel a maradék öreg polcrendszer kicserélése, a gyermek-sarok fokozatos fejlesztésére is gondol a fenntartó. Ugyanakkor jó úton haladnak, példaértékű a községi könyvtár megmentésének a menete!

Tájház, a hagyomány továbbélője

Október végén újabb jelentős esemény történt a községben. Október 26-án ünnepélyes keretek között adták át a tájházat. „Már régen felmerült a tájház kialakításának igénye, azonban a megfelelő

ingatlan hiányában húzódott a tervezés” – jegyezte meg Antal Nyustin Ágnes. Hozzátette: célunk a helyi régiségek és értékek összegyűjtése és megőrzése volt.

A képviselő-testület korábban már többször tárgyalta a kezdeményezést, tavaly találták meg a tájháznak meg-

felelő épületet. A falu központjában a templommal szemben találták meg az ingatlant.

Az önkormányzat 2018 őszén vásárolta meg az ingatlant. A ház klaszszikus szobabeosztású tornácos négy szobából áll. A ház mellett sikerült a telek nagy részét is megszerezni.

Hosszú idő óta nem lakott házként az első lépésben a telek és a ház takarítását kellett elvégezni. Összefogással nagyrészt önkéntesek alakították át a klaszszikus falusi házat – magyarázta.

A házhoz nagyobb telek tartozik. A kert rendbetételét, a burjánzó növényzet kiirtását is elvégezték. Emellett fokozatosan helyrehozták az épület helyiségeit is. Idén végezték el a tereprendezést, kiigazították a tetőszerkezetet, a szobákat is felújították.

Jelenleg az épület három szobáját használják. Itt kerültek elhelyezésre a falu lakossága által összegyűjtött régi hagyományos munkaeszközök. A tisztaszobában egy fotókiállítás nyújt betekintést az egykori ipolyviski élet mozzanataiba.

Természetesen a tájház kialakításához hathatós támogatásra is szükség volt, mivel a falu önkormányzata önerőből nem tudta volna felújítani és kialakítani a tájházat. A létrehozást támogatta a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., valamint a Nyitra Megyei Önkormányzat. E támogatásból valósult meg a tájház három helyiségének részletes berendezése.

Az épület nagyon rossz állapotban volt. Komoly kőműves munkával hozták helyre az épület hátsó beomlott helyiségét. Emellett a tetőzet részleges cseréjét is el kellett végezniük. A munkálatokat helyiek végezték el. Legtöbbször birgádba verbuválva a hétvégeken dolgoztak. „Közös összefogással, a közösség érdemeként született meg a tájházunk” – reflektált a polgármesterasszony. A szobákba került elhelyezésre a helyiek adományaként összegyűjtött s egykoron használt eszközök, bútortat,

egyéb kellékek. Pályázati támogatásból fotókiállítás keretében mutatják be az falusi életet. A fotográfiákon felelevenedik a múlt, az egykori csoportok, iskolai osztályok.

Pályázati forrásból sikerült egy kemenecét kialakítani a hátsó telken. Itt a kedvezőbb időben közösségi lepénysütést, közös sütögetést terveznek. Mert a cél egy élő tájház kialakítása – fogalmaz Antal Nyustin Ágnes.

Van még mit csinálni a tájház környékén. Kedvező fogadtatásra talált a helyiek körében. Ez bizonyítja, hogy a nyitás követő napokban számos felajánlás és adomány érkezett. Valaki régi tulipánosládáját ajándékozta a tájház fenntartójának. Más ipolyviski gyümölcsfákat telepít majd a telekre.

Az október végén átadott kiállítás az alap, melyet majd fokozatosan bővítenek. A fogadtatás kellően motivál minket a folytatásra – szögezte le. A tervek szerint a hátsó kert közösségi térként a hagyományok ápolását és megőrzését szolgálja. Különböző kézműves foglalkozásokat szeretnének itt megszervezni. Tökéletes helyszín a hagyományápolásra. Igény mutatkozik az ilyen kiváló közösségi térre. Ajánlkoznak a helyiek, bekapcsolódnak a megszépülésbe, ötletekkel állnak elő. **Tehát várható a bővítés.**

Mint látható kellő összefogással valamint fiatalos lendülettel és rátermett személyek irányításával sok minden elérhető a déli, kevésbé fejlett vidék községeiben. Több szempontból is példaértékű Ipolyvisk története.

Pásztor Péter
A szerző felvételei

Jobb minőségű szolgáltatásokat kell nyújtani **A munkaerőpiac nehézségei** Rozsnyó környékén

Szlovákiában 863 ezer ember él szegénységben vagy szociális kirekesztettségben, és a lakosok negyede képtelen kivédeni a váratlan kiadások okozta problémákat – derült ki az idei évközben közzétett EU SILC 2018 felmérésből.

A felmérésben három szegénységi mutatót vizsgáltak: jövedelmi szegénység, súlyos anyagi hiány és az alacsony munkaintenzitás. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy Szlovákiában a jövedel-

mi szegénységben megközelítőleg 650 ezer ember él. A legvesélyeztetettebbek csoportja – 48,9 % - a munkanélküliek, de ide sorolhatók – 36,9% - a csonka családok is.

Legkevésbé veszélyeztetettek a posztonyi kerületben élők (4,4%), és leginkább veszélyeztetettek még ebben a témakörben is a Kelet – eperjesi kerület (19,0%), ill. Közép – besztercebányai kerület (18,1%) – szlovákiai területeken élő polgárok.

Legtöbb esetben amikor a baj megtörténik az önkormányzat kötelessége a rászorulókat megsegíteni, ill. ellátni. Ugyanúgy a községekre maradt a lakosok segítése addig is, amíg nehéz helyzetben szegénységben él, hiszen hiába lettek különböző intézmények létrehozva, csak közvetve tudnak megoldási lehetőségeket nyújtani klienseik számára.

Ilyen a Munka-, Szociális- és Családügyi Hivatal is, amely nyilvántartja az állás-

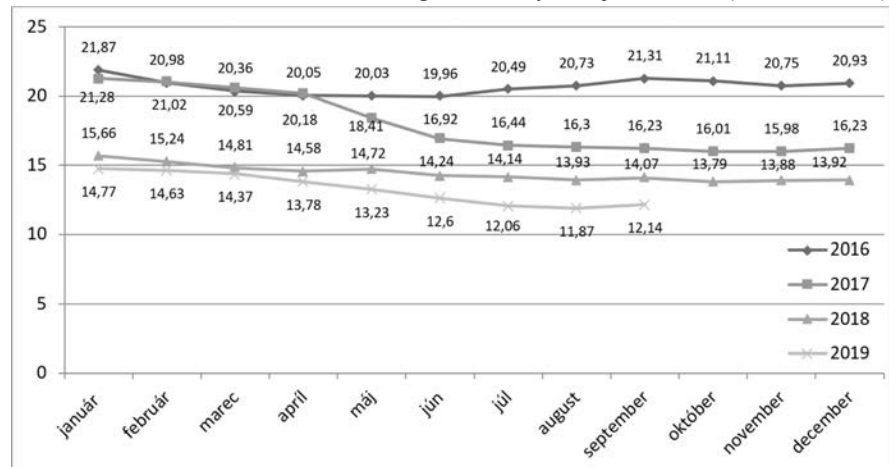
deltségének igazgatóját, amely hivatal 62 települést összefogó járás területén két kirendelt fiókkal – Pelsőc és Dobsina –, valamint 174 alkalmazottal, majd 4 400 álláskeresőt tart nyilván a Rozsnyói járásban.

Milyen jellegű nehézségek jellemzik jelenleg a munkaerőpiacot a Rozsnyói járásban?

A munkaerőpiac aktuális helyzete alapján viszonylag magas, 12,14 százalékos munkanélküliségről tudok beszámolni, amely azonban összességében csökkenő tendenciát mutat már több éve. Jelenleg

Szlovákiában az ötödik legmagasabb munkanélküliséggel küszködő járás vagyunk. A 4 392 nyilvántartott állástalamból 2 392 személy hosszútávú munkanélküli státusszal bír, tehát több mint 12 hónapja állástalan. Ezek a személyek az idő múlásával egyre inkább elveszítik a munkához való pozitív hozzáállásukat, és nehezen tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Esetünkben a nyilvántartott álláskeresők közül 2 184-en alapfokú végzettséggel rendelkeznek, és azon csoporthoz tartoznak, akik nehezen tudnak elhelyezkedni.

A munkanélküliség alakulása a Rozsnyói járásban (2016- 2019)

Feltételezem őket az a csoport, akik a községi aktivációs munkákban vesznek részt. Milyen a községek és a hivataluk közti együttműködés, mely projektek működnek?

A községek munkahelykialakításra leginkább a közmunkáltatók számára meghatározott intézkedésekkel élnek a regionális és helyi munkahelyek kialakítását illetően, mint az „Az út a munkaerőpiac-

kereső személyeket (kliens) és a szabad munkahelyeket, amelyeket különböző módon kínál fel klienseinek. A nyilvántartásban szereplő álláskereső polgárok számára különböző munkaerőpiaci eszközök és projektek állnak rendelkezésre (konzultációs vagy átképzési lehetőség), amelyeknek köszönhetően növelhetik elhelyezkedési lehetőségüket a munkaerőpiacon. A hivatal nem utolsó sorban olyan munkaerőpiaci intézkedéseket kínál a munkáltatók számára (ide értendő az önkormányzat is), amelyek célja a munkanélküliség csökkentése.

Ezekekről a lehetőségekről, valamint a község és a Munka-, Szociális- és Családügyi Hivatal közti együttműködési lehetőségekről kérdeztük **Monika Šed'ovát, a Munka-, Szociális- és Családügyi Hivatal rozsnyói kiren-**

ra – Nemzeti Projekt” (NP Cesta na trh práce) elnevezésű projekt. Fiatalokat is alkalmaznak 29 éves korig, amely munkahelyek létrehozását a ”Gyakorlattal a munakerőpiacra – NP” (NP Praxou k zamestnaniu – 2) program támogatja. Új projektlehetőségnek számít a „A családi élet és a munka összeegyeztetése Nemzeti Projekt” („NP Zosúladenie rodinného a pracovného života) elnevezésű projekt, amely a 6 éves korig gyermekét nevelő álláskereső, ill. a kötelező iskolai látogatási korhatárig gyermekét egyedül nevelő álláskereső rugalmas munkaidőben való alkalmazását támogatja. Az iskolai konyhákban való munkahelyek kialakítását a „Dolgoz iskolai konyhán” (NP Pracuj v školskej kuchyni) elnevezésű projekten keresztül segítjük, még az egészségkárosultak alkalmazásának átfinanszírozását a rokkantakat támogató projekt (NP Podpora zdravotne postihnutých -3) projekten keresztül lehet kérvényezni. Jellemző, hogy a községek ezzel a lehetőséggel is élnek. Az álláskereső munkakerőpiaci foglalkoztatottságának növelése céljával természetesen az önkormányzatok és hivatalunk az aktivációs munkák, az önkéntes szolgáltatások, az abszolvens gyakorlat és a munkakerőpiacra hozsuzútvon álláskereső visszatérését elősegítő „NP Reštart“ projekt kapcsán is együttműködik. Ezek a projektek az állami költségvetésből vannak finanszírozva.

A felsorolt projektek mely paragrafusok alapján működnek, és milyen feltételek mellett?

Az 5/2004- es, a foglalkoztatottsági szolgáltatások törvény 52-es cikkelye (aktivációs munkák kisebb községi szolgáltatások formájában), 52a cikkelye (önkéntes szolgáltatás), az 50j cikkelye (a helyi és regionális foglalkoztatás tá-

mogatása), az 54-es cikkelye (programok és projektek), a 60-as cikkelye (védett műhelyek működtetési költségeihez, vagy a védett munkahelyek alkalmazottai szállítási költségeihez való hozzájárulás) azok a paragrafusok, amelyeket a községek leginkább preferálnak. Az egyes cikkelyek alapján aláírt együttműködési megállapodások tartalmazzák a konkrét feltételeket a felek közt. A kiadások az állami költségvetésből és az Európai Szociális Alapból vannak finanszírozva, így a községeknek elszámolási kötelezettségük van. Az elszámolás utófinanszírozással működik.

Miért kapcsolódjanak be a községek és az álláskeresők ezekben a projektekbe, ill. miért előnyösek ezek a programok a feleknek?

A községek olyan munkahelyekre tudnak támogatást szerezni, amelyek szükségesek számukra, hogy el tudják látni tevékenységüket, mint a közterületek takarítása, épületeik karbantartása, közösségfejlesztés és szociális ellátás, vagy a kultúra és oktatás területén szükséges fejlesztések, szolgáltatások ellátása. Az álláskeresőnek ezek a munkapiaci eszközök lehetőséget nyújtanak, hogy alkalmazottá váljon, de minimálisan tapasztalatokat, gyakorlatot, a munkához való szokást, amelyeket később a munkakerőpiacra felhasználhat és érvényesíteni tud. Mindemellett nem elhanyagolható, hogy a projekt futamideje alatt az álláskereső rendszeres bevétellel rendelkezik, ami segítséget nyújt számára, kijutni a szociális válságból és szegénységből, de legalábbis a szociális segélyét tudja kiegészíteni az aktivációs munkáért járó hozzájárulással. Hivatalunk ezeknek az együttműködéseknek köszönhetően tudja bekapcsolni és felkészíteni a hosszútávú álláskeresőket a munkakerőpiacra, ami az álláskereső számára egyfajta pozitív ösztönzést jelent.

Milyen új programok, projektek vannak kilátásba?

November 6-án lett közzétéve egy új lehetőség Az út a munkakerőpiacra 3 (NP Cesta na trh práce - 3), amelyre a közmunkáltatók benyújthatják kérvényeiket. A projekt az elődjének megfelelő sajátságokkal bír, de zajlanak az előkészületek további projektlehetőségekre is.

Milyen eredményeket tudnak elérni ezeken a projekteken keresztül?

Fő célunk a munkanélküliség csökkentése, amely egészében véve sikerül is. Ezzel kapcsolatosan a Munka-, Szociális- és Családügyi Hivatal weboldalán – www.upsvr.gov.sk - többféle statisztikát találni.

2010 – 2012 és újra 2016-tól a rozsnýói hivatal igazgatója. Milyen tapasztalatokat szerzett az évek alatt? Milyen sikereket tudhat magának? Mit sikerült optimalizálni a járásban?

Funkciómba lépésemkor egyik fő célom volt, hogy az etikai és morális alapelvek mentén működjön együtt hivatalunk az alkalmazottakkal. Csak az az ember, aki beletudja magát élni az alkalmazottja bőrébe, tudja valóban hasznosítani szakmai tudását. Betartjuk a pozsonyi Munka-, Szociális- és Családügyi Hivatal, amelynek szervezeti egysége a rozsnýói hivatal, útmutatását, miszerint ügyfélközpontúak vagyunk, és az állami jogszabályoknak megfelelően teljes mértékben együttműködünk az ügyfelek nehéz élethelyzeteinek kezelésében.

Másik célom volt, hogy személyre szabott segítséget nyújtsunk az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező és főleg a hámozottan hátrányos helyzetű, marginalizálódott klienseknek. Ennek alapja az egyéni tanácsadás, amelynek keretében megismerjük a kliens erős és gyenge oldalait is.

A rozsnýói Munka-, Szociális- és Családügyi Hivatal az egyike a két hivatalnak Szlovákiában, amelyik megvédte készségeinek és szolgáltatásainak jellegét, és megfelel a karrier-tanácsadás nemzeti minőségi előírásainak. A Pályaválasztási és Karrierfejlesztési Szövetség Minőségfejlesztő Bizottsága - Tanúsított karrier-tanácsadó szervezet” címet adományozott hivatalunknak, amelyre ismételtlen arra kötelez, hogy még jobb minőségű szolgáltatásokat nyújtsunk.

Épül, szépül II. Rákóczi Ferenc szülőhelye a bodrogközi Borsiban

Az elmúlt évben faluriport keretében adtunk hírt arról, hogy Borsiban a Rákóczi-kastély teljesen megújul a magyar állam támogatásának köszönhetően. A felújítást illetően 2013-ban kormányközi megegyezés született a szlovák és a magyar fél részéről, de a szlovák állam az akkori ígéretek ellenére máig nem nyújtott anyagi támogatást a felújításhoz.

Az előzetes tervek szerint a teljes beruházás 1,6 milliárd forintba fog kerülni, és 2020-ban fejeződik be a teljes rekonstrukció.

Minderről hivatalosan is bejelentést tettek az illetékesek 2018. február 14-én megtartott sajtótájékoztatón Borsiban, ahol dr. Latorcai Csaba, a magyar Miniszterelnökség társadalmi és örökségvédelmi ügyekért, valamint ki-

emelt kulturális beruházásokért felelős helyettes államtitkára, és dr. Diószegi László, a II. Rákóczi Ferenc nonprofit szervezet igazgatója tájékoztatta a nyilvánosságot a várkastély felújításával kapcsolatosan. Latorcai Csaba elmondta azt is, hogy a mai Szlovákia területén – Borsiban – található kastély nemzetpolitikai és a felvidéki magyarság identitásának megőrzése szempontjából egyaránt kiemelkedő épület, a magyar kormány ezért tartja fontosnak, hogy jelentős összeggel támogassa annak felújítását és hasznosítását.

Magyarország kormánya a Teleki László Alapítvány javaslatát elfogadva 2017-es állami költségvetés terhére 800 millió forintot hagyott jóvá a borsi Rákóczi-kastély rekonstrukciójának első szakaszára. A 2018. szeptemberében indult rekonstrukció első szakasza sike-

resen lezajlott, többek között megújult a külső homlokzat, a tető, megvalósult a nyílászárók cseréje és elhelyezése.

A Szlovák Műemlékvédelmi Hivatalnak a magyarországitól eltérő szemlélete nem könnyítette meg a munkálatok megkezdését, de a szlovák műemlékvédelmi szakemberek bevonásával máig közösen végzik a magyarországi szakemberekkel a kivitelezési munkálatokat.

Borsi község polgármesterasszonyát Varga Anna Tündét arról kérdeztük, hogy mi történt azóta, konkrétan 2019-ben hogyan haladt a kastély felújítása? A polgármesterasszony elmondta, hogy kezdetektől a II. Rákóczi Ferenc nonprofit szervezet valósítja meg a beruházást, amelyet a község önkormányzata és a Teleki László Alapítvány (a beru-

házás fő koordinátora) hozott létre. A felújítási munkálatok üteméről és az Alapítvánnyal való együttműködésről elismerően nyilatkozott. Szólt arról is, hogy rendszeresen tartanak megbeszéléseket, folyamatos az egyeztetés a projekt előrehaladását és a pénzeszközök felhasználását illetően. A szlovák állam részéről támogatást nem kaptak, de a restaurátori munkálatok költségéhez 15 ezer euro értékben hozzájárult a kulturális minisztérium.

A tervek szerint 2021. márciusától lesz látogatható

Az előrehaladás ütemét látva bízunk abban, hogy a rekonstrukció 2020-ban befejeződhet, és II. Rákóczi Ferenc szőlőháza Borsiban impozáns külső-

vel és belsővel várhatja a látogatókat 2021 márciusától. Akkorra tudják előreláthatólag a kastélyt berendezni, és a tervezett kiállításokat felépíteni. A kiállításokon túl fontos a kastély olyan funkciókkal való ellátása, amelyek a turisztikai idegenforgalmi hasznosítást is lehetővé teszik, így vendéglátóegységek és szálláslehetőségek kialakítására is sor kerül az épületkomplexumon belül. A tervek szerint a kastély műemlékszárnyában múzeum, konferenciaközpont, a fejedelem emlékéért és szellemiségét ápoló szervezetek termei, valamint a környékbeli magyar termelők tokaji borait bemutató vinárium kap majd helyet, míg a kastély 20. századi szárnyában kisebb szálloda és étterem nyílik.

A Teleki László Alapítvány kiemelt projektje a Rákóczi-

várkastély felújítása

Szeretnék, hogy a kastély a jövőben önfenntartó legyen. A Teleki Alapítvánnyal közösen megfogalmazott cél szerint, „... jóllehet elsőrendű cél az objektum kulturális célokra való hasznosítása, ezt azonban úgy kell megvalósítani, hogy az lehetőséget adjon a nonprofit üzemeltetésre”. A település számára azon túl, hogy a büszkeségük a kastély a beruházás munkahelyeket és remélhetőleg bevételi forrást is teremt a jövőben.

A Teleki László Alapítvány kiemelt projektje a Borsiban lévő Rákóczi-várkastély felújítása. A munkálatok láthatóan folyamatosan zajlanak.

Dr. Diószegi Lászlót, a Teleki László

megfelelően el tudták végezni.

Május elején elkezdődött a felújítási munkálatok II. üteme, amelyhez a magyar állam a projekt tervezett költségvetésének megfelelően jóváhagyta a további támogatást.

A jelenleg zajló tevékenységek kevésbé látványosak, sok a műszaki munka, belső szerelési munkák zajlanak, és befejeződött az A épületben az apartmanok válaszfalainak kialakítása is.

Látványosabb és – talán – izgalmasabb, hogy a B épület déli részén befejezés előtt állnak a régészeti munkák, ami pedig még öröndetesebb, hogy elkezdődött az ámbitus történelmi szerkezetének restaurálása.

Borsiban egy pillanatra sem áll a munka, így az igazgató elmondása szerint továbbra is tarthatónak tűnik a Rákóczi-kastély rekonstrukciójának 2020 második felére tervezett befejezése, majd 2021 márciusában pedig, immár berendezve adhatják át a nagyközönség számára a magyar reneszánsz kastélyépítészeti felújított gyöngyszemét.

Diószegi Lászlót arról is megkérdeztük, hogy a tervezett költségvetés is tartható-e?

Erről úgy nyilatkozott, hogy amikor a beruházás teljes költségét 1,6 milliárd forintban határozták meg, akkor számítottak a szlovák állam támogatására is, ami sajnos máig nem valósult meg. Forráshiány így sem veszélyez-

teti a rekonstrukció befejezését, de vannak olyan betervezett munkálatok, amelyeket háttérbe kell ennek érdekében helyezni, és ahhoz további anyagi forrásokat kell keresni. Itt említést tett arról - és egyben megerősítette a polgármesterasszony által is említett EU-s pályázati lehetőség kihasználását -, hogy Sátoraljaújhely városával közösen éppen a napokban Interreg-es pályázatot nyújt be a nonprofit szervezet abból a célból, hogy a kastély körüli területrendezési munkálatokat, parkosítást is el tudják végezni az átadás idejére.

Az érintettek nyilatkozatai alapján úgy tűnik, hogy valóra válik a borsiak és a bodrogköziek egyik nagy álma, és a fejedelem szülőhelye teljes pompájában díszelve fogadhatja rövidesen a látogatókat az anyaország nagyvonalú támogatásának köszönhetően.

Tökölyi Angéla

Borsi büszke kastélya

Borsi Királyhelmectől 24 km-re délnyugatra, Sátoraljaújhelytől 3 kilométerre keletre, a szlovák-magyar határ mellett, az Alföldön, a Bodrog jobb partján, a Zempléni-hegység déli lábánál található.

Nevét egy Bors nevű személyről kapta. A bors ótörök szó, jelentése: erős. 1221-ben „Borsy” néven említi először egy fennmaradt oklevél.

Alapítvány ügyvezetőjét, a nonprofit szervezet igazgatóját arról kérdeztük: Hogy an állnak a felújítással most, 2019 végén?

A Teleki László Alapítvány honlapján folyamatos a tájékoztatás a munkafolyamatokról. Április végére mindkét épületszárny I. építési ütemben tervezett szerkezetépítési munkálatai befejeződtek. Megtörténtek a régészeti szondázások, a feltárt falmaradványok geodéziai bemérése, dokumentálása, és folyamatban van a régészeti feltárások anyagának kiértékelése. Ezek során kiderült, hogy konzerválni kell a feltárt falmaradványokat. A leletmentési előírások végrehajtása a kiviteli tervek részleges áttervezését és a műemlékvédelmi hatósággal történő ismételt jóváhagyatását igényelte. A felújítás első szakaszát a tervezett időütemezésnek

A 18. század végén Vályi András így írt róla: „BORSI. Magyar falu Zemplén Vármegyében, földes Ura Gróf Áspermont Uraság, Bégányiaknak kastellyok vala itten, hajdanában pedig Rákótziaiké vólt, fekszik Újhelyhez nem meszsze, sík helyen Bodrog partyához közel, nyárban a' sok szűnyog miatt lakosai eleget szenyvednek, kelemetes fekvése van, körülötte erdők vannak, határja két nyomásbéli, 's minden veteményt bőven hoz, szénája jó, legelője elég, fája tűzre, és épületre, malma helyben, itatója alkalmas, eladásra jó módgya Újhelyben, első Osztálybéli.”

Fényes Elek 1851-ben kiadott geográfiai szótárában így ír a faluról: „Borsi, magyar falu, Zemplén vármegyében, ut. p. Újhelyhez keletre 1/2 órányira, a Bodrog jobb partján: 116 r., 184 g. kath., 5 evang., 200 ref. lak. Ref. templom. Derék erdő. Szántó földje 380 h. Régi vára elpusztult. F. u. az Aspremont örök.”

A trianoni békediktátumig Zemplén vármegye Sátoraljaújhelyi járásához tartozott, ezután a csehszlovák állam része lett. 1938 és 1944 között újra Magyarország része volt.

A második világháború után a falu magyar lakosságának egy részét áttelepítették Magyarországra, helyükre szlovákok települtek. A 2011-es népszámlálási adatok alapján 214 lakosából 644 szlovák és 545 magyar.

A Rákóczi-várkastély

A Rákóczi-várkastélyt Henney Miklós ónodi, majd később füzéri várnagy, Perényi Gábor familiárisa építette. Perényitől a birtokadományt 1559-ben kapta, amelyet Miksa császár 1563-ban erősített meg. Henney Miklóst I. Miksa király német-római császár koronázásakor negyedmagával aransarkantyús vitézzé ütötték. Henney részt vett Szigetvár 1556-os sikeres megvédésében, halálát 1566-ban régi barátja és sógora mellett a gyulai vár ostroma során lelte. Első felesége Dombay Anna (Werböczy István unokája) 1564-ben hunyhatott el. Leányukat, Henney Margitot 1566-1567. körül vehette feleségül Zeleméri Kamarás Miklós, az egri hős Dobó István unokaöccse, aki a Debrecen környékén fekvő Zelemérről származott, s akinek családja többek

közt Tarcalon, Tállyán, Tokajban rendelkezett birtokokkal és ez idő tájt a kassai kapitányság alatt szolgált. A borsi kastélyt 1568. és 1579. közt építette át. A 2006. telén kutatói felügyelet mellett folyt felújítások során az északnyugati sarokbástya emeleti padlószintje alatt feltárt boltozatvállban és lenyomatban egy, a jelenleginél magasabb belső szintű, reneszánsz épület maradványait fedezhetjük fel. Így feltételezhetjük, hogy a kastély előzményeként már állott itt egy nivós épület, amelynek építője a már említett Henney Miklós, Zeleméry apósa lehetett. Zeleméri Kamarás Miklós lányának házasságával került a kastély előbb Lorántffy Mihály tulajdonába 1602-ben, majd I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna házassága révén került a Rákóczi birtokok közé.

A kastély első írásos említése 1593-ból maradt fenn castellum megjelöléssel. Az 1631-ben és 1638-ban kelt helyiségleltárak (inventáriumok) szerint az épületet ekkorra kibővítették a ma is látható északnyugati bástyával és az északi, női termeket magába foglaló palotaszárnyal. 1638-ra az épületet tovább bővítették, megépült a nyugati szárny déli szakasza, egy déli palotaszárny, benne vendégek számára fenntartott szobákkal és feltehetően a ma romjaiban látható déli sarokbástya. Az épülettől délre, a Bodrog felé reneszánsz kert terült el, északnyugat felé egy négyköves malom a Ronyva duzzasztott tavával, a töltés előtt kis filagória. A kastély mennyezetei „aranyos gombosak”, míves kiképzésűek. A bővítést feltehetően Lorántffy Zsu-

zsanna végeztette el, elsősorban a déli, női szárny kiépítésére koncentráltak a feladatok. Érdekeség, hogy ebben az időben az ebédlő palotában a 12 fős asztal mellett egy kis asztalt is találunk, két kis székkal. E „nagypalota” mellett nyílt az „Úrfiak palotája” – a későbbi II. György, erdélyi fejedelem és Zsigmond szobája. Mellette a tanító szobája nyílt.

1644-ben Esterházy nádor I. Rákóczi György ellen vonuló serege elfoglalta és feldúlta. A Rákócziak Borsiban elsősorban Munkács felé vezető útjukon szálltak meg, erről a kevés forrás árulkodik. I. Rákóczi Ferenc több fejedelmi intézkedését itt datálta.

1676-ban Zrínyi Ilona Munkácsról Regécére vezető útja közben szállt meg, így a véletlennek köszönhető, hogy II. Rákóczi Ferenc március 27-én itt született meg. A születésének helye feltehetően az azóta megsemmisült délnyugati sarokbástyában, a fejedelelnői lakosztály lehetett.

1684-ben a magyargyűlöletéről hírhedt Kollonich Ignác jezsuitának és a labancoknak kezére került a kastély és minden Rákóczi-birtok. 1688-ban a „rebellisek” (Thököly seregeinek maradványaként martalóckodó „szabadcsapatok”) felgyújtják a labanclaktanyaként szolgáló kastélyt. 1694-ben Rákóczi Prágából való visszatértekor a kastély még romos állapotban volt, egyes helyiségeit elkezdték tatarozni. 1711-ben a szatmári béke után a kastély Rákóczi Julianna férje, Aspremont Henrik tulajdonába került, tőle a

Formulár vyplňajte čitateľne paličkovým písmom, tmavomodrým alebo čiernym prepisovacím perom podľa vzoru. Text nesmie presahovať predtlačení rámik. Poľa píšete prosím zľava.

A	Á	B	C	Č	D	Ď	E	É	Ě	F	G	H	I	Í	J	K	L	Ľ	M	N	Ň	O	Ó	Ô	Ö	P
Q	R	Ř	S	Š	T	Ť	U	Ú	Ů	V	W	X	Y	Ý	Z	Ž	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Oznámenie verejného funkcionára po skončení výkonu verejnej funkcie (po uplynutí 1 roka)

za rok: 2 0

podľa čl. 8 ods. 5 a 6 ústavného zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z. (ďalej len „ústavný zákon“)

Interné poradové číslo verejného funkcionára (smlúni VNE *1)

Felhívás volt polgármesterekhez!

Trautschonok vették kézhez, 1780 körül az egri érsek révén az Esterházyak kezére kerül. Később több birtokos kezén fordul meg, de a Lorántffy Zsuzsanna által kiépített reneszánsz udvarház már sosem nyerte vissza eredeti fényét.

A 20. század elején keleti szárnyát lebontották. Az 1940-es évek elején Lux Kálmán és fia, Lux Géza végeztek helyreállítási munkákat a kastélyban, és a tervek szerint múzeum kialakítására került volna sor az épületben.

A második világháború után a kastély újra Csehszlovákiához tartozott és a 70-es évekig lakásként és raktárként hasznosították. Ezután kezdődött meg az épület kiürítése és műemléki kutatása, valamint a legszükségesebb állagvédelmi munkák elvégzése.

2000-ben elkezdődött a kastély felújítása, amelyet a kis falu polgármesteri hivatala, Szabó Mihály polgármester szervezett, elsősorban szlovák és magyar állami és európai uniós keretek felhasználásával. A terveket a budapesti Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központtól Wittinger Zoltán építész és a kassai Pásztor Péter építészmérnök közösen készítette el. A tervek szerint a kastélyban múzeum, konferenciaközpont, könyvtár, internet-kávézó, szálloda és étterem nyílik. 2005-ben több földszinti helyiséget felújítottak, 2006-ban pedig a születés emlékszobája újult meg. Jelenleg ismét munkálatok folynak a kastélyban.

wp

A Szlovák Köztársaság 357/2004 törvénye értelmében azok a köztisztviselők, akik mint polgármesterek, illetve képviselők befejezték tisztségük betöltését az elmúlt választási időszakban, kötelesek egy év után (30 napon belül) leadni az úgynevezett:

„Az állami tisztviselő értesítése a hivatali ideje után” az alkotmánytörvény 8. cikke (5) bekezdésének értelmében (1 év után) a nyilatkozatot,

(„Oznámenie verejného funkcionára po skončení výkonu verejnej funkcie“ v zmysle článku 8 ods. 5 ústavného zákona (po uplynutí 1 roka)

A 357/2004-es törvény szabályozza a köztisztviselők összeférhetlenségét más funkciókkal, foglalkozásokkal vagy tevékenységekkel. De jelen törvény rendelkezése szerint kell leadni a fent említett dokumentumot is. Amennyiben ezt a kötelezettségüket elmulasztják a volt tisztviselők, és a dokumentumot nem adják le az érintettek, a legutóbbi évben kiszámított havi bruttó átlag bérének háromszorosával lehet büntetni – tehát három havi fizetéssel!.

Ez a törvény többek között a következő köztisztviselőkre vonatkozik: a Szlovák Köztársaság elnöke, A Szlovák Köztársaság Nemzeti Ta-

nácsának tagjai, a Szlovák Köztársaság kormányának tagjai, önkormányzati képviselők, polgármesterekre

– Pozsony és Kassa városrészek polgármesterei, a városi tanácsok képviselői és a pozsonyi és kassa városi kerületek képviselői, megyei egységek elnökei, helyi és regionális önkormányzatok képviselői.

Az említett értesítést meg kell küldeni az önkormányzati tanácsnak (városi vagy községi tanács).

A dokumentum letölthető: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=vnf/formulare#fc> oldalról.

Polgári kezdeményezés A NEMZETI RÉGIÓKÉRT

www.nemzetiregiok.eu

Támogatom

A nemzeti régiók gazdasági megerősítéséért!

Európai kezdeményezés

A kezdeményezés célja:

Az Unió kohéziós támogatási politikája kezelje kiemelt figyelemmel azokat a régiókat, amelyeket nemzeti, etnikai, kulturális, vallási, nyelvi sajátosságok különböztetnek meg az őket körülvevő régióktól (nemzeti régiók).

További céljai:

A nemzeti régiók lemaradását úgy kell megelőzni, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió feltételeit fenntartani, hogy közben sajátosságaik ne változzanak meg. Ehhez biztosítani kell számukra a hozzáférés esélyegyenlőségét a

strukturális alapokhoz, minden más EU alaphoz, forráshoz, programhoz, meg kell teremteni a garanciákat sajátosságaik fenntartásához, a megfelelő gazdasági fejlődéshez, hogy az Unió átfogó, harmonikus fejlődése fenntartható legyen, és kulturális sokszínűsége is fennmaradjon.

A KEZDEMÉNYEZÉSRŐL

A javasolt polgári kezdeményezés tárgyával, céljaival és háttérével kapcsolatos bővebb tájékoztatás

Az Európai Uniónak számos olyan régiója, illetve közigazgatási hatáskörökkel nem rendelkező földrajzi köre van, amelyeket nemzeti, nyelvi,

kulturális sajátosságok különböztetnek meg a velük szomszédos területektől. A helyi többséget alkotó, vagy jelentős számban ott élő nemzeti közösségek, amelyek az adott tagállamban számbeli kisebbségben vannak, és az állam azokat kisebbségként kezeli, régi európai kultúrák, nyelvek őrzői, és jelentős forrásai az EU és a szélesebb Európa kulturális, nyelvi sokszínűségének. A továbbiakban ezeket a területeket nemzeti/etnikai kisebbségi régióknak, vagy még egyszerűbben nemzeti régióknak fogjuk nevezni.

Szükséges a nemzeti/etnikai kisebbségi régiók jogszabályban foglalt meghatározása, amelyhez az Európai Unióról szóló

szerződés 6. cikke kontextusában is támogatásról szólhat:

1. Az Európa Tanács 1811/2007 számú, „Régiósítás Európában” című ajánlása, amely 6. pontjában megjegyzi: az Európa Tanács legtöbb tagállamában olyan közösségek léteznek, amelyek erős kulturális, politikai és történelmi identitással rendelkeznek, és amelyek nem csupán régiók, de népek és társadalmak, ugyanakkor szembetűnő kollektív önazonossággal rendelkeznek attól függetlenül, hogy régióként, nemzetiségként, országgal határozzák meg őket, ám nem alkották meg önálló államukat. Ennek ellenére látható megkülönböztető jegyekkel rendelkeznek, amelyek politikai akaratot jeleznek az önkormányzatiság elérésére;

2. A Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről több rendelkezése, amely a „nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által hagyományosan, vagy jelentős számban lakott területekről” beszél;

3. Az Európa Tanács 1201/1993 számú ajánlásának 11. cikke, amely kimondja: „Azokon a területeken, ahol a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek többséget alkotnak, ezen személyeknek joguk van ahhoz, hogy saját történelmi és területi helyzetüknek megfelelő és az állam belső törvényeivel összhangban álló helyi vagy autonóm közigazgatással, illetve különleges jogállással rendelkezzenek.”;

4. A Kisebbségi és Regionális Nyelvek Európai Chartája, amely a regionális vagy kisebbségi nyelv használatának területét úgy határozza meg, mint azt a földrajzi körzetet, „ahol ez a nyelv olyan számú személy kifejezési eszköze, amely indokolja a jelen Karta által előírt különböző védelmi és ösztönző intézkedések meghozatalát.”;

5. Az Európa Tanács 1334/2003 számú ajánlásának 16. cikke, amely kimondja: „a központi kormányzatnak megértéssel kell reagálnia, amikor a kisebbségi csoportok, különösen, ha számottevőek, és régóta élnek egy adott területen, nagyobb szabadságot követelnek saját ügyeik önálló intézésében.”;

6. Az EU-tagállamok közös alkotmányos hagyományai a Lisszaboni Szerződés 6. cikke értelmében és az Európai Bíróságnak, továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletei,

többek között a Hauer, a Nold illetve a Thimosev ügyben hozott ítéletek – ez utóbbiban a bíróság kifejti: „ethnicity has its origin in the idea of societal groups marked by common nationality, tribal affiliation, religious faith, shared language, or cultural and traditional origins and backgrounds”;

7. Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke, amely előírja az Unió kulturális és nyelvi sokféleségének tiszteletben tartását, Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását;

8. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 167. cikke, amelynek értelmében az Unió hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket.

Ezek a jelenlegi meghatározások, rendelkezések, állásfoglalások egyformán alkalmazhatóak a jogalkotói hatáskörrel felruházott, autonómiát élvező régiókra, valamint olyan területekre, amelyek közigazgatási hatáskörökkel sem rendelkeznek, de megfogalmazták azt az igényüket, hogy az államon belül autonómiával rendelkezzenek.

A fentiekből le kell vonni azt a következtetést, hogy a „nemzeti/etnikai kisebbségi régió” (v. nemzeti régió) fogalma nem a jelen polgári kezdeményezés szervezőinek az újítása, a fogalom EU jogszabályban történő meghatározásának minden lényeges eleme adott, számos, a tagállamok által is elfogadott nemzetközi dokumentumban, amelyek tökéletes összhangban vannak az EU alapvető értékeivel és céljaival.

Az e területeken élő közösségek sajátos, történelmi gyökerű hagyományai, kultúrája, nyelve, vallása a társadalmi, területi kohézió olyan fontos eleme, amelyeket az EU kohéziós politikája nem mellőzhet. A kulturális sajátosságok kihatással vannak az adott régiók, illetve a tagállamok és az Unió gazdasági életére és fejlődésére, az Unió kohéziós politikája pedig meghatározó lehet eme régiók kultúrájának, ez által Európa kulturális sokszínűségének fenntarthatóságában, Európa kulturális sokszínűségét ugyanis éppen ezekben a régiókban fenyegeti a legtöbb veszély. Egyrészt a régióknak a tagállamokénál lényegesen kevesebb erőforrás áll a rendelkezésére, amelyet a sajátos, regionális kultúráik megőrzésére fordíthatnak, de őket veszélyeztetik

leginkább azok a gazdasági változásokat kísérő spontán folyamatok is, mint amilyen a munkaerő vándorlás és az ezzel járó asszimilációs folyamatok. Ezeket túlmenően ki vannak szolgáltatva egyes tagállamokban a gazdasági diszkrimináció akár nyílt, vagy burkolt formáinak, amely az ott élő őshonos lakosság elvándorlását és a sajátos regionális identitás felszámolását célozza.

Ugyanilyen hátránnyal jár a nyelvi jogok bármilyen korlátozása, a régió saját nyelvének kiszorítása a gazdasági életből és általában a közéletből, a diszkrimináció más jogi, gyakorlati megnyilvánulása, ideértve az EU-politikákhoz és megvalósulásukat szolgáló Uniós pénzügyi eszközökhöz kapcsolódó egyes tagállami eljárásokat.

Ezek a folyamatok ellentétesek az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkében meghatározott alapvető értékekkel, és tevékeny jogalkotói kötelezettséget rónak az Unióra, amennyiben a Szerződés 3. cikke már nem csak azt mondja ki, hogy „az Unió tiszteletben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét”, hanem ezen túlmenően azt is, hogy: „biztosítja Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását.” Tehát a passzív jogalkotói magatartás, pusztán csak az Unió alapvető értékeinek tiszteletben tartása önmagában elégtelen a fenti folyamatok megállítására és az Unió politikáinak az alapvető európai értékek sérelme nélküli érvényesítésére.

Az Unió kulturális sokszínűségének tiszteletben tartását a kötelező jogi erőre emelkedett Alapjogi Charta 22. cikke is megerősíti: Az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget.” Az Európai Unió működéséről szóló szerződés pedig 19. cikkében ugyanakkor kimondja: „A Szerződések egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a Szerződések által az Unióra átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács az Európai Parlament egyetértését követően, különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nemzeti, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.”

A régiók egyenlőségéért indított polgári kezdeményezésnek hármas célja van. Egyrészt az Unió kohéziós politikája fontos szerepet tölthet be a fentiekben megfogalmazottak valóra váltásában,

és a régiók közti egyenlőség szavatolásának fontos eszköze lehet a nemzeti régiók tekintetében is, ha ezt egy külön jogszabály szavatolja, másrészt minimális elvárásként fogalmazható meg, hogy maga az Unió kohéziós politikája ne sértse az EU általános jogelveit, céljait, Európa kulturális sokszínűségét a nemzeti régiók nem megfelelő kezelésével. Ezeken túlmenően a nemzeti/etnikai kisebbségi régiók társadalmi, területi kohéziójában rejlő addicionális gazdasági potenciál megfelelő kohéziós politika mellett felszabadítható, és gazdasági erőforrássá változtatható az adott régiók hasznán túl a tagállamok és az Unió egészének javára.

Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 174. cikke kimondja: átfogó, harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében az Unió úgy alakítja és folytatja tevékenységét, hogy az a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítését eredményezze. Az Unió különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentésére törekszik.

A továbbiakban a 174. cikk kitér arra, hogy az érintett régiók közül kiemelt figyelemmel kell kezelni a vidéki térségeket és az olyan súlyos és állandó természeti vagy demográfiai hátrányban lévő régiókat, mint a legészakibb, rendkívül gyéren lakott régiók, valamint a szigeti, a határon átnyúló és a hegyvidéki régiók. A 174. cikk példaként hat kategóriáját sorolja fel azoknak a régióknak, amelyek az Unió kitüntetett figyelmét élvezik kohéziós politikájának valóra váltásában. A megfogalmazás azonban nem kizárólagos, nyitva hagyva a lehetőséget, hogy a régióknak ez a sora egy külön jogszabályban kiegészüljön más kategóriákkal, így a nemzeti, nyelvi, kulturális sajátosságokkal rendelkező, – azaz a nemzeti/etnikai kisebbségi – régiókkal. Az Uniónak kiemelt figyelemmel kell kezelnie azokat a régiókat, amelyeket nemzeti, etnikai, kulturális, vallási vagy nyelvi sajátosságok jellemeznek azáltal, hogy lakosságuk jelentős arányát vagy éppen többségét egy őshonos európai kisebbség képezi, amely ott saját, történelmi gyökerű kultúrát teremtett.

Szigorúan meg kell tiltani eme régiók hátrányos megkülönböztetését, beleértve a diszkrimináció burkolt formáit is. Biztosítani kell számukra a hozzáférés esélyegyenlőségét az Unió strukturális

alapjaihoz, minden más EU alaphoz, forráshoz, programhoz. Semmiképpen nem fordítható az Unió kohéziós politikája nemzeti, nyelvi, kulturális jellegzetességeik felszámolására, vagy gyengítésére, semmiképpen nem tehetők az Unió gazdasági eszközei és céljai kisebbségellenes politikák akár közvetett eszközeivé. Így például az Unió politikai és pénzeszközei nem használhatóak az adott régiók nemzetiségi összetételének, regionális identitásának, kulturális arculatának megváltoztatására, olyan foglalkoztatáspolitikák támogatására, amely más kultúrájú és nyelvű munkaerő betelepítését mozdítaná elő. Az ilyen gyakorlat ellentétes a tagállamok nemzetközi kötelezettségvállalásával, közös alkotmányos örökségével is.

Ennek megfelelően a NUTS régiók kialakításánál tekintettel kell lenni a nyelvi, nemzetiségi, kulturális határokra, a régióban többséget alkotó, vagy jelentős arányban élő őshonos nemzeti közösségek akaratára, amely a NUTS régiók kijelölését megelőző népszavazáson nyilvánítható ki.

A statisztikai célú területi egységekre vonatkozó 1059/2003/EK számú rendelet előírása is kimondja, hogy a NUTS területi egységek kialakításánál figyelembe kell venni a társadalmi-gazdasági, történelmi, kulturális körülményeket is. Szükségesnek tartjuk, hogy ezt az előírást, a nemzeti régiók védelmében hozott jogszabály egyértelműen és határozottan megfogalmazza, a tagállamok vállalt kötelezettségeivel és az Unió alapvető értékeivel, valamint az Unió kohéziós politikájának céljaival összhangban.

Az Unióban több olyan nemzeti régió van, amely széleskörű jogalkotói hatáskörrel rendelkezik. Ezek önállóságuk révén képesek sajátosságaikat gazdasági erőforrássá tenni. Sem az Unió kohéziós politikája, sem a tagállamok gazdaságpolitikája nem működhet a „fűnyíró elv” alapján. Ha egy nemzeti régió képes az önszerveződés képességének, a saját kultúrába gyökerező munkaerőkölcnek, a regionális hagyományoknak köszönhetően magasabb életszínvonalat kialakítani, akkor azt a regionális kultúra részeként kell kezelni, semmiképpen nem szabad sem korlátozó intézkedéseket hozni, vagy többletadókat kirógni rájuk. Ez aláásná az Uniónak azt az addicionális növekedési potenciálját, amelyeknek épp ezek a régiók a forrásai. Tekintettel kell lenni arra, hogy számos

ilyen, EU tagállamban létező, széleskörű öngazgatási joggal felruházott régió fejlődési eredménye mutatja, hogy az államon belüli autonómia az adott népcsoport fejlődésén túl, gazdasági, kulturális többletet nyújtott az adott tagállamnak és az EU egészének is. A nemzeti/etnikai régiók általános, Európai Unió meghatározása és jogi, intézményi kerete olyan addicionális előnyt kínál az EU egészé számára, mely más módon ma nem biztosított.

A nemzeti régiók többségi közösségei: népek. Következésképp a nemzeti régiók népek hazái, akárcsak Európa országai, és ennek megfelelően kell kezelni őket. Semmiképpen nem kezelhetők gyarmatként, kizsákmányolásuk bármilyen, akár rejtett formája is ellentétes az Egyesült Nemzetek alapvető értékeivel, így az Európai Unió értékeivel és céljaival is.

Emlékeztetünk arra, hogy az Egyesült Nemzetek népei, az ENSZ alapokmá-

nyában hitet tesznek a nagy és kis nemzetek egyenjogúsága mellett, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya pedig kimondja: „Céljai elérése érdekében minden nép – a kölcsönös előnyök elvén alapuló nemzetközi gazdasági együttműködésből és a nemzetközi jogból eredő kötelezettségeinek tiszteletben tartásával – szabadon rendelkezik természeti kincseivel és erőforrásaival. Semmilyen körülmények között sem fosztható meg valamely nép a létfenntartásához szükséges eszközeitől.” Az emberi jogok egyetemességéből következik, hogy ez a jog a kisebbségekhez tartozó személyekre is kiterjed, függetlenül attól, hogy a közösségeket, amelyhez tartoznak régióként, nemzetiségként, vagy országgént határozzák meg.

Számos olyan nemzeti régió van, amelynek nyelve nem tartozik az Unió hivatalos nyelvei közé. Az ilyen nyelvek (katalán, baszk, korzikai, breton, walesi, skót. fríz, stb.) régi, hagyományos európai kultúrák hordozói, semmiképpen

sem kezelhetők másodrendű nyelvekként. Hozzá tartoznak Európa kulturális sokszínűségéhez, hátrányos megkülönböztetésük nem megengedett. Ennek jegyében egyes nyelvek a Szerződés hivatalos nyelvvé is válhatnak, az EUSZ 55. cikke értelmében: “E szerződés a tagállamok által meghatározott bármely további olyan nyelvre lefordítható, amely egy adott tagállam területének egészén vagy egy részén a tagállam alkotmányos rendjének megfelelően hivatalos nyelv.” Az európai gazdasági életben, az Európai Unió intézményeiben ugyanaz a jogállás illeti meg őket, mint a tagállamok hivatalos nyelveit.

A kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a bővítés utáni Európában című EP állásfoglalás a 44. cikkében kimondja: az Európai Parlament „úgy ítéli meg, hogy különös figyelmet kell fordítani a nyelvi kisebbségekhez tartozó emberek csoportjaira, és felszólítja a Bizottságot, valamint a tagállamokat arra, hogy őket a Regio-

nális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájában, a Nemzeti Kisebbségek Védelmét Szolgáló Európai Keretegyezményben és a fent említett hágai és lundi ajánlásokban lefektetett elvekkel összhangban kezelje.”

Ugyanez az állásfoglalás 45. cikkében úgy ítéli meg, „hogy a hagyományos nemzeti kisebbségek problémái kezelésének a szubszidiaritás és az önkormányzatiság elvein alapuló döntéshozatalban történő hatékony részvétel az egyik leghatékonyabb módja, az Unión belüli legjobb gyakorlatot követve”. A 46. cikk ugyanakkor kiemeli, hogy a “hagyományos nemzeti kisebbségi közösségeknek olyan különleges szükségleteik vannak, amelyek eltérnek az egyéb nemzetiségi csoportokétól, illetve, hogy magának az Uniónak megfelelőbb módon kell ezeket a szükségleteket figyelembe vennie.

”
Mi, a régiók egyenlőségéért indított polgári kezdeményezés szervezői és

támogatói messzemenően egyetértünk az Európai Parlamentnek ezzel az állásfoglalásával, és csatlakozunk a Bizottsághoz és a tagállamokhoz címzett felszólításhoz, igényeljük, hogy a Bizottság által megalkotandó jogszabály tegyen eleget az állásfoglalásba foglalt igényeknek. Üdvözöljük az ez irányba mutató szerény lépéseket, ideértve az EU AJÜ által közzétett Migránsok, kisebbségek, oktatás című dokumentumot, mely külön fejezetet szentel az őshonos és „bennszülött” nemzeti kisebbségeknek (The Educational Situation of National Autochthonous and Indigenous Minorities).

Úgy véljük, hogy a régiók egyenlősége és a regionális kultúrák fenntarthatósága érdekében Európa nemzeti régióinak gazdasági lemaradását úgy kell megelőzni, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió feltételeit fenntartani, hogy közben sajátosságaik ne változzanak meg. Ehhez biztosítani kell számukra a hozzáférés esélyegyenlőségét a strukturális és más EU alapokhoz, forrásokhoz, programokhoz, meg kell teremteni a garanciákat sajátosságaik fenntartásához, a megfelelő gazdasági fejlődéshez, hogy az Unió átfogó, harmonikus fejlődése fenntartható legyen, és kulturális sokszínűsége is fennmaradjon.

Ezek a garanciák a fent idézett állásfoglalással és az érintett közösségek akaratával összhangban a regionális önkormányzás többlehatáskörrel felruházott intézményei lehetnek, amelyeknek elegendő hatáskörrel kell rendelkezniük, hogy a régió nemzeti, nyelvi, kulturális sajátosságai, regionális identitása fenntartható legyen.

A jogszabálynak ki kell mondania azt is, hogy a tagállamoknak maradéktalanul teljesíteniük kell a kisebbségekkel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalásaikat, ezek megsértése, nem teljesítése az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkében felsorolt értékek megsértésének minősülnek és a 7. cikkben meghatározott eljárást vonják maguk után.

A megalkotandó jogszabálynak túl azon, hogy meg kell határoznia a nemzeti régiók fogalmát, a függelékben tételesen meg is kell neveznie azokat, figyelembe véve a felsorolt nemzetközi dokumentumokban foglalt kritériumokat és az érintett közösségek akarátát.

A jogszabálynak tartalmi szempontból az

Európa Tanács 1201/1993, 1334/2003, és az 1811/2007 számú ajánlásaiban, a Helyi Autonomia Európai Chartájában, a Regionális Autonomia Európai Chartájában, a Kisebbségi és Regionális Nyelvek Európai Chartájában, a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló keretegyezményben, az Európa Parlament uniós állampolgárságra vonatkozó, 1991. november 21.-én elfogadott határozatában, az Európai Parlament 2005/2008(INI) számú, A kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a bővítés utáni Európában című állásfoglalásában meghatározott értékekre kell épülnie, és ezek céljait kell követnie. Ezzel egy időben EU- és nemzetközi standardként kell kezelnie mindazoknak az egyéni és kollektív jogoknak az elismerését, amelyeket az Európai Unió tagállamai eddig általánosan elfogadtak, a közös alkotmányos örökséget, mégpedig abban az értelemben, ahogyan azt az Európai Bíróságnak a Hauer ügyben hozott ítélete meghatározta.

AZ ALÁÍRÁSSAL KAPCSOLATOS TUDNIVALÓK

A kezdeményezést két féle képpen lehet támogatni: papír formanyomtatvány kitöltésével (és aláírásával) vagy online űrlap kitöltésével.

A papír formanyomtatvány kitöltésénél arra kell ügyelni, hogy azt NAGYBETŰKEL kell kitölteni.

Egy formanyomtatvány legfeljebb három személy adatait és aláírását tartalmazhatja.

A kitöltött formanyomtatványokat kérjük a következő címre eljuttatni: PRO CIVIS, Mýtne námestie 1, 93040 Štvrtok na Ostrove

- Az online űrlapot magyarul is ki lehet tölteni a következő linken: <https://www.nemzetiregiok.sk/hu>

- Fontos, hogy a letelején, a “Kiválasztott ország:” résznél Szlovákiát kell választani, mert az online űrlapok (ahogy a papír formanyomtatványok is) országok szerint különböznek egymástól.

- Az aláírónak ügyelnie kell, hogy a kezdeményezést csak az egyik változatban lehet támogatni, mindkétben nem. Ha az online űrlapot tölti ki,

nem kell rendelkezni elektronikus aláírással, elég csak a kért személyes adatokat megadni. Az online űrlap kitöltése is csak 1 percet vesz igénybe.

A 18 évnél fiatalabb polgárok sajnos nem támogathatják a kezdeményezést.

A kezdeményezés aláírásakor a következő személyes adatokat kell megadni:

Családi név, születéskori családi név, utónév, a bejegyzett lakhely címe, a születés ideje és helye, állampolgárság.

A megadott személyes adatokat kizárólag ehhez a polgári kezdeményezéshez beérkezett támogató aláírások számának ellenőrzése és igazolása céljából lehet a hatáskörrel rendelkező hatóságok rendelkezésére bocsátani, illetve adott esetben az ezzel kapcsolatos közigazgatási vagy jogi eljárások céljából lehet feldolgozni. Az adatok semmilyen egyéb célra nem használhatók fel. Az érintetteknek jogukban áll hozzáférni személyes adataikhoz.

- Minden támogató nyilatkozatot megsemmisítenek legkésőbb a javasolt polgári kezdeményezés nyilvántartásba vételének napjától számított 18 hónapon belül, vagy közigazgatási és jogi eljárás esetében, legkésőbb egy héttel a szóban forgó eljárás lezárását követően.

Mi lesz, ha összegyűlik az egymillió aláírás (és online támogató nyilatkozat)? Az összegyűjtött aláírásokat benyújtják az Európai Bizottságnak. Az aláírásoknak és az online támogató nyilatkozatoknak az a szerepe, hogy bebizonyítsa: a nemzeti régiók uniós szintű nyilvántartására, fejlesztésük támogatására van társadalmi igény, ezért az EU-nak foglalkoznia kell a nemzeti régiók védelmével, illetve a rájuk vonatkozó fejlesztési politikákkal.

Az Európai Bizottság feladata lesz kidolgozni a nemzeti régiókra vonatkozó törvénycsomagot, amelyet aztán minden uniós tagállamnak alkalmaznia kell.

A kitöltött formanyomtatványokat kérjük a következő címre eljuttatni: PRO CIVIS, Mýtne námestie 1, 93040 Štvrtok na Ostrove.

Az aláírási ív letölthető az alábbi linken:

<https://www.nemzetiregiok.sk/hu/papir-alairasgyujto-iv>